

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİMDALI

ÇORUM ŞEHRİ MEZAR TAŞLARI
MASTER TEZİ

Hazırlayan
Emine Nilüfer SEVİN

Tez Danışmanı
Prof.Dr.Halit ÇAL

Ankara
2008

ÖNSÖZ

Mezar taşları sahip oldukları dönemin ve bulundukları yerin özelliklerini belirtmek açısından tarihi belge niteliğindedir. Bulundukları bölgelerde insanların düşüncelerini, duygularını, sanat özelliklerini kısacası o dönemin özelliklerini ve milli kültürün özelliklerini belirtmektedir. Bu nedenle son yıllarda mezar taşları konusunda bilimsel araştırmalar da daha çok ele alınmış ve başta sanat tarihi olmak üzere tarih, edebiyat, sosyoloji gibi sosyal bilim dallarının bu konuda araştırmalara yöneldiği gözlemlenmektedir.

Tez konumuzu oluşturan Çorum Şehri Mezar Taşları'nın araştırılmasında temel amaç, milli kültürümüzü ve değerlerimizi yansıtan bu mezar taşların belgelenmesi ve değerlendirilmesidir. Çorum Şehri'nin geçmişine farklı bir açıdan bakış olacağı gibi bu konu ile ilgilide şimdiye kadar böyle bir çalışma yapılmamıştır.

Tez çalışmam süresince gösterdiği bilimsel katkı ve yardımlarından dolayı Sayın Prof.Dr. Halit ÇAL hocama teşekkürlerimi sunarım.

Emine Nilüfer SEVİN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR CETVELİ.....	vi
I. GİRİŞ	
A- Konunun Tanımı, Sınırları, Önemi, Amacı Yöntemi Ve Kaynakların Değerlendirilmesi.....	1
B- Türklerde Mezar Geleneği.....	5
C- Çorum'un Kısa Tarihçesi.....	7
II. KATALOG.....	11
III. KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME.....	206
A- Mezar Tipleri.....	208
B- Mezar Taşı Tipleri.....	211
1. Başlıklı Mezar Taşları.....	216
a. Erkek Başlıklar.....	216
a.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklılar (D-I-1).....	216
a.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklılar (YD-I-1).....	217
b. Başlıklı Ayak Taşları.....	217
2. Başlıksız Mezar Taşları.....	218
a. Üçgen Tepelikliler.....	219
a.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler (D-II-1).....	219
a.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler (YD-II-3).....	220
b. Sivri Kemer Tepelikliler.....	221
b.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikliler (D-II-2).....	221

b.2.Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikliler(YD-II-2)...	222
c. Yuvarlak Kemer Tepelikliler.....	223
c.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Yuvarlak Kemer Tepelikliler (D-II-8).....	223
c.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Yuvarlak Kemer Tepelikliler (YD-II-1).....	224
d. Bitkisel Tepelikliler.....	227
d.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Bitkisel Tepelikliler (D-II-3).....	227
e. Dilimli Alınlıklı Tepelikliler.....	228
e.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Dilimli Alınlıklı Tepelikliler (YD-II-4).....	228
f. Piramidal Tepelikliler.....	229
f.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Piramidal Tepelikliler (D-II-9).....	229
C- Başlık Tipleri.....	229
1. Erkek Başlık Tipleri.....	231
a. Kavuklar.....	231
a.1. Çubuklu Başlıklı Kısa Sarıklı Kavuklar.....	232
a.2. Çubuklu Başlıklı Taşkın Sarıklı Kavuklar.....	233
b. Sarıklar.....	233
b.1. Kısa Başlıklı Şeritli Sarık.....	233
b.2. Çapraz Eğimde Dilimli Sarık.....	235
c. Fesler.....	235
c.1. Aziziye Kalıplı Fesler.....	236
c.2. Hamidiye Kalıplı Fesler.....	237
c.3. Sarıklı Fesler.....	238
d. Oval Başlıklar.....	239
d.1. Kısa Silindirik Başlıklar.....	239

d.2. Hotoz.....	240
D- Süslemede Kullanılan Motifler ve Kompozisyon Özellikleri.....	241
1- Motifler.....	241
a. Bitkisel Motifler.....	241
a.1. Gül.....	241
a.2. Lale.....	244
a.3. Mine.....	246
a.4. Kır Çiçeği.....	247
a.5. Gonca.....	249
a.6. Kıvrık Dal.....	250
a.7. Hurma.....	252
a.8. Servi.....	254
a.9. Akant (Kenger) Yaprakları.....	255
a.10. Soyut Yapraklar.....	257
b. Nesneli Motifler.....	258
b.1. Vazo.....	258
b.2. Kandil.....	260
b.3. Tabanca.....	261
c. Geometrik Motifler.....	262
c.1. Altı Kollu Yıldız.....	262
c.2. Yıldız.....	263
c.3. Rozet.....	264
2.- Kompozisyon Özellikleri.....	265
E- Mezar Taşı ve Ölçüleri.....	268
F- Malzeme ve İşleniş.....	274
G- YAZI.....	275
1- Başlangıç İfadesi.....	277
2- İnsanlara Uyarı.....	279
3- Durum Bildirme	280
4- Tanrıdan İstek.....	282
5- İnsanlardan İstek.....	283

6- Meslek.....	283.
7- Sülale Adları.....	284
8- Tanrıdan İstek (Dua).....	286
9- Mezar Taşlarında Geçen Adlar.....	286
10-İnsanlardan İstek.....	290
11- Tarih.....	292
SONUÇ.....	293
KAYNAKÇA.....	295
EKLER (TABLOLAR).....	299
TABLO 1.....	299
TABLO 2.....	308
TABLO 3.....	316
ÖZET.....	319
ABSTRACT.....	322

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e: adı geçen eser

a.g.m: adı geçen makale

a.g.t: adı geçen tez

yy.: yüzyıl

No: numara

Cm: santim

Çiz: çizim

T.T.K.: TÜRK Tarih Kurumu

Ünv.: Üniversite

Ens.: Enstitü

1- GİRİŞ

A- Konunun Tanımı, Sınırları, Önemi, Amacı Yöntemi Ve Kaynakların Değerlendirilmesi

“Çorum Şehri Mezar Taşları” adlı Yüksek Lisans tez çalışmamızda Çorum il merkezinde bulunana Ulu Mezarlığı ve Hıdırlık Mezarlığında tespit edilebilen toplam 194 mezar ve bunlarda 342 baş ve ayak taşı olarak incelenmiştir. Mezarların 98 tanesi Ulu Mezarlığında, 96 tanesi Hıdırlık Mezarlığında bulunmaktadır.

Osmanlı Arşivinde plan,proje ve krokiler kataloğu’nda 785 numaralı sıradaki 1892 tarihli Çorum Kasabası’nın planında 9 mezarlık bulunmaktadır. Haritada mevcut olan Dud Dede, Pîr Baba, Mürsel, Milönü, Kale, Azab Ahmet mezarlıkları günümüze ulaşamamıştır. Ulu, Hıdırlık ve Sarılık Mezarlığı günümüze ulaşmıştır. Ayrıca aynı haritaya göre türbe olduğu anlaşılan altı mekan bulunmaktadır. Bunların dördü Hıdırlık mevkiindedir.Süheyb-i Rûmî, Übeyb Gazi Türbesi, Kereb-i Gazi Türbesi ve Hoca Yusuf Bahri Efendi Türbesi ve Çerkez Seyhi Türbesi’nin bulunduğu yerlerdeki türbe ile Dud Mezarlığındaki Dud Dede Türbesi ve Pîr Baba Mezarlığındaki Pîr Baba Türbesidir. Bu belirtilen türbelerden sadece Süheyb-i Rûmî ve Übeyb Gazi’nin sandukaları sanat bakımından önemli olup diğerleri yakın zamanda beton arma olarak tamir edildiğinden orijinal özelliklerini kaybetmiştir¹.

Çorum şehir merkezindeki müzede de geçmiş dönemden günümüze gelmiş mezar taşları mevcuttur.Tez çalışmamızda yukarıda bahsedilen türbe ve mezarlardan master tez kapsamını aşmaması için sadece Ulu ve Hıdırlık Mezarlığında tespit edilebilen 194 mezar incelenmiştir. Ayrıca Hıdırlık mezarlığında mevcut mezarlardan şekil yönünden geçmiş dönem özellikleri gösteren fakat yapım tarihi itibarıyla yakın zamana ait mezarlar tez kapsamına alınmamıştır.

¹ Bu konuda geniş bilgi için bkz., Abdülkadir Dündar, “ Çorum Şehri ve Mimari Yapıları (XIX. Yüzyılın Sonlarındaki Bir Haritaya Göre) ”,Dini Araştırmalar, C.9, S.24, s.185-224, Ankara, Ocak-Nisan 2007; Çorum Cami ve Mescitleri, Ankara, 2004; “Osmanlı Döneminde Çorum Sempozyumu”, (Tebliğler –Müzakereler) 01-03 Ekim 2004,s.227-248,Çorum,2006.

Bu mezarlıklarda tespit edilebilen 194 mezardan 103 tanesi erkek, 70 tanesi kadın mezarıdır. 21 mezarın kimliği ise belirlenememiştir, kimliği belirsiz 21 mezardan 1 tanesinde baş taşı bulunmamaktadır.

Tarihlerine göre incelediğimizde 1 tanesi 18.yy.ın ilk yarısına ait, M. 1727 tarihli bu kadın mezarı çalışmamızda incelediğimiz tüm mezarlardan en eski tarihli olandır. 4 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına (2 tanesi erkek, 2 tanesi kadın), 13 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına (7 tanesi erkek, 6 tanesi kadın), 32 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına (19 tanesi erkek, 13 tanesi kadın), 64 tanesi 20.yy. aittir (29 tanesi erkek, 35 tanesi kadın). 46 tane erkek mezarın ve 13 tane kadın mezarın tarihi okunamamıştır.

Mezar taşı olarak değerlendirdiğimizde baş ve ayak taşı olarak toplam 342 mezar taşı aynı mezardaki ayak ve baş taşları aynı katalog numarasında incelenmiştir.

342 mezar taşından 193 adet baş taşı, 149 adet ayak taşı bulunmaktadır. 197 mezardan 1 tanesinde de baş taşı bulunmamaktadır.

18-20. yüzyıllara ait bu mezar taşları, bulundukları dönemin ve yerin taş işçiliğini, sanat ve edebiyat özelliğini belirtmesi açısından önem arz etmektedir. Tezimizin temel amacı kültürümüzü ve milli değerlerimizi yansıtan ve çeşitli nedenlerden dolayı her geçen gün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiş mezar taşlarımızı belgelemek olmuştur.

Çalışmamızda ilk aşama olarak kütüphanelerde ve internette kaynak taraması yapılmış, gerekli kaynaklara ulaşmaya çalışılarak mezar taşı araştırmalarındaki son gelişmeler ve araştırma yöntemleri dikkate alınarak kendi metodumuz belirlenmiştir. İkinci aşama olarak saha çalışması yapılmıştır. Çorum'a gidilerek Ulu ve Hıdırlık Mezarlığındaki tez konumuzu oluşturacak mezarlar tespit edilmiş tek tek ölçüleri alınmış dijital fotoğrafları çekilmiştir. Üçüncü aşamada elde edilen veriler ve kaynaklar yardımıyla tezin yazım aşamasına geçilmiştir. Bu aşama ilk olarak dijital fotoğraflardan mezar taşlarının kitabeleri orijinal'e yakın biçimde Vakıflar Genel Müdürlüğü mütercimliğinden emekli Hüseyin DAĞ tarafından okunmuş ve yeni yazıya çevrilmiştir. Çevirisi yapılan kitabelerin bir bölümü Doç. Dr. Abdülkadir DÜNDAR tarafından kontrol edilmiştir.

Mezar taşlarında bulunan Hicri tarihler www.ttk.gov.tr adresindeki tarih çevirme programı yardımı ile miladi takvime çevrilmiştir.

Tez çalışmamız Giriş, Katalog, Karşılaştırma ve Değerlendirme, Sonuç olmak üzere toplam dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde “Konunun Tanımı, Sınırları, Önemi, Amacı Yöntemi Ve Kaynakların Değerlendirilmesi” yer verilmiş, daha sonra “Türklerde Mezar Kültü” ve “Çorumun Tarihçesi” başlıkları altında tez konumuza zemin oluşturan genel bilgilere değinilmiştir.

“Katalog” bölümünde 342 adet mezar taşı incelenmiştir. Mezar taşları bulundukları mezarlıkta mevcut yerleşim yerlerine göre örnek numarası verilmiştir. Katalog bölümünde mezar taşları için gözlem fişleri doldurulmuştur. Gözlem fişlerinde; örnek numarası, fotoğraf numarası, çizim numarası, bulunduğu yer, kimliği, mesleği, tarihi, durumu, inceleme tarihi, kitabesi, malzemesi, uygulanan teknik, baş taşı ölçüleri, ayak taşı ölçüleri, sembolik lahit ölçüleri, başlık ölçüleri, mezar türü, yazı tipi, başlık tipi, mezar taşı tipi gibi başlıklar kullanılmıştır. Mezar taşı ile ilgili çalışmalarda süsleme ile ilgili tanımlara yer verilirken biz çalışmamızda katalog bölümünde tanıma yer vermedik. Bunun yerine değerlendirme bölümünde detaylı olarak biçim ve süslemeye yer verilmiştir.

“Karşılaştırma ve Değerlendirme “ bölümünde mezar taşı tipleri ilk olarak başlıklı ve başlıksız olarak ikiye ayrılmıştır. Mezar taşı başlıksızları tepelikleri ve gövde yatay kesitleri dikkate alınarak tiplere ayrılmıştır. İkinci olarak mezar taşlarında kullanılan motifler başlıklar halinde ele alınmıştır. Üçüncü olarak malzeme ve işleniş özellikleri, dördüncü ve son olarak da mezar taşlarında kullanılan yazı türleri ve yazı içerikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Kaynaklar ile Ekler kısmı tezin sonunda, örnek çizimler ve fotoğraf ise katalog bölümünde yer almıştır.

Tez çalışmamızda kaynak olarak konumuz ile değişik yayınlardan faydalanılmıştır. Tezimizin Çorum şehri tarihi ile ilgili bölümünde “Çorum Yıllığı” kitabından, Şerif Korkmazın “Çorum’un İdari, Sosyal ve Ekonomik Yapısı” adlı Doktora tezinden, Mehmet Cog’un “XX. Yüzyıl Çorum Tarihi ve

İnanç Coğrafyası “ Yüksek Lisans tezinden yararlanılmıştır. Kaynaklarda Çorumun tarihçesi ile ilgili akademik çalışmaların zayıf kaldığı gözlenmiştir.

Çorum'daki mezarlıklar ve mezar taşları ile ilgili bilgi veren kapsamlı bir yayın yoktur. Gazanfer İltar'ın Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları, Filiz CANYURT'un Kastamonu şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzafferiddin Gazi Türbesi Hazinelelerinde Bulunan Mezar Taşları ve Kader Yer'in Trabzon Sülüklü mezar taşları isimli tezler yöntem belirleme açısından bizim için iyi birer örnek olmuştur.

İstanbul ve Bolu mezar taşları ile ilgili olarak, H.Peter Laqueur'ın “Hüvel-Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları isimli kitabı ve çeşitli makaleleri, mezar taşı başlıkları ile ilgili H. Çal'ın “İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar” adlı makalesinden ve mezar taşlarını dikdörtgen yatay kesitli oluşuna göre gruplandırırken, Çal'ın “Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları” makalesinden Çorum mezar taşları arasındaki benzerlikleri ortaya koyabilmek açısından yararlanılmıştır.

Değerlendirmede Beyhan Karamağralı'nın Ahlat Mezar Taşları isimli kitabından, Batı Anadolu mezar taşlarıyla ilgili Gül Tunçel'in Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezar taşları, Metin Haseki'nin Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları, Necibe Saraçoğlu'nun Türk Mezar Taşlarına Dair Araştırma, Nejat İşcan'ın Anadolu Mezar Taşları Süslemeciliği, gibi yayınları başvurduğumuz önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Bütün bu kaynaklardan yola çıkarak mezar taşları ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı yöntemler kullanıldığı gözlenmiştir.

B-Türklerde Mezar Geleneği

Mezar, “ziyaret edilen yer” anlamına gelmekte ve genel olarak ölen kişilerin gömüldüğü yerlerdir. Mezar kelimesi ile eş anlamlı kullanılan kelimeler ise, “kabir”, “sin”, “makber” ve “gömüt” dür. Mezarların topluca bulunduğu alana mezarlık, kabristan, makbere gibi adlar verilirken, daha özel bir anlama sahip olan hazire ise, cami, medrese gibi yapıların bahçesinde bulunan genellikle duvar ya da parmaklıklarla çevrili küçük mezarlıklardır².

Ehram, mastaba, kaya mezar, anıt mezar, türbe, katakomp, kurgun eski mezar çeşitleridir³.

Türklerin mezar ve mezarlık kültürü İslamiyet öncesi dönemlere uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Türklerin İslamiyet öncesi mezar kültü ile ilgili kayıtlar Çin kaynaklarına dayanır ve Hunlar’ın defin törenleri hakkında ilk bilgiler M.Ö. 3. yüzyıla aittir. Bu zamana ait bilgilere göre, Hunlar ölülerini, eğer ölen asilse “Kurgan” denilen anıt mezara, değilse baş ucuna “Balbal” denilen bir taş parçası diktikleri basit mezar gömerlerdi.⁴

Göktürkler döneminde (6.yy) defin töreni Hunlar ve Avarlar zamanında olduğu gibidir. Türklerin İslamiyet’i kabulüne kadar genellikle uygulanan defin töreni şöyle izah edilmektedir.

“ Ölü bir çadıra bir çadıra konurdu. Ölünün yakınları da atlar koyunlar kesip, bunları çadırın önüne koyarak çadırın etrafında at üzerinde yedi kere dolaşırlardı. Sonra kapının önünde bıçakla yüzlerini kesip ağlardı. Bu tören yedi defa daha tekrarlanır ve yılın belli gününde ölünün atı, kullandığı eşyalar ceset ile beraber yakılıp külü yine yılın belli bir gününde mezara konurdu. İlkbaharda ölenler sonbaharda, kışın ölenler ise ilkbaharda gömülürlerdi”⁵.

Türklerin İslamiyeti kabulü ile birlikte Karahanlı mimarisinde mezar yapısı önemli bir mimari unsur olarak göze çarpmaktadır. Karahanlılar 10.yüzyılın ortalarında Müslüman olmuşlar. Bir çok mezar anıtı karahanlılardan günümüze kadar gelmiştir. İlk ve önemli mezar anıtları

² Türkçe Sözlük, Türk Dili kurumu, C.2, İstanbul, 1999, s.1020

³ Doğan Hasol,, Ansiklopedik mimarlık Sözlüğü, 9.Baskı, Yapı Yayın, İstanbul, 2005,s.320

⁴ Seyfi Başkan, Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar/1668, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Sanat Tarihi Dizisi/6, Ankara, 1999, s.10

⁵ Başkan, a.g.e, 1999, s.10

arasında, “Tim Arap Ata Türbesi”, “Ayşe Bibi Türbesi” ve “Balacı Hatun Türbesi” yer alır. Anadolu’da Selçuklular ile türbe ve kümbet mimarisi gelişmiş, özellikle türbe mimarisinin muhteşem örnekleri arasında “Kümbet-i Surh, “Mümine Hatun”, “Karagan Kümbetleri”, “Sultan Sencer Türbesi” gibi mezar anıtları yer almaktadır . Ayrıca bu dönemde sanduka ve şahide tipli mezar taşları da görülmeye başlamış ve genellikle ilk örnekleri olan sanduka tipli mezar taşlarından zamanla şahideli mezarlara doğru bir geçiş söz konusudur ⁶.

Erken Osmanlı dönemi, Bursa ve İznik mezar taşları şekil ve süsleme özellikleri ile Osmanlı sanatına geçiş döneminin özelliklerini yansıtmaktadır. Osmanlı mezar taşları Selçuklular ve beylikler devri mezar taşlarına oranla sade, ağır başlı ve formların net oluşu, figüratif elemanlara rastlanmayışı ve sepuş denilen başlık gibi ölenlerin kimliğini belirten sembollerin kullanılması bakımından ayrılır. Geç dönem Osmanlı mezar taşlarında ise batının etkisi görülmektedir. Batıyla sosyal ve kültürel etkileşimler sonucu yeni bir üslup oluşmuş, 18. yüzyıldan itibaren Türk mezar taşlarında, barok, rokoko ve daha sonra ampir gibi batılı üsluplar mezar taşlarının motiflerinde hakim olmaya başlamıştır. Süslemeli kadın mezar taşlarının yapılmaya başlaması bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülmektedir. Daha sonraki yüzyıl da Neoklasik dönemin mezar taşları klasik dönem mezar taşlarının taklidini amaçlamıştır ancak devamlılık gösterememiştir⁷.

Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi İslamiyet kabulünden bu yana Türkler ’de Mezar Mimarisi sürekli gelişme göstermiştir.

⁶ Nefes, “**Samsun Yöresinde Bulunan Mezar Taşları**”,Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sosyal Bil.Ens.,İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun, 2002.11-12

⁷ Gazanfer İltar, “**Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları**”, Master Tezi, G.Ü. Sosyal.Bil.Ens., Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, 2005,s.6.

C- Çorum'un Kısa Tarihçesi

Çorum İç Anadolu'nun kuzeyi ile Orta Karadeniz Bölgesinin iç kesimlerinde geniş bir alanı kapsamaktadır.

Çorum ili 39° 54' ve 41° 20' kuzey enlemleri ile 34° 04' ve 35° 28' doğu boylamları arasında yer almaktadır. 12.820 km² alanıyla Türkiye'nin yaklaşık 1/6'sını kaplayan ilin merkezinin yüksekliği 802 metredir. Çorum merkez ilçenin yüzölçümü ise 2537 km²'dir. Çorum il toprakları, kuzey ve kuzey doğudan Canik Dağlarının batı uzantıları, doğudan Yeşilirmak Havzası, güneyden Yozgat'ın Bozok yaylası, batıdan Kızılırmak Havzası ve kuzeybatıdan Ilgaz Dağlarının doğu uzantıları gibi doğal sınırlarla çevrilidir.⁸

Kuzeydoğu Anadolu deprem fay hattında yer alan Çorum ilinde tespitlere göre 1075, 1446, 1509, 1514, 1543, 1559, 1579, 1793, 1800, 1824, 1908, 1939 ve 1943 yıllarında büyük depremler meydana gelmiştir.⁹

Şehrin adının kaynağı ile ilgili araştırmalar kesin olmamak birlikte çeşitli kabul gören görüşler mevcuttur.

M.Ö. III. Yüzyıldan itibaren Avrupa'dan Anadolu'ya Çorum, Sivas, Tokat ve Amasya çevrelerine yerleşen Galat topluluklarına Trokmu denilmiştir. Trokmular, Hititler'in başkenti Hattuşaş'a yerleşmişlerdir. Trokmu ismi de zamanla Tromku ve Çorumlu'ya dönüşmüştür.¹⁰

Danışmendname'de şehrin Türk dönemindeki ismi için bir yorum mevcuttur. Ahmet Gazi'ye tuzak kuran ve kale ile şehri harap eden zelzeleden sonra bu kötü niyetli halka "Cürümlü" adı verilmiş ve bu isim daha sonra Çorumlu'ya dönüşmüştür.¹¹

Ahmet Gazi'nin fethinden sonra bu bölgeye Türkmenlerin Alayuntlu kolundan Çorumlu oymağı reislerinin İlyas Bey ile birlikte yerleştirilmesi ile

⁸ Mehmet Cog, **XX.Yüzyıl Çorum Tarihi Ve İnanç Coğrafyası**, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1997,s.1.

⁹ Rifat Arıncı, "Arzda ve Yurdumuzda Zelzele Bölgesi", Çorumlu, Yıl:4, S.29,1941, s.899-903,

¹⁰ Ertuğrul Şahinci, "Çorum ve İlçelerinin İsimlerinin Kaynağı", **Çorum 19 Dergisi**, Sayı 22,Ankara,1975,s.43

¹¹ **Çorum İl Yıllığı**, Ankara 1967,s.89

ilişkilendirilir.¹² Oymağın bu bölgeye yerleşmesinden sonra bu kente Çorumluoğlu'nun yurdu olarak tanınmış ve Çorumlu adını almıştır. H.1000 yılına kadar yapılan yazışmalarda Çorumlu olarak geçen ismin bu tarihten sonra Çorum'a dönüştüğü fikri benimsenmektedir.¹³

Evliya Çelebi ise Çorum şehrinin menşeinin Çorlu , Cevr-i Rum isimlerinin olduğunu belirtmektedir.¹⁴

Çorum İli tarih öncesi dönemlerden bugüne önemli kültürlerle ve medeniyetlere sahne olmuştur. Özellikle Hititler, Frigler ve Persler dönemlerinde siyasi olarak aktif bir kent olmasının yanında Roma, Bizans ve Türk hakimiyetinde de dini ve kültürel yönden Anadolu tarihinde ayrı bir önemi bulunmaktadır. Çeşitli uygarlıklara sahne olan Çorum, Hitit dönemine ait tarihi kalıntılar bakımından zengindir. Çorum'un ilçesi olan Boğazköy sınırlarındaki Hitilerin başkenti Hattuşaş harabelerinde bu devlete ait birçok esere sahiptir.¹⁵

Roma döneminde Roma Kralı Sulla, bölgeye hakim Pontus Kralı Mitrates'in komutanlarını birer birer yenerek tüm Asya bölgesini M.Ö.85'te Roma'ya bağlamıştır. Bu sebeple Çorum ilinde Roma etkisi ile yapılmış bir çok eser ve anıt gözlenmektedir.¹⁶

Bizans dönemine gelindiğinde bölge daha farklı bir anlam kazanarak dini merkezler arasında sayılmıştır. Viryonis XI.yy.da Anadolu'daki 45 metropolitik merkez arasında Çorum'u da saymaktadır.¹⁷

Bizans egemenliği döneminde Emevi ve Abbasiler'in Anadolu'ya gerçekleştirdiği akınlardan Çorum yöresi etkilenmişse de Türklerin Anadolu'ya girmelerine kadar Bizans'ın egemenliğinde kalmıştır.

1071 Malazgirt zaferinden sonra , Türkler büyük kitleler halinde Anadolu'ya yerleşmeye başlamıştır. Anadolu'ya fethi gönderilen

¹² Ömür Bakırer, “Bizans Danışman Selçuklu ve Beylikler Dönemlerinde Çorum”, Çorum Tarihi, 5. Hitit Festival Komitesi, s.53-56, Çorum, 1990.

¹³ Halit Tağlıoğlu, Çorum Tarihi, Sayı 13, Ankara, 1940, s.186

¹⁴ Evliya Çelebi, Seyahatname, II.cilt, İstanbul, 1970, Nşr.Zuhuri Danışman, s.104.

¹⁵ Şerif Korkmaz, Çorum'un İdari, Sosyal ve Ekonomik Yapısı (Tanzimat-II. Meşrutiyet), Gazi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı , Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2003,s.9.

¹⁶ Türk Ansiklopedisi, Çorum, X.cilt, Ankara,1971, s.74.

¹⁷ Sevim Ulaş, “Çorum ve Çevresi”, 5.Hitit Festivali Sempozyumu, Ankara, 1985, s.39.

komutanlardan birisi olan Melik Danişmend Ahmet Gazi, Sivas, Amasya, Tokat ve Çorum şehirlerini feth etmiştir. Bölge II. Kılıçaslan'ın 1175 tarihinde Sivas, Tokat, Amasya, Çorum illerini almasına kadar Danişmendliler'in egemenliğinde kalmıştır.¹⁸.

Danişmendliler den sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nin Anadolu'daki hakimiyeti içerisinde 1240 yılında Çorum'unda içinde bulunduğu Babai ayaklanması gerçekleşmiştir. Babai ayaklanması Anadolu Türk tarihinin en büyük ayaklanmalarından birisidir. Beylikler dönemine gelindiğinde ise Çorum yöresi ve çevresi sırasıyla Eretnaoğulları ve Kadı Burhanettin Beyliklerinin egemenliğinde kalmıştır. Ancak bölgenin sosyal yapısında bir uyum ve bütünlük olmaması sebebiyle arka arkaya kurulan her iki beylikte de sosyal yapının tek bir merkezde kontrol edilme imkanı olamamıştır.¹⁹.

Osmanlılar döneminde ise Anadolu'da Türk birliğini kurmak isteyen Yıldırım Beyazıt bugünkü Kırkdilim mevkiinde Kadı Burhaneddin ile yapılan savaşı kazanamamıştır. Büyük oğlu Ertuğrul'u kaybettiği bu savaş sonrası Yıldırım Beyazıt kendisine taraftar diğer beyliklerin yardımlarını alarak tekrar savaştı ve Kadı Burhanettin'i Sivas'a çekilmek zorunda bırakmış ve Çorum'u Osmanlı topraklarına katmıştır.

Çelebi Sultan Mehmet zamanında ise Çorum'da komutanlık kurulmuş ve sık sık Çorum'u rahatsız eden Babaiye tarikatı taraftarları ile uğraşmıştır.

Şehzade II. Murat'ın Amasya valiliği döneminde lalası Biçeroğlu Hazma Bey Çorum'a çok faydası dokunmuş ve şehrin güzelleşmesine hizmet etmiştir.

Çorum Osmanlı padişahlarının çoğunun şehzadelığının Amasya'da geçmesinden dolayı az da olsa ilgi görmüş, idari ve mali yönden yardım görerek yetiştirdiği bazı bilgin ve evliyalar sebebiyle bir kısım medeniyet eserleri ile süslenmiştir. Fakat meydana gelen depremler bu eserlerin harab olmasına neden olmuştur.²⁰.

¹⁸ Osman Turan, **Selçuklular Tarihi ve İslam Medeniyeti**, Ankara, 1975, s.201.

¹⁹ Şerif Korkmaz, **a.g.t.**, s.18

²⁰ **Çorum İl Yıllığı**, Ankara 1967, s.93.

Milli mücadele döneminde, Birinci Dünya Savaşı sırasında Çorum'da İttihat ve Terakki Cemiyeti etkin faaliyetler göstermiştir. Savaş sonunda cemiyet etkinliğini yitirmiş ve yerini Hürriyet ve İtilaf Cemiyetine bırakmıştır.

Çorum milli mücadelenin merkezi konumunda olan Ankara'ya yakınlığı ve sahip olduğu ticaret ve tahıl merkezi olması nedeniyle önemli bir yere sahip olmuştur. Çorum bu dönemde önemli bir buğday merkezi olmuş ve Orta Anadolu'nun manifatura ihtiyacını Samsun Limanı yoluyla karşılamıştır.²¹

Çorum'da Milli Mücadele yıllarında bölgede etkili olan 3 önemli olay görülmektedir. Bunlar Çapanoğlu, Aynacıoğlu ayaklanmaları ve Pontus Cemiyetine bağlı Rum saldırılarıdır. Bu ayaklanmalarda Çerkez Ethem kuvvetleri ve 3. ile 15. kolorduya bağlı birliklerle bastırılmıştır.²²

²¹ Yurt Ansiklopedisi, **Çorum**, IV.Cilt,İstanbul,1982,s.2039

²² **Çorum İl Yıllığı**, Ankara 1967,s.96.

II - KATALOG

Örnek No: 1	Kimliği:
Fotoğraf No: 1-2	Mesleği:
Tarihi: 1339 (M. 1920/1921)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Huve'l-Baki/Madenzade Ahmet.../Efendi zevcesi Hayriye /Hanımın mahdumu... /Ruhicün el-fatiha/sene 1339	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:76cm En alt:26cm En üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:60cm En alt:25cm En üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:1

Fotoğraf:2

Örnek No: 2	Kimliği:
Fotoğraf No: 3-4	Mesleği:
Tarihi: 1333(M.1914/1915)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Huve'l-Baki/Hacı Abdurrahman zade... etdi/... ruhiçün el-fatiha/Sene 1333	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:113cm En alt:38cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En alt:25cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:3

Fotoğraf:4

Örnek No: 3	Kimliği: Seyide Hanım
Fotoğraf No: 5-6	Mesleği:
Tarihi: 1332(M.1913/1914)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Huve'l-Baki/Madenzade Said Efendi Kerimesi yorgancı.../Zade Ahmet Efendi zevcesi Seyide Hanımın/Ruhiçün el-fatiha /Sene 1332	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:76cm En alt:37cm En üst: 25,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:60cm En alt:37,5cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:5

Fotoğraf:6

Örnek No: 4	Kimliği: Ebubekir Efendi
Fotoğraf No: 7	Mesleği: Madenzade
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşı sağlam.Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Huve'l-baki / Madenzade Ebubekir / Efendinin / Ruhiçün fatiha //	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:77cm En alt:23cm En üst: 22cm Kalınlık: 11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:19cm Çap: 20cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:7

Örnek No: 5	Kimliği: Ahmed Münib
Fotoğraf No: 8-9	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşının bir kısmı kırılmış, ayak taşı yarı toprağa gömülmüştür.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Huve'l-Baki / Madenzade / Ahmed Münib / Efendinin Ruhiçün	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:131cm En alt:37cm En üst: 37cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:50cm En alt:24cm En üst: 24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 15cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes.	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-2

Fotoğraf:8

Fotoğraf:9

Örnek No: 6	Kimliği: Ayşe Hanım
Fotoğraf No: 10-11	Mesleği:
Tarihi: 1315(M.1897/1898)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Mezarın bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Madenzade el-hac / Mehmet Efendinin / Zevcesi Ayşe / Hanımın ruhiçün el-fatiha/ Sene 1315	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:100cm En alt:54cm En üst: 33cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:80cm En alt:55cm En üst: 28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:10

Fotoğraf:11

Örnek No: 7	Kimliği: Safiye Hanım
Fotoğraf No: 12-13	Mesleği:
Tarihi: 1306(M.1888/1889)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Mezarda, taşın yapısına bağlı olarak çatlaklar mevcut.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Madenzade / Münib Efendi / Zevcesi / Safiye Hanımın / Sene 1306	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:125cm En alt:52cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:100cm En alt:53cm En üst: 25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:12

Fotoğraf:13

Örnek No: 8	Kimliği:
Fotoğraf No: 14	Mesleği:
Tarihi: 1331(M.1913)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-Baki /...../...../...../genç içinde beşinci alayın... /...../Muhammed Niyaz Efendinin haremî yıldırım.../ Hanımın ruhiçün fatiha / Ramazan-ı şerif 27/ Sene 1331	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 93cm En alt: 41,5cm En üst: 25,5cm Kalınlık: 10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-2
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:14

Örnek No: 9	Kimliği:
Fotoğraf No: 15-16	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taş sağlam, ayak taşı yok.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-Baki /...../...../...../ Ruhiçün Fatiha / Sene 13(...)	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 92cm En alt:38cm En üst: 22,5cm Kalınlık: 16cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 14cm Çap: 12cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:15

Fotoğraf:16

Örnek No: 10	Kimliği:
Fotoğraf No: 17-18	Mesleği:
Tarihi: 1328 (M.1910/1911)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Taşın cinsinde mezar taşında ufalanmalar meydana gelmiş.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: /...../...../ Sene 1328	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 95cm En alt:44cm En üst: 24,5cm Kalınlık: 15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 21cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Sülüs
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:17

Fotoğraf:18

Örnek No: 11	Kimliği: El-Hac Mehmet Ağa
Fotoğraf No: 19-20-21	Mesleği:
Tarihi: 1338 (M.1919/1920)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Huve'l-baki / Çorumlu terlemezzade / El-hac Mehmet Ağa ruhiçün/ El-fatiha / Sene 1338	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En alt:24cm En üst: 28cm Kalınlık: 14,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En alt:27cm En üst: 27cm Kalınlık: 19cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 15cm Çap: 17cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:19

Fotoğraf:20

Fotoğraf:21

Örnek No: 12	Kimliği: Hacı Mehmet Hilmi
Fotoğraf No: 22	Mesleği: Müftü
Tarihi: 1260 (M. 1844)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Kırık. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Hacı Mehmet Hilmi müfti-i şer'-i şedid / naşir-i enva-ı ilm-i sahib-i hayr-ı mezid /Erişince semtine nass-ı hitab-ı "irci'i" / can(...)/ İkiyüzaltmışın şehir-i seferde bir gece / İbn mülcem idi katil ya mekr-i hain-i yezid / Gark-ı envar-ı rahmet eyleye kabrinin cinan /Ruyuzeydan eyle ya rabbi / (...) okuyan anın ruhuna ihvan-ı din / ...olur müşeffa-ı ruz-ı mahşer müstefid / Gurre-i safer 1260	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: En alt:35cm En üst: 35cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:22

Örnek No: 13	Kimliği: Saide Hanım
Fotoğraf No: 23-24	Mesleği:
Tarihi: 1260 (M. 1844)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Merhum ve mağfurun leh Çorumlu/ Müftü madenzade es-seyyid / El-hac Mehmet Hilmi Efendinin / Kerimesi Saide Hanımın / Ruhiçün el- fatiha / 1260	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 95cm En alt:48cm En üst: 29cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:80cm En alt:48cm En üst:30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:23

Fotoğraf:24

Örnek No: 14	Kimliği: Mustafa Ağa
Fotoğraf No: 25-26	Mesleği:
Tarihi: 1332 (M.1913/1914)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Başlığı Kırılmış. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Darendeli hacı / Mehmet zade Mustafa / Ağa ruhiçün fatiha / 1332	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En alt:37cm En üst: 28,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 19cm Çap: 13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:25

Fotoğraf:26

Örnek No: 15	Kimliği: Fatma Hatun
Fotoğraf No: 27-28	Mesleği:
Tarihi: 1302 (M.1885)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../ Merhum ve mağfurun leh / Darendeli ceridzade el-hac / Yusuf ağanın kerimesi Fatma / Hatunun ruhiçün el-fatiha / Fi sene 1302 17 ramazan	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 117cm En alt:36,5cm En üst: 26,5cm Kalınlık: 22cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:87cm En alt: 36cm En üst: 28cm Kalınlık:21,5cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:27

Fotoğraf:28

Örnek No: 16	Kimliği:
Fotoğraf No: 29-30	Mesleği:
Tarihi: 1334 (M.1915/1916)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Darendeli hacı mehmetzade / Mustafa ağa mahdumu.../ Ruhiçün fatiha sene 1334	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 93cm En alt:38cm En üst: 28cm Kalınlık: 20cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 22cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:29

Fotoğraf:30

Örnek No: 17	Kimliği: Hasan
Fotoğraf No: 31-32-33	Mesleği:
Tarihi: 1335 (M.1916/1917)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Darendeli hacı / Zâde el-hac Ahmed / Ağa bin Hasan ruhuna fatiha / Sene 1335	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 115cm En alt:37,5cm En üst: 26cm Kalınlık: 11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:95cm En alt:37,5cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 130cm En:37,5cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: 24cm Çap: 15cm	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:31

Fotoğraf:32

Fotoğraf:33

Örnek No: 18	Kimliği: Hasan Efendi
Fotoğraf No: 34-35	Mesleği:
Tarihi: 1211(M.1796-1797)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /uçtu gelmez... /...ya vezir seni bekler yolunu/...kıldı gelen bad-ı ecel/Bağban senden saklar kamını/ Darendeli...zade Mehmed / Ağanın mahdumu Hasan Rüştü/ Sene 1211	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:110cm En alt:37cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:106cm En alt:37cm En üst: 23cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 121cm En:37cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: 23cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:34

Fotoğraf:35

Örnek No: 19	Kimliği:
Fotoğraf No: 36-37	Mesleği:
Tarihi: 1319(M.1901-1902)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Taşın yapısından kaynaklanan ufalanmalar ve kırıklar mevcut.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki/...../...../oldu... viran / neş'e...en cam / ...ide / Hak mahzar-ı cinan...ide //...../Sene 1319	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 120cm En alt:35cm En üst: 23cm Kalınlık: 18cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:105cm En alt:35cm En üst:24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 118cm En:35cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:36

Fotoğraf:37

Örnek No: 20	Kimliği: Hacı Mustafa
Fotoğraf No: 38-39	Mesleği:
Tarihi: 1325(M.1907-1908)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Çekildi mah-ı bahar-ı ömrüm / Bulmadan gonca-i maksud-i kemal/...../...../...../...../ Hacı Mustafa'nın ruhuna lillahi / El-fatiha sene 1325	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 103cm En alt:33cm En üst: 26cm Kalınlık: 20cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:92cm En alt:33cm En üst: 26,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:38

Fotoğraf:39

Örnek No: 21	Kimliği:
Fotoğraf No: 40-41-42	Mesleği:
Tarihi: 1310(M.1892-1893)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Göçüp dar-ı fenadan hakka gitti /Sada eyledi hüda emrine can-ı rahbayı/...nus edip ah etdi /.....İrc-i hitabıyla dar-ı fenadan ukbaya gitti / Ciridzâde Ömer Ethem .../Gitse Fatiha... /Fi sene 1310	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 127cm En alt:44cm En üst: 28cm Kalınlık: 19cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 128cm En alt: 45,5cm En üst: 27,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 20cm Çap: 15cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:40

Fotoğraf:41

Fotoğraf:42

Örnek No: 22	Kimliği: Bekir Efendi
Fotoğraf No: 43-44	Mesleği:
Tarihi: 1317(M.1899)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Darendeli cerid / zâde Hacı Hasan ağanın / Mahdumu Bekir efendi /Ruhiçün el-fatiha / Sene 1317 25 rebiu'l-evvel	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En alt:38cm En üst: 25,5cm Kalınlık: 19cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:97cm En alt:36cm En üst:26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 17cm Çap: 13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:43

Fotoğraf:44

Örnek No: 23	Kimliği: Ali Efendi
Fotoğraf No: 45-46-47	Mesleği:
Tarihi: 1317 (M.1899-1900)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Darendeli ayan / zâde Ali Efendi / Ruhiçün fatiha / Sene 1317	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 73cm En alt:35cm En üst: 28cm Kalınlık: 17cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 53cm En alt: 34cm En üst: 28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 17cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:45

Fotoğraf:46

Fotoğraf:47

Örnek No: 24	Kimliği: Hacı Halil Ağa
Fotoğraf No: 48-49	Mesleği: Çorum Belediye Başkanı
Tarihi: 1317 (M.1899-1900)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-hallaku'l-baki / Çorum Belediye Reisi / Mazlumzâde /Hacı Halil ağanın / Ruhiçün el-fatiha / sene 1317	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:135cm En alt:49cm En üst: 28cm Kalınlık: 16cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:99cm En alt:45cm En üst:28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 14cm Çap: 12cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:48

Fotoğraf:49

Örnek No: 25	Kimliği: Hatice Hatun
Fotoğraf No: 50-51	Mesleği:
Tarihi: 1318(M.1902)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Mazlumzâde hacı / Halil ağa zevcesi / hacı Abdurrahmanzâde hacı Osman ağa / Kerimesi Hatice / hatun ruhiçün / El-fatiha sene 1318	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 107cm En alt:44cm En üst: 24,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:80cm En alt:42cm En üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:50

Fotoğraf:51

Örnek No: 26	Kimliği:
Fotoğraf No: 52-53-54	Mesleği:
Tarihi: 1311(M.1893/1894)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-hayyu'l-baki / Beni kıl mağfiret ey rabb yezdan / Bi-hakk-ı arş-ı a'zam nu-u kur'an / Gelip kabrim ziyaret eden ihvan / Ede ruhuma bir fatiha ihsan / Mazlumzâde Arif ağanın / Mahdumu mazlum ruhiçün fatiha / Fi sene 1311	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 120cm En alt:44cm En üst: 26cm Kalınlık: 16cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En alt: 40cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 20cm Çap: 13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:52

Fotoğraf:53

Fotoğraf:54

Örnek No: 27	Kimliği:
Fotoğraf No: 55-56	Mesleği:
Tarihi: 1321(M.1903-1904)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşında kırıklar mevcut.
İnceleme Tarihi: 05.11.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Mekabir ki bu fenanın / Timsalidir kemahi / Mahiyet-i cihanın / İşte budur güvahi / Mazlumzâde kerimesi / Sabit Efendinin / ...ruhiçün / fatiha sene 1321	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:102cm En alt:42,5cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:61cm En alt:41cm En üst:27cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-2
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:55

Fotoğraf:56

Örnek No: 28	Kimliği:
Fotoğraf No: 57-58	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi:	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 145cm En alt:35cm En üst:40cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi:
Başlık Tipi: Hotoz Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı:
	Ayak Taşı: D-I-2

Fotoğraf:57

Fotoğraf:58

Örnek No: 29	Kimliği: Mehmet Ağa
Fotoğraf No: 59-60	Mesleği:
Tarihi: 1327 (M.1909-1910)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Darendeli / Hacıkerim oğlu / Çolak Mehmet / Ağanın ruhuna / Fatiha / Sene 1327	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 97cm En alt:43cm En üst: 24cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 102cm En alt:45cm En üst: 25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 19cm Çap: 15cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:59

Fotoğraf:60

Örnek No: 30	Kimliği: Ayşe Hanım
Fotoğraf No: 61-62	Mesleği:
Tarihi: 1322(M.1904)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Darendeli hacı Hüseyin ağanın / Oğlu çolak Mehmet kerimesi / Ayşe hanımın ruhiçün fatiha / 15 şevval sene 1322	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 104cm En alt:41cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:100cm En alt:39cm En üst:23cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:61

Fotoğraf:62

Örnek No: 31	Kimliği: Mehmed Ağa
Fotoğraf No: 63-64-65	Mesleği:
Tarihi: 1322 (M.1904)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Atf-ı çeşm-i ibret eyle zâir / Darendeli tekaüd hacı Hüseyin ağa / Oğlu Mehmed ibn Mehmed ağa / Ruhiçün fatiha / Sene 1322	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 133cm En alt:47cm En üst: 26cm Kalınlık: 18cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 113cm En alt: 48cm En üst: 29cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 15cm Çap: 15,5cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:64

Fotoğraf:65

Fotoğraf:63

Örnek No: 32	Kimliği: Ayşe Hanım
Fotoğraf No: 66-67	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /....müftü el-hac / Mehmed efendinin kerimesi / Ve müftü Ahmed fazlı efendinin / Zevcesi merhume ayşe / Hanımın ruhiçün / Fatiha sene.../	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En alt:33cm En üst: 37cm Kalınlık: 6cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 55cm En alt: 23cm En üst: 26cm Kalınlık: 6cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Kapalı sembolik lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-2
	Ayak Taşı: D-II-2

Fotoğraf:66

Fotoğraf:67

Örnek No: 33	Kimliği: Şakire Hatun
Fotoğraf No: 68	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil. Baş taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Müftü hacı Ali efendinin / Kerimesi Şakire hatun / Ruhiçün fatiha sene.../	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 55cm En alt:24cm En üst: 26,5cm Kalınlık: 6,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Kapalı Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-3
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:68

Örnek No: 34	Kimliği:
Fotoğraf No: 69	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil. Baş taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Kara müftüzâde hacı Süleyman / Efendinin kerimesi müftü / ...validesi ruhiçün / Fatiha sene.... /	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 44cm En alt:25cm En üst: 26,5cm Kalınlık: 7cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Kapalı Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-3
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:69

Örnek No: 35	Kimliği:
Fotoğraf No: 70-71	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Bir tıfl-i zeki bu kabr içinde /...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En alt:39cm En üst: 21,5cm Kalınlık: 11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 75cm En alt: 24cm En üst: 23cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 14,5cm Çap: 10cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:70

Fotoğraf:71

Örnek No: 36	Kimliği: Halise Hanım
Fotoğraf No: 72-73	Mesleği:
Tarihi: 1332 (M.1913-1914)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Pek genç iken / Terk-i hayat eden / İbretzâde Osman binti / Halise hanımın ruhiçün / Fatıha sene 1332	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 92cm En alt:43cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En alt: 41cm En üst: 24,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-3
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:72

Fotoğraf: 73

Örnek No: 37	Kimliği:
Fotoğraf No: 74-75	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Pek genç iken terk-i hayat / eden ibretzade Osman /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 64cm En alt:27cm En üst: 27cm Kalınlık: 11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 74cm En alt: 25cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 19cm Çap: 12,5cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:74

Fotoğraf:75

Örnek No: 38	Kimliği:
Fotoğraf No: 76-77	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşının ve ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Katırzade /...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 106cm En alt:25cm En üst: 25cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 70cm En alt: 28,5cm En üst: 28,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 17cm Çap: 19cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:76

Fotoğraf:77

Örnek No: 39	Kimliği: Ahmed Hamdi Efendi
Fotoğraf No: 78-79	Mesleği:
Tarihi: 1324 (M.1906-1907)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Kalelizâde /Ahmed Hamdi efendinin / Ruhiçün fatiha / Sene 1324	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 87cm En alt:47cm En üst: 26cm Kalınlık: 19cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 88cm En alt: 44cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:78

Fotoğraf:79

Örnek No: 40	Kimliği: Halil Rüştü Efendi
Fotoğraf No: 80-81-82	Mesleği: Tahrirat Müdürü
Tarihi: 1233 (M.1817-1818)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki/... gufran olan / Tahrirat müdürü kalelizâde Halil / Rüştü efendinin... için / 1231 bir fatiha 1233	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 72cm En alt:36cm En üst: 27cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 84cm En alt: 38cm En üst: 26,5cm Kalınlık: 14cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 19cm Çap: 13cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-9

Fotoğraf:80

Fotoğraf:81

Fotoğraf:82

Örnek No: 41	Kimliği:
Fotoğraf No: 83	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taş yarıya kadar toprağa gömülmüş. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Beni kıl mağfiret ey rabb-i yezdan / bi-hakk-ı arş-ı a'zam nur-u kur'an /	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 56cm En alt:23cm En üst: 23cm Kalınlık: 5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16cm Çap: 20cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Çubuklu Başlıklı Kısa Sarıklı Kavuk	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:83

Örnek No: 42	Kimliği: Mehmet Şevket
Fotoğraf No: 84-85	Mesleği:
Tarihi: 1298(M.1880-1881)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşının bir kısmı ile ayak taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / İrcii emrini gûş etti Mehmed Şevket / Budur emr-ı ferman / Çün mürselis sakaleyn dedi... el mü'minin /Şafii ehl-ı saki ehli atşan / Binikiyüz dahi doksan sekizinci tarih / İken gitti cihandan.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En alt:40cm En üst: 27cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 40cm En alt: 29cm En üst: 29cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 14cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:84

Fotoğraf:85

Örnek No: 43	Kimliği:
Fotoğraf No: 86	Mesleği:
Tarihi: 1310(M.1892-1893)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş Taşın Başlık Kısmı Kırılmış. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...hayat.../ ...eyledi...hicran / ...ihvan /...ilahi eman... / İrcii emri... /...../...../...../ Fi Sene 1310	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En alt:42cm En üst: 23cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:86

Örnek No: 44	Kimliği: Emine Refia Hatun
Fotoğraf No: 87	Mesleği:
Tarihi: 1333 (M.1914-1915)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / ... efendinin kerimesi / Topçu eminzâde Abdullah / Efendinin zevcesi / Emine Refia Hatun / Ruhiçün fatiha / Sene 1333	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 115cm En alt:44cm En üst: 25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:87

Örnek No: 45	Kimliği: Zeliha Hanım
Fotoğraf No: 88-89	Mesleği:
Tarihi: 1323 (M.1905-1906)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşının yarısından fazlası kırılmış.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Çorum müftüsü / El-hac Ali efendinin kerimesi / Abdulmennan efendinin zevcesi / Zeliha Hanım ruhiçün / Rızaen lillahi fatiha / Sene 1323	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 94cm En alt:42,5cm En üst: 25,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 35cm En alt: 32cm En üst: 32cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD

Fotoğraf:88

Fotoğraf:89

Örnek No: 46	Kimliği: Şerife Hatun
Fotoğraf No: 90-91	Mesleği:
Tarihi: 1309 (M.1891-1892)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşının yarısından fazlası kırılmış.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / kara alizâde Osman / efendinin kerimesi / Şerife hatunun / Ruhuna el-fatiha / Sene 1309	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 87cm En alt:42cm En üst: 33cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 43cm En alt: 41cm En üst: 27cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveleli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD

Fotoğraf:90

Fotoğraf:91

Örnek No: 47	Kimliği: Rahime Hatun
Fotoğraf No: 92-93	Mesleği:
Tarihi: 1310(M.1892-1893)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Beni kıl mağfiret ey rabb-i yezdan / Bi-hakk-ı arş-ı a'zam nur-u kur'an / Gelip kabrim ziyaret eden ihvan / Ede ruhuma bir fatiha ihsan / Merhum ve mağfurun leh / zâde el-hac Ahmed ağanın kerimesi / Rahime hatun ruhiçün el-fatiha / Fi sene 1310	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En alt:43,5cm En üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 92cm En alt: 43cm En üst: 26,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:92

Fotoğraf:93

Örnek No: 48	Kimliği:
Fotoğraf No: 94-95	Mesleği:
Tarihi: 1318(M.1900-1901)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Veliyüddin / Paşazâde / Ahmed Re'fet efendi / nin...ruhuna / Fatiha sene 1318	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 68cm En alt:43cm En üst: 27cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 70cm En alt: 43cm En üst: 28,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:94

Fotoğraf:95

Örnek No: 49	Kimliği:
Fotoğraf No: 96	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 103cm En alt:32,5cm En üst: 32,5cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En alt: En üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16,5cm Çap: 15cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:96

Örnek No: 50	Kimliği:
Fotoğraf No: 97	Mesleği:
Tarihi: 1305(M.1887-1888)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşının yarısından fazlası kırılmış.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: hem Fatma/ Bin üç yüz beşte /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 20cm En alt:23,5cm En üst: 23,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 55cm En alt: 21,5cm En üst: 21,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:97

Örnek No: 51	Kimliği: Şerife Hatun
Fotoğraf No: 98-99	Mesleği:
Tarihi: 1322 (M.1904-1905)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki/...../ Katibi Amasyalı Mehmed / Kamil efendinin zevcesi / Şerife hatunun ruhiçün / fatiha / sene 1322	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 96cm En Alt:42cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En Alt: 46cm En Üst: 26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:98

Fotoğraf:99

Örnek No: 52	Kimliği: Şerife Meymune
Fotoğraf No: 100	Mesleği:
Tarihi: 1251(M.1835-1836)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Ziyaretten muradım bir duadır / Bugün bana et yarın sanadır / Hacı müftü efendi zevcesi / Şerife Meymune hatun... /... ruhiçün fatiha / Sene 1251	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 88cm En Alt:40cm En Üst: 35,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:100

Örnek No: 53	Kimliği:
Fotoğraf No: 101-102	Mesleği:
Tarihi: 1325(M.1907-1908)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Zair elbet seninde /...../...../...../...../ Ruhuna fatiha / Sene 1325	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 106cm En Alt:43cm En Üst: 24,5cm Kalınlık: 13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt: 43cm En Üst: 24,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16cm Çap: 12cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:101

Fotoğraf:102

Örnek No: 54	Kimliği: Hacı Bekir
Fotoğraf No: 103	Mesleği:
Tarihi: 1273(M.1856-1857)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Küllü şey'in hêlikun nass-ı celili huda-yı müstean / İştitti hacı bekir de eyledi azmi cinan / İkiyüzyetmişüç hem mah-ı mevlud-i şerif / Olıcak etti veda-ı dünya ol nevcivan / Seng-i kabrinde görüp de okuyan tarihini / Valine maderle hups tavent ola fatiha / sene 1273	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 96cm En Alt:46,5cm En Üst: 38cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En Alt: 48cm En Üst: 27cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 14cm Çap: 21cm	
Mezar Türü: Çerçeveleli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:103

Örnek No: 55	Kimliği:
Fotoğraf No: 104	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Mezar kırılmış.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../ Celladzâde Hüseyin ağa kerimesi /. ... ruhiçün /Fatıha/	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70cm En Alt:25cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 95cm En Alt: 42cm En Üst: 24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:104

Örnek No: 56	Kimliği: Hidayet
Fotoğraf No: 105-106	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Daru'l-ahirete irtihal / Olunan iskilip /.... Mehmed Ali /... oğlu / İbrahim oğlu hidayet / Ruhu için fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 118cm En Alt:50cm En Üst: 29cm Kalınlık: 19cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 110cm En Alt: 49cm En Üst: 28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 12cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:105

Fotoğraf:106

Örnek No: 57	Kimliği:
Fotoğraf No: 107-108	Mesleği: Çorum Müftüsü
Tarihi: 1331(M.1912-1913)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /Ey kabrimi eyleyen ziyaret /Ol halimdenibret /...../...../ Çorum Müftüsü el-hac...efendinin / Ruhiçün fatiha / Sene 1331	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 105cm En Alt:38cm En Üst: 26cm Kalınlık: 18cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt: 39cm En Üst: 26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 20cm Çap: 16cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:107

Fotoğraf:108

Örnek No: 58	Kimliği: Refia Hanım
Fotoğraf No: 109	Mesleği:
Tarihi: 1327(M.1909)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Madenzâde / Said efendi / Kerimesi Refia hanım / ruhiçün / Fatiha salavat / Teşrin-i evve 15 / Sene 1327	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 95cm En Alt:44cm En Üst: 26cm Kalınlık: 3,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 86cm En Alt: 44cm En Üst: 25cm Kalınlık: 4cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 110cm Cm En: 44cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı: D-II-1

Fotoğraf:109

Örnek No: 59	Kimliği: Şefika Hanım
Fotoğraf No: 110	Mesleği:
Tarihi: 1335(M.1916-1917)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Madenzâde / El-hac Salim ağanın / Zevcesi Şefika / Hanımın ruhiçün / El-fatiha / Sene 1335	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 105cm En Alt: 46cm En Üst: 26,5cm Kalınlık: 4cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:110

Örnek No: 60	Kimliği:
Fotoğraf No: 111-112	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /...../...Çorum / Sancağı mütesellimi el-hac /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65cm En Alt:31,5cm En Üst: 31,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 45cm En Alt: 31,5cm En Üst: 30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:111

Fotoğraf:112

Örnek No: 61	Kimliği:
Fotoğraf No: 113	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşı sağlam, ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Beni kıl mağfiret ey rabb-i yezdan / Bi-hakk-ı arş-ı a'zam nur-ı kur'an / Gelip kabrim ziyaret eden ihvan / Ede ruhuma bir fatiha ihsan / ...zâde merhum /	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 86cm En Alt:23cm En Üst: 25,5cm Kalınlık: 4cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Başlıklı Şeritli Sarık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:113

Örnek No: 62	Kimliği:
Fotoğraf No: 114	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt:31,5cm En Üst: 33cm Kalınlık: 3cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 21cm Çap: 19cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Çubuk Başlıklı Kısa Sarıklı Kavuk	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:114

Örnek No: 63	Kimliği: Osman Efendi
Fotoğraf No: 115	Mesleği:
Tarihi: 1251(M.1835-1836)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Bir gül-i gonca iken ecelden solan / Fenayı terk edip cinanı bulan .../ Heze merkadu emine hatun / Binti el-hac osman efendi / Leblebicizâde ruhiçün el-fatiha / Fi sene 1251	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80cm En Alt:34cm En Üst: 28 Cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 60cm En Alt: 32cm En Üst: 30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:115

Örnek No: 64	Kimliği: Fatma Kerime Hanım
Fotoğraf No: 116	Mesleği:
Tarihi: 1341(M.1922-1923)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Veliyüddin paşazâde / Said Bey zevcesi / Emin efendi kerimesi / Fatma Kerime Hanım ruhuna / Fatiha sene 1341	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65cm En Alt:31,5cm En Üst: 31,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 45cm En Alt: 31,5cm En Üst: 30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-4
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:116

Örnek No: 65	Kimliği: Hatice Hatun
Fotoğraf No: 117	Mesleği:
Tarihi: 1250(M.1834-1835)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Heze merkadu maden / Zâde Ali Ağanın / kerimesi merhume Hatice / Hatun ruhiçün / El-fatiha / Sene 1250	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 110cm En Alt:33cm En Üst: 33cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:117

Örnek No: 66	Kimliği: Memiş Ağa
Fotoğraf No: 118-119	Mesleği:
Tarihi: 1266(M.1849-1850)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Bir gül-i gonca iken ecelden solan / Fenayı terk edip cinanı bulan.../ Cennet-i a'la... / Cücezzâde el-hac Memiş / Ağanın ruhiçün fatiha / Sene 1266.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 118cm En Alt: 47cm En Üst: 29,5cm Kalınlık: 15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 63cm En Alt: 30cm En Üst: 30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16cm Çap: 24cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:118

Fotoğraf:119

Örnek No: 67	Kimliği:
Fotoğraf No: 120	Mesleği:
Tarihi: 1269(M.1852-1853)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam.Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Heze merkadu cücekoğlu / Merhum ve mağfurun leh seyyid.../ağanın ruhiçün fatiha / Sene 1269/	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 62cm En Alt: 30cm En Üst: 30cm Kalınlık: 11,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 17cm Çap: 21cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:120

Örnek No: 68	Kimliği: Mehmed..... Ağa
Fotoğraf No: 121	Mesleği:
Tarihi: 1268(M.1851-1852)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Bir gül-i gonca iken ecelden solan / Fenayı terk edip cinanı bulan...../ Heze merkadu cücekzâde el-hac / Memiş Ağanın oğlu Mehmed ağanın / Ruhiçün el-fatiha / Sene 1268	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 73cm En Alt: 38cm En Üst: 26,5cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 9cm Çap: 19cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:121

Örnek No: 69	Kimliği: Fatma Hatun
Fotoğraf No: 122-123	Mesleği:
Tarihi: 1212(M.1797-1798)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı alınlık kısmına kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Heze merkadu cerid / Zâde Mehmed Ağanın / Kerimesi Fatma Hatun / Ruhiçün el-fatiha / Fi sene 1212...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt:31,5cm En Üst: 31,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 22cm En Alt: 30cm En Üst: 30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-2
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:122

Fotoğraf:123

Örnek No: 70	Kimliği: Emetullah Hatun
Fotoğraf No: 124-125	Mesleği:
Tarihi: 1306 (M.1888-1889)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Müftü esbak Hacı /Osman Efendinin / Kerimesi Hacce Emetullah / Hatunun ruhiçün / Fatiha / Fi Sene 1306	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 93cm En Alt:36cm En Üst: 31cm Kalınlık: 8cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 73cm En Alt: 27,5cm En Üst: 27,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:124

Fotoğraf:125

Örnek No: 71	Kimliği:
Fotoğraf No: 126	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşının bir kısmı toprağa gömülmüş. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-Baki /...../...../Ruhu adne... oldu	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 50cm En Alt:21,5cm En Üst: 21,5cm Kalınlık:10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 12,5cm Çap: 11cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:126

Örnek No: 72	Kimliği:
Fotoğraf No: 127	Mesleği:
Tarihi: 1306 (M.1889)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Müftüzâde Sabık Müftü / El-Hac Ahmed Feyzi Efendinin / mahdumu merhum hafız / Mehmed Efendinin Hafidi .../ Ruhiçün rızaen lillahi / Teala el-fatiha / Sene 1306 cemaziye'l-evvel	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 140cm En Alt:33cm En Üst: 33cm Kalınlık: 5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 14cm Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Başlıklı Şeritli Sarık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:127

Örnek No: 73	Kimliği:
Fotoğraf No: 128	Mesleği:
Tarihi: 1295 (M.1878)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Beni kıl mağfiret ey rabb-i yezdan / Bi-hakk-ı arş-ı a'zam nur-ı kur'an / Gelip kabrim ziyaret eden ihvan / Ede ruhuma bir fatiha ihsan /Hacı Hüseyin Ağa karagözoğlu /...../ Sene 1295 fi şaban	
Malzeme: Oyma	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt:30cm En Üst: 41cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 65cm En Alt: 31cm En Üst: 22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:128

Örnek No: 74	Kimliği: Mustafa Ağa
Fotoğraf No: 129	Mesleği:
Tarihi: 1312 (M.1894-1895)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Çorum muteberanından.... / Karagözzâde Osman Ağa / Bin el-hac Mustafa Ağanın / Ruhiçün el-fatiha sene 1312	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 125cm En Alt:49cm En Üst: 27cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 104cm En Alt: 49cm En Üst: 27cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 20cm Çap: 12cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:129

Örnek No: 75	Kimliği: Meryem
Fotoğraf No: 130	Mesleği:
Tarihi: 1313 (M.1895-1896)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 10.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum muteberanından Karagöz / Zâde Osman Ağanın zevcesi Şerife Hanım İbneti Meryem Hatunun / Ruhiçün fatiha sene 1313	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 118cm En Alt: 44,5cm En Üst: 31cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 103cm En Alt: 43cm En Üst: 29,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 110cm En: 44cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-2
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:130

Örnek No: 76	Kimliği: Abdalbaki Ağa
Fotoğraf No: 131-132	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Karagözzâde / Abdalbaki / Ağanın ruhiçün / Lillahi el-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 75cm En Alt:28cm En Üst: 28cm Kalınlık: 11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 75cm En Alt: 26cm En Üst: 26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:131

Fotoğraf:132

Örnek No: 77	Kimliği:
Fotoğraf No: 133	Mesleği:
Tarihi: 1315 (M.1897-1898)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Mezar da kırılmalar mevcut.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Karagözzâde Osman / Ağanın kerimesi..... / Hatunun ruhiçün el-fatiha / Sene 1315	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 87cm En Alt:47cm En Üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 70cm En Alt: 45cm En Üst: 28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 109 Cm En: 47cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:133

Örnek No: 78	Kimliği:
Fotoğraf No: 134	Mesleği:
Tarihi: 1329 (M. 1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı kırılmış. mezar da kırılmalar mevcut.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki /...../...../...../...../...../...../ Ruhiçün el-fatiha / Sene 1329	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 134cm En Alt:44cm En Üst: 25cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 13cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:134

Örnek No: 79	Kimliği: Rifat Efendi
Fotoğraf No: 135	Mesleği:
Tarihi: 1330 (M.1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Baş taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /..... /.....Zâde / Rifat Efendi /...../...../ Ruhiçün fatiha / Sene 1330	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt: En Üst: 26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 65cm En Alt: 25cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:135

Örnek No: 80	Kimliği: Hacı Yusuf
Fotoğraf No: 136-137	Mesleği:
Tarihi: 1932	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Bozdoğan / Oğlu hacı / Yusuf / Ruhuna fatiha / Sene 1932	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 130cm En Alt:45cm En Üst: 28,5cm Kalınlık: 10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 105cm En Alt: 45cm En Üst: 22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 105cm En: 45cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: 21cm Çap:15cm	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:136

Fotoğraf:137

Örnek No: 81	Kimliği: Ümmügülsüm
Fotoğraf No: 138-139	Mesleği:
Tarihi: 1935	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki /...../...../...../...../ El-hac Yusuf zevcesi / Ümmügülsüm ruhiçün fatiha / Sene 1935	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En Alt: 51cm En Üst: 30cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt: 51cm En Üst: 31cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 115cm En: 51cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:138

Fotoğraf:139

Örnek No: 82	Kimliği: Mehmet Ağa
Fotoğraf No: 140	Mesleği:
Tarihi: 1297 (M.1879-1880)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Tarikat-ı naşibendiye'nin / Hulefasından doğanzâde / El-hac Naim Ömer Efendi / Bin Mehmed Ağa ruhiçün / El-fatiha sene 1297	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 109cm En Alt: 49cm En Üst: 29cm Kalınlık: 22cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 90cm En Alt: 49cm En Üst: 28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: En: 49cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: 23cm Çap:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:140

Örnek No: 83	Kimliği:
Fotoğraf No: 141-142	Mesleği:
Tarihi: 1317 (M.1899-1900)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../ Sene 1317	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En Alt: 43cm En Üst: 26,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt: 42cm En Üst: 23cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveleli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-4
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:141

Fotoğraf:142

Örnek No: 84	Kimliği:
Fotoğraf No: 143-144	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../ Ruhuna fatiha /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70cm En Alt: 19cm En Üst: 22,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 75cm En Alt: 20cm En Üst: 22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:143

Fotoğraf:144

Örnek No: 85	Kimliği:
Fotoğraf No: 145	Mesleği:
Tarihi: 1335 (M.1916-1917)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Sana canım fedadır ya.../...../...../...../...../...../El-hacağanınfatiha / Sene 1335.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En Alt: 43,5cm En Üst: 31cm Kalınlık: 17cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 50cm En Alt: 40cm En Üst: 20cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 22cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:145

Örnek No: 86	Kimliği:
Fotoğraf No: 146-147	Mesleği:
Tarihi: 1258 (M1842-1843)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki/...../...../...../...../...../...../...../ Sene 1258	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 128cm En Alt: 48cm En Üst: 27cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt: 38cm En Üst: 33cm Kalınlık: 13cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-8

Fotoğraf:146

Fotoğraf:147

[illegible]

Fotoğraf:148

Fotoğraf:149

Örnek No: 88	Kimliği: Ömer Ağa
Fotoğraf No: 150-151	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Beni kıl mağfiret ey rabb yezdan / Bi-hakk-ı arş-ı a'zam nur-ı kur'an / Gelip kabrim ziyaret eden ihvan / Ede ruhuma bir fatiha ihsan /Ömer Ağa / İcabet eyledi davet-i rahman	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 89cm En Alt: 41,5cm En Üst: 22,5cm Kalınlık: 18cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 94cm En Alt: 27cm En Üst: 24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 15cm Çap: 21cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:150

Fotoğraf:151

Örnek No: 89	Kimliği: Mehmed Arif Efendi
Fotoğraf No: 152-153	Mesleği: Müderris
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Kırklar müderrisi / Çorbacızâde / Mehmed Arif Efendinin / Ruhiçün el-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 78cm En Alt: 29cm En Üst: 25cm Kalınlık:10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 78cm En Alt: 40,5cm En Üst: 24,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 19cm Çap: 13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:152

Fotoğraf:153

Örnek No: 90	Kimliği: Esmâ Hanım
Fotoğraf No: 154-155	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Kırklar müderrisi / Çorbacızâde Arif Efendinin / kerimesi Esmâ Hanımın / Ruhiçün fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 75cm En Alt: 21,5cm En Üst: 25,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt: 24cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:154

Fotoğraf:155

Örnek No: 91	Kimliği: Safiyye Hatun
Fotoğraf No: 156-157	Mesleği:
Tarihi: 1332(M.1913-1914)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı devrilmiş.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüvel'l-baki / Çorbacızâde hacı / Emrullah Efendinin kızı / Şevket Efendinin zevcesi / Safiyye Hatun ruhiçün / Fatiha / Sene 1332	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65cm En Alt: 29cm En Üst: 30,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:105cm En Alt: 35cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:156

Fotoğraf:157

Örnek No: 92	Kimliği: Arif Efendi
Fotoğraf No: 158-159	Mesleği:
Tarihi: 1326 (M.1908-1909)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı devrilmiş.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / ...Oğlu / El-hac Arif Efendinin / Ruhiçün el-fatiha / Sene 1326	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 124cm En Alt: 42cm En Üst: 29,5cm Kalınlık: 13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 105cm En Alt: 38cm En Üst: 24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 17cm Çap: 15cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-8

Fotoğraf:158

Fotoğraf:159

Örnek No: 93	Kimliği: İbrahim Edhem
Fotoğraf No: 160-161	Mesleği:
Tarihi: 1270 (M.1853-1854)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşında kırıklar mevcut.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Bismillahirrahmanirrahim / Ey diriğa ... ruhum bulmadı mevten reha / ... dam-ı sayyada eriştim ... / Elde varım dilde kârım zikr-i hak idi varım / İrci'i emrin edip pûş-ı hakka ettim iltica / ... hâkpây-ı dervîşân / aşık-ı vech-i huda / İşfa' lena ve'rham lena ya seyyid-i rûz-ı ceza / İbrahim Edhem benim ki târik-i dâr-ı fena / 23 sene 1270	
Malzeme: Baş Taşı: Taş Ayak Taşı: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 130cm En Alt: 55cm En Üst: 42cm Kalınlık: 18cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 97cm En Alt: 35cm En Üst: 29cm Kalınlık: 9,5cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 21cm Çap:	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Miğfer	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-1

Fotoğraf:161

Fotoğraf:162

Örnek No: 94	Kimliği: Kübra Hanım
Fotoğraf No: 163	Mesleği:
Tarihi: 1327(M.1909-1910)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../Mustafa haremi Kübra / Hanım ruhiçün fatiha sene 1327	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 81cm En Alt: 30,5cm En Üst: 23,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 65cm En Alt: 25cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:163

Örnek No: 95	Kimliği: Zahide Hatun
Fotoğraf No: 164	Mesleği:
Tarihi: 1330 (M. 1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / / / / / Ali Ağanın / Zevcesi Zahide Hatun ruhiçün fatiha / Sene 1330	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 104cm En Alt: 44cm En Üst: 27cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 100cm En Alt: 41cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:164

Örnek No: 96	Kimliği: El-Hac Mustafa
Fotoğraf No: 165	Mesleği:
Tarihi: 1327(M.1909-1910)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /.....//...../...../ El-hac Mustafa / Fi sene 1327	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 132cm En Alt: 49 En Üst: 33,5cm Kalınlık: 17cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 110cm En Alt: 49cm En Üst: 33,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 18cm Çap: 20cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:165

Örnek No: 97	Kimliği: Afife Hanım
Fotoğraf No: 166-167	Mesleği:
Tarihi: 1309 (M.1891-1892)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Kalıpçızâde Ömer Ağa halilesi / / Afife Hanım... / /Fi sene 1309	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 75cm En Alt: 25cm En Üst: 29cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt: 31cm En Üst: 32,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:166

Fotoğraf:167

Örnek No: 98	Kimliği: Osman Ağa
Fotoğraf No: 168-169	Mesleği:
Tarihi: 1324 (M. 1906-1907)	
Bulunduğu Yer: Ulu Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 11.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Sabık (...) / Çorumlu moralzâde / Osman Ağa ruhiçün fatiha / Sene 1324	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt: 44cm En Üst: 25cm Kalınlık: 15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 77cm En Alt: 36cm En Üst: 24,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:168

Fotoğraf:169

Örnek No: 99	Kimliği: El-Hac Yusuf Bahri
Fotoğraf No: 170	Mesleği:
Tarihi: 1245 (M.1829-1830)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.08.2007	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Ve kelbuhum bâsitun / Zirâ'ayhi bi'l-vasîd / Merhum ve mağfurun leh / El-hac Yusuf Bahri / necâhullahu min azâbi' / l-bâri el-kübrevî rûhiçün / El-fâtiha sene 1245	
Malzeme: Baş Taşı: Mermer Ayak Taşı Ve Mezar: Kireç Taşı	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 127cm En Alt: 28,5cm En Üst: 28,5cm Kalınlık: 5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 62,5cm En Alt: 25cm En Üst: 25cm Kalınlık: 5cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:138cm En: 50,5cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: 28cm Çap: 19cm	
Mezar Türü: Kapalı Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Başlıklı Şeritli Sarık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-1

Fotoğraf:170

Örnek No: 100	Kimliği: Ali
Fotoğraf No: 171	Mesleği:
Tarihi: 1178 (M.1764-1765)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 05.08.2007	
Kitabesi: Sarızâde Mehmed Paşa Bin Ali / Bu makâmına defn olunup oldu ukbâ menzili / Fâtîha ihsân ede rûhuna.... / Bu mübârek mevzie uğrar ... yolu / Fi sene 1178	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 123cm En Alt: 61cm En Üst: 31cm Kalınlık: 14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 85cm En Alt: 61cm En Üst: 20cm Kalınlık: 14cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 148cm En: 61cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: 26cm Çap: 19cm	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Çubuk Başlıklı Taşkın Sarıklı Kavuk	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-9

Fotoğraf:171

Örnek No: 101	Kimliği: Saliha
Fotoğraf No: 172-173	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş ve ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /..... /..... /..... / Beyin kerimesi ve çorum / / zevcesi Saliha Binti / ruhiçün/	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:76cm En Alt:27cm En Üst:32cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:45cm En Alt:24cm En Üst:24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:172

Fotoğraf:173

Örnek No: 102	Kimliği: Melek Hanım
Fotoğraf No: 174-175	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak tepeliğine kadar kırılmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum mutasarrıfı / Giritli saadetlü / Süleynam Asaf Paşa / Hazretlerinin valideleri / Melek Hanımefendinin / Ruhiçün el-fatiha / 17 (...) 1316 / 27 Şubat 1314	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:137cm En Alt:31,5cm En Üst:37cm Kalınlık:8cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:53cm En Alt:34cm En Üst:39cm Kalınlık:9cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 122cm En: 58cm	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Kapalı sembolik lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Bitkisel Tepelikli	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-3
	Ayak Taşı: D-II-3

Fotoğraf:174

Fotoğraf:175

Örnek No: 103	Kimliği: Fatma Hanım
Fotoğraf No: 176-177	Mesleği:
Tarihi: 1330(M.1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum/ Binbaşı Bekir zevcesi / Fatma Hanım ruhiçün el-fatiha / Sene 1330 H.	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:84cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:26,5cm En Üst:26,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:176

Fotoğraf:177

Örnek No: 104	Kimliği: Mehmed Galip
Fotoğraf No: 178-179	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Ey kabrimi eyleyen ziyaret / Ol halimden dide ruz-ı ibret / ...cihandan edildi amma / Buldu cinan-ı mevla'ya vuslat / kürekçizâde Mehmed Galip / Efendinin ruhiçün fatiha /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:95cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:88cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:17cm Çap:14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:178

Fotoğraf:179

Örnek No: 105	Kimliği: Abdullah Efendi
Fotoğraf No: 180-181	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../...Çorumlu Hacı Abdullah / Efendi ruhiçün fatiha / Zi'l-Ka'de sene 1200 (13..)	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:103cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:24,5cm En Üst:24,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:19cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:180

Fotoğraf:181

Örnek No: 106	Kimliği:
Fotoğraf No: 182	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../ Ruhiçün fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:22,5cm En Üst:22,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Sülüs
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:182

Örnek No: 107	Kimliği:
Fotoğraf No: 183	Mesleği:
Tarihi: 1330 (M.1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Ey kabrimi eyleyen ziyaret / Ol halimden dide ruz-ı ibret / Aldanma cihana bî-bekadır / Ceridzâde el-hac Muhammed / Ağanın ruhiçün fatiha / Sene 1330 H.	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:128cm En Alt:24cm En Üst:29,5cm Kalınlık:17cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:124cm En Alt:24,5cm En Üst:30cm Kalınlık:17,5cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:16cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-8

Fotoğraf:183

Örnek No: 108	Kimliği:
Fotoğraf No: 184	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş ve ayak taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki / Darendeli Ceridzâde El-hac / Zevcesi hanım /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:45cm En Alt:28cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:23cm En Alt:28,5cm En Üst:28,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:184

Örnek No: 109	Kimliği:
Fotoğraf No: 185	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş ve ayak taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Ulema-i kiramdan / Kara Alizâde /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:63cm En Alt:24,7cm En Üst:24,5cm Kalınlık:10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:50cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:19cm Çap:16,5cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:185

Örnek No: 110	Kimliği:
Fotoğraf No: 186	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki asitaneli / Binbaşı Rıza Efendinin mahdumu /..... /.....//...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:73cm En Alt:23cm En Üst:27cm Kalınlık:9cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:22cm En Üst:25,5cm Kalınlık:7cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:14cm Çap:11cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-2

Fotoğraf:186

Örnek No: 111	Kimliği:
Fotoğraf No: 187	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:82cm En Alt:25,5cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En Alt:26cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-4
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:187

Örnek No: 112	Kimliği: Vefa Bey
Fotoğraf No: 188-189	Mesleği:
Tarihi: 1333(M.1914-1915)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu:
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Hanedan-ı kadimden /...../...../...../ Vefa Bey ruhiçün / Fatıha salavat / Sene 1333	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:98cm En Alt:21cm En Üst:23cm Kalınlık:12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:97cm En Alt:28cm En Üst:27,2cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:16cm Çap:13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Sülüs
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:188

Fotoğraf:189

Örnek No: 113	Kimliği: Ömer Hulusi Efendi
Fotoğraf No: 190	Mesleği: Terhis taburu katipliğinden emekli.
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum redif tabur / Katipliğinden mütekaid / Konyalı Ömer Hulusi Efendi / Ruhuna fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:73cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:16cm Çap:14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:190

Örnek No: 114	Kimliği: Saide Hanım
Fotoğraf No: 191-912	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki / Leblebicizâde fakı el-hac / Ali Efendinin kerimesi ve müftü / Esbak Ali Tahir Zahir Efendi zevce-i / Muhteremesi Saide Hanım / Ruhiçün el-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:79cm En Alt:24,5cm En Üst:26,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:60cm En Alt:21cm En Üst:21cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:191

Fotoğraf:192

Örnek No: 115	Kimliği:
Fotoğraf No: 193-194	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu:
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Ya ilahe'l-âlemîn / Eder (...) zamir-i fani zahiri / e..... zulmun fi'l-kabri fasir..... nasiri /...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:110cm En Alt:26cm En Üst:28cm Kalınlık:15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:60cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:17cm Çap:12cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:193

Fotoğraf:194

Örnek No: 116	Kimliği: Lütfiye Hanım
Fotoğraf No: 195	Mesleği:
Tarihi: 1139 (M.1921)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Okçuzâde Hasan Efendi / Zevcesi ve Mehmed Ağa / Kerimesi Lutfiye Hanım ruhiçün / El-fatiha 19 zi'l-hicce 1339	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:33cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:90cm En Alt:37cm En Üst:23,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:195

Örnek No: 117	Kimliği:
Fotoğraf No: 196	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı kırılmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /...../...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:90cm En Alt:24,5cm En Üst:29cm Kalınlık: 11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:196

Örnek No: 118	Kimliği:
Fotoğraf No: 197	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı onarım görmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /...../...../...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:130cm En Alt:32cm En Üst:25cm Kalınlık:13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:112cm En Alt:32cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:13cm	
Mezar Türü: Çerçeveveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:197

Örnek No: 119	Kimliği:
Fotoğraf No: 198-199	Mesleği:
Tarihi: 1320(M.1902-1903)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Alaybeyizâde / El-hac Ömer Ağa / Zevcesi Kurt / oğlu Memiş Ağa / Kerimesi Hatice Hanımın / Ruhiçün el-fatiha / Sene 1320	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:102cm En Alt:41cm En Üst:24,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:99cm En Alt:40cm En Üst:24,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 112cm En: 41cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:198

Fotoğraf:199

Örnek No: 120	Kimliği: Fatma Hanım
Fotoğraf No: 200	Mesleği:
Tarihi: 1320 (M.1902-1903)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Mezarı bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Sene 1320 / Hüve'l-baki / Atf-ı çeşm-i ibret / Eyle zâirâ dünkü gün / Benzerdi ahvalin bana //...../Ömer zevcesi Fatma Hanım / ruhiçün eyle ata	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:91cm En Alt:45cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:90 En Alt:43cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveleli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-3
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:200

Örnek No: 121	Kimliği: Ömer Efendi
Fotoğraf No: 201	Mesleği:
Tarihi: 1330 (M. 1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşının alınlık kısmı kırılmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum (...) / Kara Ali Ağazâde Ömer Efendinin / ruh-ı pâkine (...) umman / Eyle ihsan seb'u'l-mesani / Sene 1330	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:27cm En Üst:29cm Kalınlık:12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:60cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:20cm Çap:17cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-11

Fotoğraf:201

Örnek No: 122	Kimliği:
Fotoğraf No: 202-203	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum/...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:53cm En Alt:19cm En Üst:21cm Kalınlık:9,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:45cm En Alt:18cm En Üst:22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:12cm Çap:11cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:202

Fotoğraf:203

Örnek No: 123	Kimliği: Fatma Hanım
Fotoğraf No: 204	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Alaybeyizâde / El-Hac Şakir Ağa / Zevcesi Fatma / Hanım ruhiçün / El-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:90cm En Alt:29cm En Üst:23cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:70cm En Alt:24,5cm En Üst:24,5cm Kalınlık:11cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: D-II-8

Fotoğraf:204

Örnek No: 124	Kimliği: Hatice Hatun
Fotoğraf No: 205	Mesleği:
Tarihi: 1334 (M.1915-1916)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki / Tütüncüzâde el-hac / Süleyman Ağa zevcesi / Hatice Hatun ruhiçün fatiha / Sene 1334	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:70cm En Alt:31cm En Üst:22,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En Alt:21cm En Üst:23,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:205

Örnek No: 125	Kimliği:
Fotoğraf No: 206	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:77cm En Alt:32cm En Üst:22cm Kalınlık:11cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En Alt:33cm En Üst:22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:15cm Çap:12cm	
Mezar Türü:Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-4

Fotoğraf:206

Örnek No: 126	Kimliği:
Fotoğraf No: 207	Mesleği:
Tarihi: 1325 (M.1907-1908)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /...zâde hacı/ Kerimesi ve ak mehmedzâde/ Hacı Ömer Efendi zevcesi / Hanım ruhiçün fatiha / Sene 1325 H.	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:95cm En Alt:25cm En Üst:43,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-2
	Ayak Taşı:

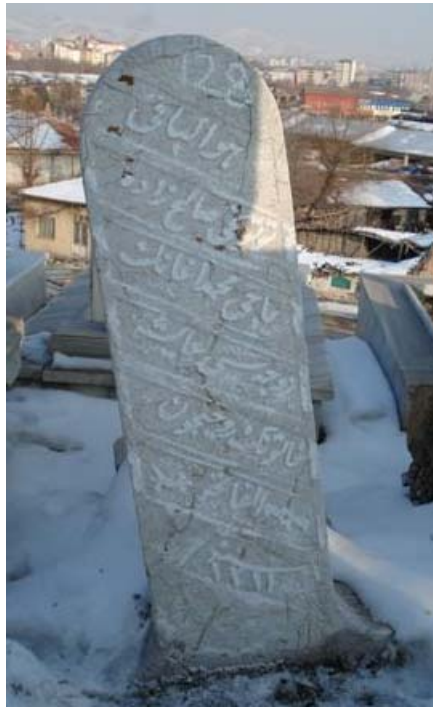
Fotoğraf:207

Örnek No: 127	Kimliği:
Fotoğraf No: 208	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Ya latif /...../ Kimse baki olamaz sahn-ı menzil içre / Böyledir çarh-ı felek/...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:95cm En Alt:34cm En Üst:34cm Kalınlık:14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:13,5cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:208

Örnek No: 128	Kimliği:
Fotoğraf No: 209-210	Mesleği:
Tarihi: 1211 (M. 1796-1797)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Tütüncü salihzâde / Hacı Mehmed Ağanın / Zevcesi Ayşe / Hatunun ruhiçün / El-fatiha / Sene 1211	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:30,5cm En Üst:24,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:96cm En Alt:31cm En Üst:23cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveveli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:209

Fotoğraf:210

Örnek No: 129	Kimliği: Süleyman Bey
Fotoğraf No: 211-212	Mesleği:
Tarihi: 1339 (M.1920-1921)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının başlığı kırılmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Ah mine'l-mevt / Bir kuş idim uçtum yuvadan / Ecel ayırdı beni ana ile babadan / Tütüncüzâde Şükrü Efendi hafidi / Ve Emin Efendi mahdumu Süleyman / Beyin ruhiçün fatiha / Sene 1339	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:50cm En Alt:21cm En Üst:23cm Kalınlık:5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:51cm En Alt:17cm En Üst:19cm Kalınlık:5cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:95cm En:47cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I
	Ayak Taşı: D-II-2

Fotoğraf:211

Fotoğraf:212

Örnek No: 130	Kimliği:
Fotoğraf No: 213	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki /..... /.....Halil Ağazâde eyledi azm-i beka /...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:145cm En Alt:31cm En Üst:33cm Kalınlık:14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:16cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:213

Örnek No: 131	Kimliği: Fatmatü'z-Zehra Hatun
Fotoğraf No: 214	Mesleği:
Tarihi: 1218 (M.1804)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Redif taburu memuru / Mülazım Niğdeli İsmail / Efendi zevcesi / Fatmatü'z-Zehra / Hatunun ruhiçün / El-fatiha zi'l-ka'de 1218	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:106cm En Alt:36cm En Üst:29cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:89cm En Alt:36cm En Üst:29cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:107cm En:36cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:214

Örnek No: 132	Kimliği:
Fotoğraf No: 215-216	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Olma mağrur ve mukayyed / Mal ile ikbal ile / Câh ile evlad ile / Sevda-yı istikbal ile / Bil fena-yı âlemi / Halimden istidlal eyle / ...fatiha ister / /	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:120cm En Alt:28cm En Üst:30cm Kalınlık:13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt: 23cm En Üst: 25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:19cm Çap:16cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:215

Fotoğraf:216

Örnek No: 133	Kimliği: Emine Hatun
Fotoğraf No: 217-218	Mesleği:
Tarihi: 1230 (M.1814-1815)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Alaybey zâde / El-hac Osman / Ağanın zevcesi / Emine Hatunun / Ruhiçün el-fatiha / Sene 1230.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:26cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En Alt:22cm En Üst:24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:217

Fotoğraf:218

Örnek No: 134	Kimliği: Şerife Hanım
Fotoğraf No: 219-220	Mesleği:
Tarihi: 1217 (M.1802-1803)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Ey kabrimi eyleyen ziyaret / Ol halimden (...) ibret / Aldanma cihan bî-bekadır / Aram u safası hep bî-vefadır //...../...../...../ kızlar ağası Hüseyin Sıdkı / Efendinin validesi Şerife Hanım / Ruhiçün el-fatiha sene 1217	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:111cm En Alt:26,5cm En Üst:30,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:116cm En Alt:26cm En Üst:30,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 126cm En: 54,5cm	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-2
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:219

Fotoğraf:220

Örnek No: 135	Kimliği:
Fotoğraf No: 221-222	Mesleği:
Tarihi: 1326(M.1908-1909)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki / Cihan bir dar-ı mihnettir ehl-i iman eylemez / Resulullah buyurdu sicnu mü'min.... / Hüda emval ve evlad fena fitnedir dedi / Onun için mümine zindan olur oluptur kafire cennet / Ceridzâde Hacı Hasan Ağa Darende Tüccarı / Anın zevcesinindir bu makama İzzet /...../...../...../...../...../ Rızaen lillahi teala fatiha / Sene 1326	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:170cm En Alt:32cm En Üst:36cm Kalınlık:6,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:160cm En Alt:32cm En Üst:36cm Kalınlık:6,5cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Kapalı sembolik lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Bitkisel Tepelikli	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-3
	Ayak Taşı: D-II-3

Fotoğraf:221

Fotoğraf:222

Örnek No: 136	Kimliği:
Fotoğraf No: 223	Mesleği:
Tarihi: 1311(M.1893-1894)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Ah mine'l-mevt / Kayserili mülazım Ahmed Efendinin / ...Mehmed Nuri /Şükrü Efendinin /iken ciğer paresi / ...merhum oldular... / Eyle kabrini.... / Sene 1311	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:103cm En Alt:33cm En Üst:26,5cm Kalınlık:26,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:64cm En Alt:32cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:15cm Çap:11cm	
Mezar Türü: Çerçeveleli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:223

Örnek No: 137	Kimliği: Hatice Hanım
Fotoğraf No: 224	Mesleği:
Tarihi: 1327(M.1911-1912)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı yarıya kadar kırılmış, toprağa ters dikilmiş ve ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Darende tüccarından / Ceridzâde hacı / Hasan Ağanın kerimesi / Hatice Hanımın / Ruhiçün el-fatiha / Sene 1327 rumi	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:112cm En Alt:32,5cm En Üst:32,5cm Kalınlık:5,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:224

Örnek No: 138	Kimliği: Gevher İsmet Zekiye Hanım
Fotoğraf No: 225	Mesleği:
Tarihi: 1318(M.1900-1901)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../ Gevher İsmet Zekiye Hanım / Eyledi terk-i hayat müstean /...../ ruhuna edenler hediye fatiha / Olalar mustağrak-ı lutfullah / Sene 1318	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:110cm En Alt:44cm En Üst:29,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-2
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:225

Örnek No: 139	Kimliği: Ahmet Bey
Fotoğraf No: 226-227	Mesleği:
Tarihi: 1322(M.1904-1905)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı yarıya kadar kırılmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../...../...../ Çerkes hanedan-ı kadiminden merhum / Hasanİshak Beyin mahdumu Ahmed / Beyin Ruhiçün sene 1322 el-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:122cm En Alt:40cm En Üst:24,5cm Kalınlık:4,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:50cm En Alt:38cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveleli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-11

Fotoğraf:226

Fotoğraf:227

Örnek No: 140	Kimliği:
Fotoğraf No: 228-229	Mesleği:
Tarihi: 1331(M.1912-1913)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Pek genç iken terk-i hayat eden /...../...../...zâde Hamza Efendinin / Halilesi (...) hanım / Ruhuna fatiha / Sene 1331	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:121cm En Alt:27cm En Üst:30cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:111cm En Alt:24,5cm En Üst:27,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Kapalı sembolik lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:228

Fotoğraf:229

Örnek No: 141	Kimliği: Fatmatu'z-Zehra Hanım
Fotoğraf No: 230	Mesleği:
Tarihi: 1327(M.1909-1910)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam.Ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Geçti eyvah bahar-ı ömrüm / Bulmadan gonca-i maksud-i kemal / Şücaeddin (...) Ağa (...) / Efendinin zevcesi Fatmatu'z-Zehra / Hanımın ruhiçün fatiha / Sene 1327	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:106cm En Alt:31cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:60cm En Alt:23cm En Üst:23cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:230

Örnek No: 142	Kimliği:
Fotoğraf No: 231	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki / Bakıp geçme ... / Mevtanın ... bir fatiha / kabrimi ziyaret eden ey ... / Bir fatiha ihsan eden ... / ...merhum / ...oğlu İshak Efendinin kerimesi / ...Hanımın ruhiçün el-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:87cm En Alt:23cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En Alt:24cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:231

Örnek No: 143	Kimliği: Emine
Fotoğraf No: 232-233	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının bir kısmı ile ayak taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-Baki / Şücaeddinzâde / El-hac Zarif efendinin /...Validesi Emine /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:46cm En Alt:25,5cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:40cm En Alt:22cm En Üst:22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:232

Fotoğraf:233

Örnek No: 144	Kimliği: Nedime Hanım
Fotoğraf No: 234	Mesleği:
Tarihi: 1331(M.1912-1913)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş ve ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum sancağı / Belediye tabibi asitaneli / Ali Zühdü Efendi / Kerimesi Nedime / Hanımın ruhiçün / Fatıha sene 1331 H.	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:63cm En Alt:20cm En Üst:21cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:39cm En Alt:18,5cm En Üst:18,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:234

Örnek No: 145	Kimliği: Tevfik Efendi
Fotoğraf No: 235	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı yer değiştirmiş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: El-baki / Çorum Redif / Taburu yüzbaşı / Reşid Efendinin / mahdumu Tevfik Efendi	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:66cm En Alt:23cm En Üst:23cm Kalınlık:9,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:50cm En Alt:21,5cm En Üst:21,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 13cm Çap: 10cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:235

Örnek No: 146	Kimliği:
Fotoğraf No: 236	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum redif / Taburu bekçi.../...Efendi / Kerimesi.../ hanımın Ruhiçün fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:53cm En Alt:24cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:236

Örnek No: 147	Kimliği:
Fotoğraf No: 237	Mesleği:
Tarihi: 1300(M.1883)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı yön değiştirmiş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / Bin üç yüz.../...azm ayledi Ol.../...../...../...../...../ Sene 1300 Receb	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:105cm En Alt:35cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-2
	Ayak Taşı: YD-II-4

Fotoğraf:237

Örnek No: 148	Kimliği:
Fotoğraf No: 238	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş ve ayak taşları yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki /...Doksan dokuz der aşr-i ahir-i ramazan /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:35cm En Alt:29cm En Üst:29cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:35cm En Alt:29cm En Üst:29cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:238

Örnek No: 149	Kimliği:
Fotoğraf No: 239-240	Mesleği:
Tarihi: 1931	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Şücaeddinzâde / Lütü efendinin / Ruhiçün / Fatiha sene 1931	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:123cm En Alt:27cm En Üst:27cm Kalınlık: 10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:120cm En Alt:28cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 19cm Çap:12cm	
Mezar Türü: Kapalı sembolik lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:239

Fotoğraf:240

Örnek No: 150	Kimliği:
Fotoğraf No: 221	Mesleği: Yüzbaşı
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Mezar onarım görmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum sancağı / Redif taburunun / Üçüncü bölük / yüzbaşısı / ...ağanın	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:87cm En Alt:29cm En Üst:29cm Kalınlık: 15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:54cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 16cm Çap: 14cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:241

Örnek No: 151	Kimliği:
Fotoğraf No: 242-243	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki/...bir gülñihal-i ismet âh /...ecelden olmadı penah / Açmadan bir şükûfe-i âmâl / Eyledi ...hâk-i siyah / Sâye-i .../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:67cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:54cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:242

Fotoğraf:243

Örnek No: 152	Kimliği: Ali
Fotoğraf No: 244	Mesleği:
Tarihi: 1332(M.1916-1917)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-Baki / Trabzon eşrafından / Hacı İzzet (...) Rahmi / Efendinin mahdumu / Ali'nin ruhuna fatiha / Kanun-ı evvel sene 1332	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 88cm En Alt: 32cm En Üst:22cm Kalınlık: 12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 13cm Çap: 11cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:244

Örnek No: 153	Kimliği: Arif Efendi
Fotoğraf No: 245-246	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Başlığı kırılmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum (...) / Mehmed Bahaeddin Efendi / taallukatından (...) / Nodekova kasabasından / Esad Ağazâde Arif Efendinin / Ruhiçün el-fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:67cm En Alt:37cm En Üst:29cm Kalınlık: 15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:70cm En Alt:29cm En Üst:29cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:245

Fotoğraf:246

Örnek No: 154	Kimliği:
Fotoğraf No: 247-248	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Geçti eyvah bahar-ı ömrüm / Bulmadan gonca-i maksud-i kemal / Oldu / Kalmadı bülbül-i canımda mecal	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:59cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:78cm En Alt:27,5cm En Üst:27,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:247

Fotoğraf:248

Örnek No: 155	Kimliği: Şükriye Hanım
Fotoğraf No: 249-250	Mesleği:
Tarihi: 1323(M.1905-1906)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı yön değiştirmiş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Çorum redif / Taburu üçüncü / Bölük mülazımbaşısı / Bursalı Çerkes Ahmed Efendinin / zevcesi Şükriye Hanım / Ruhiçün fatiha / Sene 1323	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:130cm En Alt:37cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:120cm En Alt:35cm En Üst:24cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:249

Fotoğraf:250

Örnek No: 156	Kimliği:
Fotoğraf No: 251	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı kırılmış fakat sonradan onarım görmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:16cm En Üst:19cm Kalınlık: 5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:19cm En Üst:21,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: 12,5cm Çap: 10cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:251

Örnek No: 157	Kimliği: Hatice Hanımın
Fotoğraf No: 252	Mesleği:
Tarihi: 1311(M.1893-1834)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Gençliğine doymayan / Dünyada murad almayan / Tokadi kaymakam Ahmed / Reşid Beyin hemşiresi / Hatice Hanımın ruhuna / El-fatıha / 21 (...) Sene 1311	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:109cm En Alt:26cm En Üst:28,5cm Kalınlık: 6,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:104cm En Alt:29cm En Üst:29cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 112cm En: 49cm	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-8
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:252

Örnek No: 158	Kimliği:
Fotoğraf No: 253	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-baki / Terk etti bu cihan ...şûru / Oldu bağ-ı beheşt manzuru / Vâlid-i macidi Abdulkadir /...../...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:86cm En Alt:38cm En Üst:20,5cm Kalınlık:12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:82cm En Alt:38cm En Üst:21cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:15cm Çap:12cm	
Mezar Türü: Çerçeveveli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:253

Örnek No: 159	Kimliği: Halil Rüşdü Efendi
Fotoğraf No: 254-255	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının ve ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Kadifezâde Halil / Rüşdü Efendinin / Ruhiçün fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:86cm En Alt:28,5cm En Üst:28,5cm Kalınlık: 8cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:68cm En Alt:27cm En Üst:27cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:19cm En:15cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:253

Fotoğraf:254

Örnek No: 160	Kimliği:
Fotoğraf No: 256	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Tütekzâde Nuri / Efendinin mahdumu / Ruhiçün fatiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:83cm En Alt:31,5cm En Üst:32cm Kalınlık:5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:12cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:256

Örnek No: 161	Kimliği:
Fotoğraf No: 257	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı kırılmış fakat sonradan onarım görmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki /...../...../...../...../ Ruhuna fatiha-han oldu.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:76cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:9,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:40cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:17cm Çap:13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:257

Örnek No: 162	Kimliği: Ömer Ağa
Fotoğraf No: 258-259	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Ey kabrimi eyleyen ziyaret / Ol halimden dide ruz-ı ibret / Can cihandan edildi amma / Buldu cinan-ı mevla'ya vuslat / ...zâde ...Ömer Ağanın / Ruhiçün fatiha sene 339	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:100cm En Alt:45cm En Üst:23cm Kalınlık:15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:76cm En Alt:22,5cm En Üst:22,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:13cm Çap:15cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:258

Fotoğraf:259

Örnek No: 163	Kimliği: Mehmed Hafız Efendi
Fotoğraf No: 260-261	Mesleği: Sanatçı
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının ve ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / İskilipli sanatçı / Mehmed Hafız / Efendinin ruhiçün	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:65cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:45cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:17cm Çap:12cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:260

Fotoğraf:261

Örnek No: 164	Kimliği: Mustafa Efendi
Fotoğraf No: 262	Mesleği: Tabur Katibi
Tarihi: 1334(M.1915-1916)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Çorum redif / Tabur katibi Eğinli / Mustafa Efendinin / Ruhiçün el-fatiha / Sene 1334	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:106cm En Alt:39,5cm En Üst:26,5cm Kalınlık:13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:16,5cm Çap:14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:262

Örnek No: 165	Kimliği:
Fotoğraf No: 263	Mesleği:
Tarihi: 1267(M.1850-1851)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-hallaku'l-baki / "Küllü nefsin zâikatu'l-mevt"/...../ İkiyüzaltmışyedi senesi .../ Alaybeyzâde Mehmed Ağa.../...../ Fatiha İhsan ede her .../ Sene 1267	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:120cm En Alt:46cm En Üst:37cm Kalınlık:10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:15cm Çap:22cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:263

Örnek No: 166	Kimliği:
Fotoğraf No: 264	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının ve ayak taşının bir kısmı toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Burdur sancağı / (...) Nahiyesinde / Beyler...karyesinden	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:63cm En Alt:25,5cm En Üst:25,5cm Kalınlık:14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:46cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy: Çap:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:264

Örnek No: 167	Kimliği: Hatice Hatun
Fotoğraf No: 265	Mesleği:
Tarihi: 1340(1921-1922)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Merhume ve mağfure /... Dağıstanlı İsmail / Efendinin Halilesi Hatice / Hatunun ruhuna el-fatiha / Sene 1340	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:118cm En Alt:40cm En Üst:28,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:40cm En Üst:19,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:265

Örnek No: 168	Kimliği: Osman
Fotoğraf No: 266-267	Mesleği:
Tarihi: 1321(M.1903-1904)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Ah MİNE'L-MEVT / Nice bî-girye söyleyim...ah / Ağladı cümle ins u cân eyvah / Kamerzâde el-hac Osman Kemine Mah / Ruhiçün el-fatiha sene 1321	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:139cm En Alt:46,5cm En Üst:30,5cm Kalınlık:5,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:128cm En Alt:46,5cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:128cm En:46,5cm	
Başlık Ölçüleri: Boy:17cm Çap:18cm	
Mezar Türü: Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Çapraz Eğimde Dilimli Sarık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:266

Fotoğraf:267

Örnek No: 169	Kimliği: Hafız Ali
Fotoğraf No: 268-269	Mesleği:
Tarihi: 1309(1891-1892)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının başlığı kırılmış ve mezar türü sembolik lahit olan mezar, parçalanmış.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / "İrci'i" emrini....etti heman / Ruhü teslim edip.... ne kadar âlemde olsa ol/...../ Kayserili Mülazım Hacı Osman / Ağanın mahdumu Ali / Hafızın ruhiçün / El-fatiha fi sene 1309	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:112cm En Alt:41cm En Üst:26cm Kalınlık:10,5	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:102cm En Alt:41cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:268

Fotoğraf:269

Örnek No: 170	Kimliği: Zeliha Hatun
Fotoğraf No: 270	Mesleği:
Tarihi: 1331(M.1912-1913)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı kırılmış sonradan onarım görmüş.
İnceleme Tarihi: 13.12.2007	
Kitabesi: Hüve'l-baki / Darendeli Ceridzâde / El-hac Ahmed Ağa zevcesi / Zeliha Hatun ruhuna / Fatiha / Sene 1331	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:112cm En Alt:42,5cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:95cm En Alt:43cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:122cm En:43cm	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:270

Örnek No: 171	Kimliği:
Fotoğraf No: 271	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hallâku'l-bâki / Olma mağrûr ve mukayyed / Mal ile ikbâl ile / Câh ile evlâd ile / Sevdâ-yı istikbâl ile / Bil fenâ-yı âlemi / Alemden istidlâl ile / Seng-i kabrim fâtiha / İster lisân-ı hâl ile/	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:120cm En Alt:45,5cm En Üst:27cm Kalınlık:15cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:18,5cm Çap:17cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:271

Örnek No: 172	Kimliği:
Fotoğraf No: 272	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş ve ayak taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hallâku'l-bâki /...../...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:48cm En Alt:25cm En Üst:25cm Kalınlık:12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:52cm En Alt:27,5cm En Üst:27,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:16cm Çap:14cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Sülüs
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:272

Örnek No: 173	Kimliği: Saliha Hatun
Fotoğraf No: 273	Mesleği:
Tarihi: 1339 (M. 1920-1921)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Tûl-ı ömrün çun ecel-i .../ Akil eyler mi cihan .../ bosnevi ...zâde ağa kerimesi / Şâziye Hanım eyledi rıhleti /...Saliha Hatun .../ Rûhiçün el-fâtiha 1339	
Malzeme: Baş ve ayak taşı taşı, mezar türü ise mermer.	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:90cm En Alt:42cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:84cm En Alt:40cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:273

Örnek No: 174	Kimliği:
Fotoğraf No: 274-275	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Mezar'ın üstünden yol geçmektedir. Baş ve ayak taşları yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: İkiydi yaşı azm-ı huld eyledi /...../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:39cm En Alt:35cm En Üst:35cm Kalınlık:20cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:61cm En Alt:37cm En Üst:22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:12cm Çap:10cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:274

Fotoğraf:275

Örnek No: 175	Kimliği:
Fotoğraf No: 276	Mesleği:
Tarihi: 1311 (M.1893-1894)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı yarıya kadar toprağa gömülmüş.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki /...../...Hatun / Rûhiçün fâtiha / Sene 1311	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:95cm En Alt:42cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:43cm En Alt:22,5cm En Üst:22,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:276

Örnek No: 176		Kimliği:
Fotoğraf No: 277		Mesleği:
Tarihi:		
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı		Durumu: Baş taşının yarından fazlası kırılmış. Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008		
Kitabesi: /...../...vefât eyledin.../		
Malzeme: Taş		Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:17cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:10cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Mezar Türü: Toprak Mezar		Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:		
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D	
	Ayak Taşı:	

Fotoğraf:277

Örnek No: 177	Kimliği:
Fotoğraf No: 278	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının yarından fazlası kırılmış ve ayak taşı kırılmış.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Ruhu pervaz-ı adn / Ruhuna razızâde.../ Rûhiçün el-fâtiha /	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:58cm En Alt:44cm En Üst:25cm Kalınlık:5,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:38cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı: YD

Fotoğraf:278

Örnek No: 178	Kimliği: İbn Mehmed Ali
Fotoğraf No: 279	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Mutasarrıf Fehmi ... oğlu mütekâid / ... el-hac Ömer Efendi / İbn Mehmed Ali rûhiçün fâtiha / Sene.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:128cm En Alt:31cm En Üst:20cm Kalınlık:12cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:75cm En Alt:31cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:123cm En:31cm	
Başlık Ölçüleri: Boy:18cm Çap:16cm	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:279

Fotoğraf:280

Örnek No: 179	Kimliği: İsmail Kemal Efendi
Fotoğraf No: 281-282	Mesleği:
Tarihi: 1240 (M.1825)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: İki kişi aynı mezara gömülmüş.Sağlam.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Ben bir gül idim renk .../ Soldurdu rüzgar attı beni hâke / ... pederle dâverim amma / Figân-ı mâder çıktı eflâke / Ya erhame'r-râhimîn irhamnâ / Bi-hürmeti seyyidine'l-mustafa / Çerkes bilalzâde İsmail Kemal efendi rûhuna el-fâtiha / 8 Zî'l-hicce sene 1240	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:110cm En Alt:36cm En Üst:28,5cm Kalınlık:6cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:84cm En Alt:28cm En Üst:28cm Kalınlık:3cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:12cm Çap:12cm	
Mezar Türü: Kapalı Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Aziziye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-8

Fotoğraf:281

Fotoğraf:282

Örnek No: 180	Kimliği: Sâriye Hatun
Fotoğraf No: 283	Mesleği:
Tarihi: H.1349-R.1346-M.1930	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: İki kişi aynı mezara gömülmüş.Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-bâki / Çerkes Bilalzâde / Hacı Abdullah Efendi / haremi Sâriye Hatun / Rûhiçün el-fâtiha / 6 Recep 1349 / 27 Teşrin-i sani 1346	
Malzeme: Mermer	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:110cm En Alt:31cm En Üst:31cm Kalınlık:4cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Kapalı Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-II-3
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:283

Örnek No: 181	Kimliği: Safiye Hatun
Fotoğraf No: 284	Mesleği:
Tarihi: 1336 (M.1917-1917)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Trabzonlu Horoz / Zâde Hacı Süleyman / Efendi familyası / Safiye Hatun rûhiçün / Fâtiha arabi sene 1336	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:90cm En Alt:42cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:284

Örnek No: 182	Kimliği:
Fotoğraf No: 285	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Görmemiştir kimse dünyadan vefa / Zevki hicrân / Böyledir	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:97cm En Alt:41cm En Üst:27cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:93cm En Alt:39cm En Üst:25cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Çerçeveveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:285

Örnek No: 183	Kimliği: Ayşe Hanımın
Fotoğraf No: 286	Mesleği:
Tarihi: 1339 (M.1920-1921)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hallâku'l-bâki / Gitti eyvah bahar-ı ömrüm / Bu hayatdan...gonca-i maksud-ı kemal /...../ Muazzâde Münib Efendi Kerimesi /...Zâde Hacı Bey merhumun haremi / Ayşe Hanımın ruhiçün fâtiha / Sene 1339	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:114cm En Alt:43cm En Üst:29,5cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:55cm En Alt:30cm En Üst:30cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:286

Örnek No: 184	Kimliği: El-Hac Sâlim Ağanın
Fotoğraf No: 287	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hallâku'l-bâki / Müteazzirun hayâtuhu emruhu sebât / Eksirû zikra hâdime'l-lezzât / Bir gün elbet ölürsün ey zâ'ir / Ben gibi sen de dâhil-i emvât / Madenzâde el-hac Sâlim Ağanın / Ruhiçün el-fâtiha Sene... 339	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:141cm En Alt:44cm En Üst:27cm Kalınlık:20cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:85cm En Alt:28cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:21cm Çap:18cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Kısa Silindirik Başlık	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:287

Örnek No: 185	Kimliği: Bekir Ağa
Fotoğraf No: 288	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Merhum ve mağfurun leh / Zeki ...zâde ... / Bekir Ağa ruhiçün / El-fâtiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:105cm En Alt:42cm En Üst:28cm Kalınlık:14cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:81cm En Alt:42cm En Üst:21cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:20cm Çap:22cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-2

Fotoğraf:288

Örnek No: 186	Kimliği: Nuriye Hanımın
Fotoğraf No: 289	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki /Yâ zâ'ire'l-kabri / Merhûm ve mağfûrun leh / Alay kâtibi Mehmed Efendi / Zevcesi Nuriye Hanımın / Rûhiçün el-fâtiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:71cm En Alt:27cm En Üst:27cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:289

Örnek No: 187	Kimliği: Mustafa Reşîd Nib Hasan
Fotoğraf No: 290	Mesleği:
Tarihi: 1291 (M.1874-1875)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki /...../...../...../...hâdimu'l-kur'ân / Mustafa Reşîd Nib Hasan / Rûhiçün el-fâtiha 1291	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:121cm En Alt:45cm En Üst:29cm Kalınlık:17,5cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:98cm En Alt:44cm En Üst:28cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:20cm Çap:18cm	
Mezar Türü: Çerçeveli Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:290

Örnek No: 188	Kimliği:
Fotoğraf No: 291	Mesleği:
Tarihi: 1216 (M.1801)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşı yön değiştirmiş.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-bâki / Gevher-i ekşimle yazdım levha-i... / İftirâkın şâhidem bî sabr u ârâm / Gurre-i recebi'l-mürecceb sene 1216 / Kürkçü ... zâde kerîmesi rûhiçün /	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:80cm En Alt:41cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:72cm En Alt:43cm En Üst:22cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-3

Fotoğraf:291

Örnek No: 189	Kimliği:
Fotoğraf No: 292	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-Hallâku'l-Bâki / Olur elbet ... ömür harâb / İttekullaha yâ uli'l-elbâb / Cümle-i mümkinât hâliktir / Men tevella bîhâ leke mümdihât / Nur-ı rahmetle	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:116cm En Alt:38cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:62cm En Alt:26cm En Üst:26cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:17,5cm Çap:13cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Sarıklı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:292

Örnek No: 190	Kimliği: Hâşim Efendi
Fotoğraf No: 293	Mesleği: Tapu Memuru
Tarihi: 1324 (M.1906-1907)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Başlığı kırılmış.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-bâki / Tapu me'mûru / Musa Ağazâde / Hâşim Efendinin / Ruhiçün / Fâtiha / Sene 1324	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:115cm En Alt:30cm En Üst:30cm Kalınlık:17cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:90cm En Alt:30cm En Üst:30cm Kalınlık:19cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:122cm En:48cm	
Başlık Ölçüleri: Boy:15cm Çap:13cm	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi: Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı: D-II-8

Fotoğraf:293

Örnek No: 191	Kimliği:
Fotoğraf No: 294	Mesleği:
Tarihi: 1290(M.1873)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Sağlam
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: El-bâki hüve'l-bâki / Bu gürcü ... hanım ol nisvân-ı asrın müfredi / Yozgadî abdullah ağazâde abbâs ağanın kızı / Ah ol ismet penâhi gitti dâr-ı ... cennete / Nâr-ı hicrân içre amma ne yapam kodu bizi / Fevtine kan ağlamaktan ah o .../ Olmasın mı dîde hasret-i şafakdan / Bu mısra' oldu fevtine tarih-i tâm/...gürcü...cennete gitti dedi / Alay kâtibi Mehmed Efendinin zevcesi / Rûhiçün fâtiha / Sene 10 şevvâl 1290	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:120cm En Alt:47,5cm En Üst:31cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy:103cm En Alt:47,5cm En Üst:30,5cm Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy:112cm En:47,5cm	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Açık Sembolik Lahit	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı: YD-II-1

Fotoğraf:294

Örnek No: 192	Kimliği:
Fotoğraf No: 295	Mesleği: Çorum Muhâsebeci
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Hüve'l-hayyu'l-bâki / İftihâr-ı çorum muhâsebeci / Mîr tâhir o muttaki billah / Verdi gurbette bir civânı şehîd / Yani mahdûmu Mustafa Beyi ah.../	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:105cm En Alt:38cm En Üst:38cm Kalınlık:10cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Boy:17cm Çap:10,5cm	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Talik
Başlık Tipi: Hamidiye Kalıplı Fes	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D-I-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:295

Örnek No: 193	Kimliği:
Fotoğraf No: 296	Mesleği:
Tarihi: 1314 (M.1896-1897)	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Baş taşının yarından fazlası kırılmış ve ayak taşı mevcut değil.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Rûhiçün fâtiha / Sene 1314	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:59cm En Alt:44cm En Üst:23cm Kalınlık:13cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: D
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:296

Örnek No: 194	Kimliği:
Fotoğraf No: 297	Mesleği:
Tarihi:	
Bulunduğu Yer: Hıdırlık Mezarlığı	Durumu: Ayak taşı mevcut değil. Baş taşı, mezarlığın duvarına yerleştirilmiş.
İnceleme Tarihi: 15.04.2008	
Kitabesi: Güçüp gitmiş / Bahri Hoca Ayşe Niyâzım / Kesmeyin seb'u'l-mesâni mezârımdan / Beni da'vet eder ... hak / Getirdi câm-ı hâbımdan .../...../ Yerlere girdim hicâbımdan / El-fâtiha	
Malzeme: Taş	Uygulanılan Teknik: Oyma
Baş Taşı Ölçüleri: Boy:115cm En Alt:48cm En Üst:31cm Kalınlık:	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: En Alt: En Üst: Kalınlık:	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri:	
Mezar Türü: Toprak Mezar	Yazı Tipi: Nesih
Başlık Tipi:	
Mezar Taşı Tipi:	Baş Taşı: YD-II-1
	Ayak Taşı:

Fotoğraf:297

III- KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

III-KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

“ Çorum Şehri Mezar Taşları” adlı tez çalışmamızda Çorum Şehrindeki Ulu Mezarlığı ve Hıdırlık Mezarlığında mevcut bulunan mezarlar incelenmiştir.

Bu mezarlıklarda 194 adet mezar tespit edilmiştir. Bu mezarlardan 103 tanesi erkek, 70 tanesi kadın mezarıdır. 21 mezarın kimliği ise belirlenememiştir, kimliği belirsiz 21 mezardan 1 tanesinde baş taşı bulunmamaktadır.

İncelemiş olduğumuz 103 erkek mezarından, 2 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına, 7 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına, 19 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına, 29 tanesi 20.yy. aittir. 46 tane erkek mezarın tarihi okunamamıştır(Tablo 1).

70 kadın mezarından, 1 tanesi 18.yy.ın ilk yarısına ait, M. 1727 tarihli bu kadın mezarı çalışmamızda incelediğimiz tüm mezarlardan en eski tarihli olanıdır. 2 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına, 6 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına, 13 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına 35 tanesi 20.yy. aittir. 13 tane kadın mezarının tarihi okunamamıştır(Tablo 1).

Mezar taşı olarak değerlendirdiğimizde baş ve ayak taşı olarak toplam 342 mezar taşı incelenmiştir. Fakat ayak ve baş taşları aynı katalog numarasında incelenmiştir.

342 mezar taşından 193 adet baş taşı, 149 adet ayak taşı bulunmaktadır. 1 ayak taşının ise baş taşı bulunmamaktadır.

Mezar taşlarının genel özellikleri ve kitabeleri katalog oluşturularak ayrıntılı biçimde incelenmiş fotoğraflarla desteklenmiştir. Mezar taşları; mezar tipi, form tipleri, yapım tekniği, malzeme, yazı, süsleme ve kompozisyon özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

A- Mezar Tipleri

Tez konumuzu oluşturan mezarları incelediğimizde toprak mezar, çerçevesi mezar ve sembolik lahit olmak üzere 3 tip mezar belirlenmiştir. Çalışmamızda bu mezar tiplerinden en yaygın olanı toprak mezardır.

1-Toprak Mezar

Toprak üstünde sadece baş veya baş-ayak taşı bulunan mezarlardır. İncelemiş olduğumuz 194 mezarlardan, 127 mezar bu gruba girmektedir. Bu mezarlardan 1 tanesi 18.yy.in ilk yarısına²³, 1 tanesi 18. yy.in ikinci yarısına²⁴, 9 tanesi 19.yy.in ilk yarısına²⁵, 17 tanesi 19.yy.in ikinci yarısına²⁶ ve 40 tanesi 20.yy.a²⁷ girmektedir. Bu gruba giren 59 tane mezarın tarihi belirlenememiştir²⁸.

Çorum'da en çok kullanılan mezar tipi toprak mezardır.

Toprak mezarın kullanıldığı, Kastamonu'da 17 mezar taşını²⁹, Giresun sahil şeridinde 88 mezar taşını³⁰, Urfa'da 7 mezar taşını³¹, örnek gösterebiliriz. Giresun ilinde toprak mezarın yaygın kullanılması, Çorum ili ile benzer özellik gösterdiği söylenebilir.

²³ Sıra No:116

²⁴ Sıra No:69

²⁵ Sıra No:12,13,52,63,65,66,86,133,188

²⁶ Sıra No:22,24,26,15,42,43,50,67,68,70,72,73,87,97,147,165,193

²⁷ Sıra No: 1,2,3,8,10,11,14,16,25,27,29,30,31,36,44,45,48,59,64,79,85,91,92,94,95,96,103,107,112, 121,124,126,137,138,144,152,155,164,181,183

²⁸ Sıra No:4,5,9,28,35,37,38,41,49,60,61,62,71,76,84,88,89,90,101,104,105,106,108,109,110,111, 113,114,115,117,122,123,125,127,130,132,142,143,145,146,148,151, 153,154,156,159, 160,161,163,166,171,172,174,176,177,186,189,192,194

²⁹ Filiz Canyurt, “Kastamonu Şehri İsmail Bey Külliyesi,Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzafferiddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları”, G.Ü.Sosyal Bil.Ens.,Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,Ankara, 2007.,157.

³⁰ İltar., a.g.t.,351.

³¹ Halit Çal, ” Urfa Şehri Mezar- Mezar Taşları ”,15.Türk Tarih Kongresi ,11-15 Eylül 2006,Yayınlanmamış Bildiri,s.2.

2- Çerçeveli Mezar

Yerden yüksekliği ortalama 20-30 cm arasında ve genellikle yalın olan bir mezar tipidir. Mezarın etrafını çeviren blok taşlardan yapılmış bir çerçeveden ibarettir. Çerçevenin baş ve ayak tarafındaki kısa kenarlarının ortasında birer baş ve ayak taşı bulunur.

XVI, XVII ve XVIII. yüzyıllarda yaygın bir biçimde kullanılan bu mezar biçimi yerini giderek kapak taşlı tipe bırakmıştır. Cumhuriyet döneminden başlayarak da, çerçeveli mezar tipi betondan yapılmış bir türü büyük yaygınlık kazanmış ve günümüzde uygulanan neredeyse tek mezar biçimi haline gelmiştir³².

İncelemiş olduğumuz mezarlardan 34 tane mezar bu gruba girmektedir. Bu mezarlardan 1 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına³³, 1 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına³⁴, 11 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına³⁵ ve 13 tanesi 20.yy.a³⁶ girmektedir. Bu gruba giren 8 mezarın tarihi belirlenememiştir³⁷.

Çerçeveli mezarın kullanıldığı, Kastamonu'da 17 mezar taşını³⁸, Giresun sahil şeridinde 24 mezar taşını³⁹ örnek gösterebiliriz.

3- Sembolik Lahitli Mezarlar

Sandık biçimli gövdeden oluşmaktadır. Bu tür mezarlarda kitabe ya sandığın üzerine ya da kısa kenarların üzerlerine yerleştirilen baş ve ayak taşlarının üzerinde mevcuttur. İncelemiş olduğumuz mezarlarda 2 tip sembolik lahit belirlenmiştir.

³² Aksel Tibet, E.İşin, D.Yelkenci, “Yeni Kapı Mevlana Haziresi”, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, T.T.K. Yayınları, XXVI: Dizi-s.6, Ankara, 1996.,s.246

³³ Sıra No:128

³⁴ Sıra No:40

³⁵ Sıra No:7,21,24,46,47,54,74,83,136,175,187,

³⁶ Sıra No:20,53,39,51,57,78,98,120,139,141,167,173,184

³⁷ Sıra No:55,56,118,150,158,162,182,185

³⁸ Canyurt.,a.g.t.,157.

³⁹ İltar, a.g.t.,352.

a) Açık Sembolik Lahitler

Yüksek olanlarda gövde ayrı taş bloklar halinde kısa ve uzun kenarların üstü açık dikdörtgen prizma meydana getirecek biçimde birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Yüksekliği daha kısa olanlarda ise bazen gövde tek blok taştan yapıp içi oyulur. Bu tip mezarların içleri toprakla doldurulmuştur. Genellikle çerçeveli mezarlarda olduğu gibi bu mezarlarda da kısa kenarların üstüne baş ve ayak taşları yerleştirilmiştir⁴⁰.

İncelemiş olduğumuz mezarlardan 22 tane mezar bu gruba girmektedir. Bu mezarlardan 2 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına⁴¹, 2 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına⁴², 8 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına⁴³ ve 9 tanesi 20.yy.a aittir⁴⁴. Bu gruba giren 1 mezarın tarihi belirlenememiştir⁴⁵.

b) Kapalı Sembolik Lahitler

Açık sembolik lahitlerden tek farkı üstlerinin bir kapak taşıyla kapatılmış olmalarıdır.

İncelemiş olduğumuz mezarlardan 11 tane mezar bu gruba girmektedir. Bu mezarlardan 2 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına⁴⁶, 1 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına⁴⁷ ve 5 tanesi 20.yy.a aittir⁴⁸. Bu gruba giren 3 mezarın tarihi belirlenememiştir⁴⁹.

Kastamonu'da 30 mezarda⁵⁰ ve Giresun sahil şeridinde 9 mezarda⁵¹ sembolik lahit kullanılmıştır.

⁴⁰ Halit Çal., "Kastamonu Mezarları-Mezar taşlarının Genel Durumu", İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu ,s.615,

⁴¹ Sıra No:18,128

⁴² Sıra No:131,134

⁴³ Sıra No:6,75,77,82,93,157,169,191,

⁴⁴ Sıra No:17,19,58,80,81,119,168,170,190

⁴⁵ Sıra No:178

⁴⁶ Sıra No:99,179

⁴⁷ Sıra No:102

⁴⁸ Sıra No:129,135,140,149,180,

⁴⁹ Sıra No:32,33,34

⁵⁰ Canyurt,,a.g.t.,158.

⁵¹ İltar., a.g.t.,352.

B- Mezar Taşı Tipleri

Tez konumuzu oluşturan mezar taşlarını tasnif ederken çalışmamıza bir bütünlük sağlamak amacıyla, önce mezar taşlarını başlıklı olup olmamasına göre gruplandırdık. Başlıklı olanları ayrıca kendi içlerinde başlık tiplerine ve düşey ön görünüşlü yatay kesitlerine, başlıksız olanları da ayrıca kendi içlerinde tepelik ve düşey ön görünüşlü yatay kesitlerine tiplerine göre gruplandırdık. Bu incelemeyi yaparken özellikle Prof.Dr. Halit ÇAL'ın "Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları"⁵² adlı makalesinden ve genel olarak Jean Louis BACQUE'-GRAMMONT,Hans Peter LAQUEUR,Nicolas VATİN'in "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları"⁵³ makalesinden yararlanılmıştır.

Mezar taşlarını dikdörtgen yatay kesitli oluşuna göre gruplandırırken, Çal'ın "Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları" çalışmasındaki tipolojisinden faydalandık. Göynük (Bolu) şehri Türk mezar taşlarını gövde kesitleri itibariyle dikdörtgen, kare, yuvarlak ve sekizgen olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. Fakat bizim çalışmamızda kare, yuvarlak ve sekizgen gövde kesitli mezar taşları bulunmadığından biz sadece dikdörtgen gövde kesitli mezar taşları tiplerinden faydalandık. Bu makalede dikdörtgen gövde kesitleri genel olarak ön yüzeyleri düz arka yüzeyleri düz dikdörtgen olanlar, ön yüzeyleri düz arka yüzeyleri düz yan yüzeyleri iç bükey olan "T" biçimli dikdörtgen olanlar ve ön yüzeyleri düz arka yüzeyleri oval olan dikdörtgen kesitli mezar taşları ince ayrıntılarına kadar sınıflandırılmıştır.⁵⁴

Tez çalışmamız da incelediğimiz mezar taşlarını ön ve arka yüzlerindeki farkı belirtmek için, dikdörtgen ve "T" biçimli olanları dikdörtgen kesitli, arka yüzeyleri oval olanları da yarım ovale yakın dikdörtgen kesitli olarak gruplandırdık.

⁵² Halit Çal,"Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları",Vakıflar Dergisi, s.298-301

⁵³ Jean Bacque Louis -Grammont,Hans, P. Laqueur, Nicolas Vatin., "Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler", Erdem, C.6, s.16, Ekim, Ankara 1990.

⁵⁴ Çal,"Göynük...",a.g.m., s.298-301

Mezar Taşı tipleri;

1. Başlıklı Mezar Taşları

A. Erkek Başlıklar

a. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklılar (D-I-1)

b. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklılar (YD-I-1)

B. Başlıklı Ayak Taşları

2. Başlıksız Mezar Taşları

A. Üçgen Tepelikliler

a. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler (D-II-1)

b. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler (YD-II-3)

B. Sivri Kemer Tepelikliler

a. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikliler (D-II-2)

b. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikliler (YD-II-2)

C. Yuvarlak Kemer Tepelikliler

a. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Yuvarlak Kemer Tepelikliler (D-II-8)

b. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Yuvarlak Kemer Tepelikliler (YD-II-1)

D. Bitkisel Tepelikliler

a. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Bitkisel Tepelikliler (D-II-3)

E. Dilimli Alınlıklı Tepelikliler

a. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Dilimli Alınlıklı Tepelikliler (YD-II-4)

F. Piramidal Tepelikliler

**a.Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli
Piramidal Tepelikliler (D-II-9)**

D-I-1Örnek No:171

YD-I-1 Örnek No:73

D-II-1 Örnek No:93

YD-II-3 Örnek No:118

D-II-2 Örnek No:129

YD-II-2 Örnek No:126

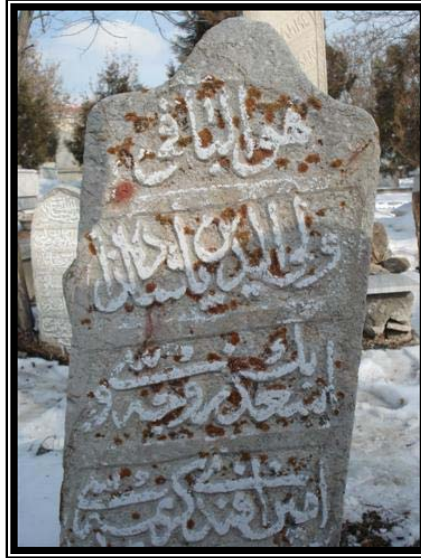
D-II-8 Örnek No:126

YD-II-1 Örnek No:131

D-II-3 Örnek No:102

YD-II-4 Örnek No:64

D-II-9 Örnek No:40

1.Başlıklı Mezar Taşları

a. Erkek Başlıklılar

Tez konumuzu oluşturan Ulu ve Hıdırlık mezarlığında toplam 96 adet erkek başlıklı mezar taşı bulunmaktadır. Bu mezarlardan 50 tanesi Ulu mezarlığında, 46 tanesi Hıdırlık mezarlığında bulunmaktadır. 2 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına⁵⁵, 5 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına⁵⁶, 18 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına⁵⁷ ve 26 tanesi 20.yy.⁵⁸ aittir. 45 tanesinin tarihi belirlenememiştir.⁵⁹

Kastamonu'da 38 mezarda⁶⁰ ve Giresun sahil şeridinde 67 mezarda⁶¹, Bolu Göynükte 77 mezarda⁶², erkek baş taşlarında başlık mevcuttur.

a.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklılar (D-I-1)

İncelemesini yaptığımız 96 mezardan, düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli toplam 95 adet mezar tespit edilmiştir.

2 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına⁶³, 5 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına⁶⁴, 17 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına⁶⁵ ve 26 tanesi 20.yy.⁶⁶ aittir. 45 tanesinin tarihi belirlenememiştir.⁶⁷

⁵⁵ Sıra No: 18,100

⁵⁶ Sıra No:40,179,99,66,86

⁵⁷ Sıra No:21,22,23,24,26,42,54,67,68,72,73,74,82,87,93,136,165,187

⁵⁸ Sıra No:10,11,14,16,17,29,31,39,53,57,78,80,85,92,96,98,107,112,121,139,149,152,164,168,184,190

⁵⁹ Sıra No: 4,5,9,35,37,38,41,49,56,61,62,71,76,88,89,104,105,109,110,113,115,117,118,122,125,127,130,132,145,150,156,158,159,160,161,162,163,166,171,172,174,178,185,189,192

⁶⁰ Canyurt.,a.g.t.,158.

⁶¹ İltar, a.g.t.,352.

⁶² Çal,a.g.m,s.308.

⁶³ Sıra No: 18,100

⁶⁴ Sıra No:40,179,99,66,86

⁶⁵ Sıra No:21,22,23,24,26, 54,67,68,72,74,82,87,93,136,165,187

⁶⁶ Sıra No:10,11,14,16,17,29,31,39,53,57,78,80,85,92,96,98,107,112,121,139,149,152,164,168,184,190

⁶⁷ Sıra No: 4,5,9,35,37,38,41,42,49,56,61,62,71,76,88,89,104,105,109,110,113,115,117,118,122,125,127,130,132,145,150,156,158,159,160,161,162,163,166,171,172,174,178,185,189,192

Hıdırlık mezarlığında bulunan en eski tarihli olanı M.1764 yılına tarihlenmektedir.

Erkek başlıklarını form tiplerine göre kavuk, sarık, fes ve oval başlıklar olmak üzere 4 gruba altında incelenmiştir.

Kastamonu'da 38 mezarda⁶⁸ ve Giresun sahil şeridinde 67 mezarda⁶⁹, Bolu Göynükte 77 mezarda⁷⁰, düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklı baş taşı mevcuttur.

a.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Erkek Başlıklılar (YD-I-1)

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, Yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklılardan 1 adet örnek bulunmaktadır. 73 numaralı bu örnek M.1878 tarihli dir. Kime ait olduğu belirlenememiştir.

Kastamonu, Bolu Göynük, Giresun ve Trabzon Sülüklü mezarlığında tüm başlıklı erkek baş taşları düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitlidir. Hem başlıklı hem de yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli bir örneğin bulunamaması Çorum'da bulunana 73 numaralı bu örneğin Çorum'a özgü mezar tipi olabileceği söylenebilir.

b. Başlıklı Ayak Taşları

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli oval başlıklı 1 mezar taşı mevcuttur. 28 nolu bu ayak taşının başlığının olmaması sebebiyle tarihi bilinmemektedir. Bu ayak taşı soğan biçimli veya Hotoz denilmektedir. Bu örnekte başlık iki kademedan oluşmaktadır. Alt kısım üst kısımdan geniştir. Bu mezar taşının üzerinde hurma ağacı motifi bulunmaktadır.

Jean Louis BACQUE'-GRAMMONT,Hans Peter LAQUEUR,Nicolas VATİN mezar kadın başlıkları kategorisinde F-VIII tipi adı verilmiştir.

⁶⁸ Canyurt,a.g.t.,158.

⁶⁹ İltar, a.g.t.,352.

⁷⁰ Çal, "Göynük..." ,a.g.m.,s.308.

Trabzon Sülüklü şehir mezarlığında da birisi hurma ağaçlı diğeri yapraklı dallarla süslenmiş cinsiyeti belirlenememiş hotoz başlıklı iki mezar taşı bulunmaktadır.⁷¹

Giresun ili sahil şeridinde 19.yy.a ait üzerinde hurma motifi olan bir erkek mezar taşı ve aynı yüzyıla ait üzerinde kıvrık dal motifine sahip bir kadın mezar taşı örneği bulunmaktadır.⁷²

2. Başlıksız Mezar Taşları

Tez konumuz kapsamına aldığımız çorum şehrinde mevcut bulunan 342 mezar taşının 97 tanesi başlıklı ve 245 tanesi başlıksız mezar taşıdır. Bu 245 başlıksız mezar taşından, 97 tanesi baş, 148 tanesi ayak taşıdır. Ayrıca bu mezar taşlarından 7 tanesi başlıksız erkek baş taşı, 70 tanesi başlıksız kadın baş taşı olup 20 başlıksız baş taşının cinsiyeti belirlenememiştir.

M. 1727 tarihli olan 116 numaralı başlıksız kadın baş taşı en eski, M.1935 tarihli olan 81 numaralı başlıksız kadın mezar taşı da en yakın tarihli olarak, hem incelediğimiz bütün mezarlarda hem de başlıksız mezar taşlarında en eski ve en yakın tarihli mezar taşlarıdır.

İncelediğimiz başlıksız mezar taşlarımızı tepelik formlarına göre 6 tip altında inceledik. Bu tipleri de kendi içlerinde mezar taşlarımızın kesitine göre “Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli” ve “Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli” olarak incelemeyi uygun gördük.

⁷¹ Kader Yer, “Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18.Yüzyıl Mezar Taşları”, G.Ü. Sosyal, Bil., Ens.,Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2004.s.186

⁷² İltar, a.g.t.,s.374.

a. Üçgen Tepelikliler

a.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler (D-II-1)

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Üçgen Tepelikliler Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy.ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy.ikinci yarısı	20. yy.
99		x					x	1829			x		
93		x					x	1853				x	
58				x			x	1909					x

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli üçgen tepelikli olan 3 örneğimiz mevcuttur. Bu mezar taşlarında 2 tanesi erkek ayak taşı ve 1 tanesi kadın ayak taşıdır. 58 numaralı kadın ayak taşı 1909 yılına aittir. 99 numaralı erkek ayak taşı 1829 yılına, 93 numaralı erkek ayak taşı da 1853 yılına aittir.

Kastamonu'da 5 baş ve 31 ayak taşını⁷³, Giresun sahil şeridinde 12 baş ve 17 ayak taşını⁷⁴, Bolu Göynükte 10 baş ve 21 ayak taşını⁷⁵, Trabzon Sülüklü mezarlığında 18 baş ve 4 ayak taşını⁷⁶ düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli üçgen tepelikli mezar taşlarına örnek gösterebiliriz.

Bu gruba giren baş taşlarında Trabzon Sülüklü mezarlığında 10, Kastamonu'da 3 ve Giresun'da 9 baş taşlarının alınlığında süsleme mevcutken, Çorumda bu gruptaki hiçbir baş taşının alınlığında süslemeye rastlanılmamıştır.

⁷³ Canyurt,,a.g.t.,180-183.

⁷⁴ İltar., a.g.t.,372.373.

⁷⁵ Çal,"Göynük ...",a.g.m.,s.300.

⁷⁶ Yer.,a.g.t.,183-187.

a.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler (YD-II-3)

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Üçgen Tepelikliler Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Oval Yatay Kesitli Üçgen Tepelikliler	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
116				x			x	1727	x				
63		x					x	1835			x		
15				x			x	1885				x	
24		x					x	1899				x	
70				x			x	1888				x	
73		x					x	1878				x	
188				x			x	1801				x	
2						X	X	1914					X
20		x					x	1907					x
27				x			x	1903					x
29		x					x	1909					X
31		x					x	1904					X
36			x	x			x	1913					x
64				x			x	1922					X
91				x			x	1913					x
119				x			x	1902					x
120			X				X	1902					X
115		x					X	-					
118		X					X	-					

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, Yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli üçgen tepelikli 20 tane mezar taşı bulunmaktadır. Bunlardan 8 tanesi erkek ayak taşı, 2 tanesi kadın baş taşı, 9 tanesi kadın ayak taşı olup 1914 tarihli, 2 numaralı ayak taşının cinsiyeti belirlenememiştir.

36 ve 120 numaralı kadın baş taşları 20.yy.a aittir.

9 kadın ayak taşından 116 numaralı mezar taşı 1727 tarihine, 3 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına, 5 tanesi ise 20.yy.a aittir.

8 erkek ayak taşından 63 numaralı ayak taşı 1835 tarihine, 2 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına, 3 tanesi 20.yy.a aittir. 115 ve 118 no'lu erkek ayak taşlarının tarihi belirlenememiştir.

b. Sivri Kemer Tepelikliler

b.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikliler (D-II-2)

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Sivri Kemer Tepelikliler	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli		18.yy. ilk yarısı	18.yy.ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy.ikinci yarısı	20. yy.
75			x				x	1895				x	
8			X				X	1913					X
129		x					x	1920					x
5		X					x	-					
32			X	X			X	-					
110		X					X	-					

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli sivri kemer tepelik 7 tane mezar taşı bulunmaktadır. Bunlardan 3 tanesi erkek ayak, 3 tanesi kadın baş ve bir tanesi kadın ayak taşıdır.

3 kadın baş taşından 75 numaralı M. 1895, 8 numaralı M. 1913 yılına ait olup, 32 numaralı baş ve ayak kadın mezar taşının tarihi belirlenememiştir.

3 erkek ayak taşından 129 numaralı örnek 1920 yılına aittir. 5 ve 110 numaralı örneklerin tarihi belirlenememiştir.

Kastamonu'da 5 baş ve 6 ayak taşını ⁷⁷, Giresun sahil şeridinde 6 ayak taşını ⁷⁸, Bolu Göynükte 11 baş ve 10 ayak taşını ⁷⁹, Trabzon Sülüklü

⁷⁷ Canyurt, a.g.t., 180-183.

⁷⁸ İltar, a.g.t., 372.373.

⁷⁹ Çal, "Göynük...", a.g.m., s.300.

mezarlığında 3 baş taşı⁸⁰ düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli üçgen kemer tepelikli mezar taşlarına örnek gösterebiliriz.

b.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Sivri Kemer Tepelikliler (YD-II-2)

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Sivri Kemer Tepelikliler	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
69			X				X	1797		X			
134			X	X			X	1802			x		
42		X					X	1880				x	
74		X					X	1894				X	
147					x		x	1883				X	
27			X				X	1903					X
53		X					X	1907					X
120				X			X	1902					X
126			X				X	1907					X
138			X				X	1900					X
140				X			X	1912					X
167				X			X	1921					X
170				X			X	1912					X
90				X			X	-					
101				X			X	-					
174		X					X	-					
185		X					X	-					

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, Yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli sivri kemer tepelikli 18 tane mezar taşı bulunmaktadır.

Bunlardan 5 tanesi kadın baş , 7 tanesi kadın ayak, 5 tanesi erkek ayak taşıdır. 147 numaralı M.1883 yılına ait 1 baş taşının cinsiyeti belirlenememiştir.

5 kadın baş taşından 69 numaralı M.1797, 134 numaralı M.1802 tarihine aittir. 27, 126 ve 138 numaralı örnekler 20.yy.a aittir.

⁸⁰ Yer.,a.g.t.,183-187.

7 kadın ayak taşından 134 numaralı M.1802 yılına aittir. 4 tanesi 20.yy.a ait olup, 90 ve 101 numaralı örneklerin tarihi belirlenememiştir.

5 erkek ayak taşından 42 numaralı M. 1880, 74 numaralı M. 1894, 53 numaralı M. 1907 yılına aittir. 2 erkek ayak taşının tarihi belirlenememiştir.

Kastamonu müzesinde muhtemel erkek mezar taşı olduğu düşünülen örneğine rastlanmıştır. Bu mezar yarım oval yatay kesitli olup tepeliği sivri kemer biçiminde son bulmaktadır. Yazılarının çok yıpranmış olması nedeniyle ismi ve tarihi okunamamıştır.⁸¹.

c. Yuvarlak Kemer Tepelikliler

c.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Yuvarlak Kemer Tepelikliler (D-II-8)

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Yuvarlak Kemer Tepelikliler Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
65			x				x	1834			x		
86		x					x	1842			X		
179		x					x	1825			x		
70			x				x	1888				x	
157			x				x	1893				x	
19					x		x	1901					x
20	x						X	1907					x
58			x				X	1909					x
59			x				X	1916					X
92		x					x	1908					x
107		x					x	1911					X
190		x					x	1906					x
123				x			x	-					

⁸¹ Halit Çal., “Kastamonu Müzesindeki Türk Mezar Taşları”, Konya Ticaret Odası Dergisi, Konya Kitabı X, Konya, 2007,s.202.

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli yuvarlak kemer tepelikli 13 tane mezar taşı bulunmaktadır.

13 mezar taşından 5 kadın başı, 1 kadın ayak, 1 erkek baş, 5 erkek ayak taşı bulunmaktadır. 19 numaralı M.1901 tarihli 1 baş taşının cinsiyeti belirlenememiştir.

5 kadın baş taşından 65 numaralı M.1834 tarihine, 70 ve 157 numaralı 19.yy.ın ilk yarısına, 58 ve 59 numaralı örnekler de 20. yy.a aittir.

123 numaralı kadın ayak taşının tarihi belirlenememiştir.

20 numaralı erkek baş taşı M.1907 yılına aittir. 5 erkek ayak taşından 86 ve 179 numaralı örnek 19.yy.ın ilk yarısına, 92,107 ve 190 numaralı örnekler ise 20.yy.a aittir.

Kastamonu'da 5 baş ve 6 ayak taşını⁸², Giresun sahil şeridinde 6 ayak taşını⁸³, Bolu Göynükte 11 baş ve 10 ayak taşını⁸⁴, Trabzon Sülüklü mezarlığında 3 baş taşını⁸⁵ düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli üçgen kemer tepelikli mezar taşlarına örnek gösterebiliriz.

c.2. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Yuvarlak Kemer Tepelikliler (YD-II-1)

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, Yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli yuvarlak kemer tepelikli 155 örnek bulunmaktadır.

155 mezar taşından 48 kadın baş, 33 kadın ayak, 2 erkek baş, 50 erkek ayak, 11 baş ve 11 ayak taşının cinsiyeti belirlenememiştir.

48 kadın baş taşından 116 numaralı M.1727 yılına ait en eski mezar taşıdır. 128 numaralı M.1796, 13 numaralı M.1844 yılına aittir. 3 örnek 19.yy.ın ilk yarısına, 9 örnek 19.yy.ın ikinci yarısına, 23 örnek 20.yy.a aittir. 10 örneğin ise tarihi belirlenememiştir.

33 kadın ayak taşından 68 ve 128 numaralı 18.yy.ın ikinci yarısına, 13 numaralı M.1844 yılına, 131 ve 133 numaralı 19.yy.ın ilk yarısına, 9 örnek

⁸² Canyurt ,a.g.t.,180-183.

⁸³ İltar, a.g.t.,372.373.

⁸⁴ Çal, "Göynük..." ,a.g.m.,s.300.

⁸⁵ Yer,a.g.t.,183-187.

19.yy.ın ikinci yarısına, 14 örnek 20.yy.a aittir. 5 kadın ayak taşının da tarihi belirlenememiştir.

2 erkek baş taşından 63 numaralı örnek M.1835 , 79 numaralı ise 1911 yılına aittir.

50 erkek ayak taşından 18 numaralı M.1796, 66 numaralı M.1849 yılına aittir. 10 örnek 19.yy.ın ikinci yarısına, 13 örnek 20.yy.a aittir. 25 örneğin ise tarihi belirlenememiştir.

Cinsiyetini belirleyemediğimiz 11 baş taşının 52 numaralı M. 1835 yılına, 1 ve 2 numaralı örnek 20.yy.a aittir. 8 örneğinde tarihi belirlenememiştir. 11 ayak taşının ise 2 örneği 19.yy.ın ikinci yarısına, 2 örneği 20.yy.a aittir. 7 örneğin ise tarihi belirlenememiştir.

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Yuvarlak Kemer Tepelikliler	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
116			x				X	1727	x				
18		x					X	1796		x			
69				x			X	1797		x			
128			x	x			X	1796					
13			x	x			X	1844			x		
52					x		X	1835			x		
63	x						X	1835			x		
66		x					X	1849			x		
131			x	x			X	1804			X		
133			x	x			X	1814			x		
188			x				X	1801			x		
6			x	x			X	1897				x	
7			x	x			X	1888				x	
15			x				X	1885				x	
21		x					X	1892				x	
22		x					X	1899				x	
23		x					X	1899				x	
26		x					X	1893				x	
46			x				X	1891				x	
47			x	x			X	1892				x	
50						x	X	1887				x	
54		x					X	1856				x	
75				x			X	1895				x	
77			x	x			X	1897				x	
82		X					X	1879				X	
83						X	X	1899				X	
87		x					X	1864				x	
97			x	x			X	1891				x	
136		x					X	1893				x	
157				x			X	1893				x	
169		x					X	1891				x	
175			x	x			X	1893				x	

187		x					X	1874				x	
191			x	x			X	1873				x	
1					x	x	X	1920					x
2					x		X	1914					x
3			x	x			X	1913					x
11		x					X	1919					x
17		x					X	1916					x
19						x	X	1901					x
25			x	x			X	1900					x
30			x	x			X	1904					x
39		x					X	1906					x
44			x				X	1914					x
45			x				X	1905					x
48			x	x			X	1900					x
51			x	x			X	1904					x
57		x					X	1912					x
79	x	x					X	1911					x
80		x					X	1932					x
81			x	x			X	1935					x
85		x					X	1916					X
91			x				X	1913					X
94			x				X	1909					x
95			x	X			X	1911					X
96		x					X	1909					x
98		x					X	1906					x
103			x	x			X	1911					x
112		x					X	1914					x
119			x				X	1902					x
124			x	x			X	1915					x
140			X				X	1912					x
141			x	X			X	1909					X
144			x	x			X	1912					x
149		x					X	1931					x
155			x	x			X	1905					x
167			x				X	1921					X
168		x					X	1903					x
170			x				X	1912					x
173			x	x			X	1920					x
181			X				X	1917					x
183			x	x			X	1920					X
184		x					X	1920					x
35		x					X	-					
37		x					X	-					
38		x					X	-					
55			x	x			X	-					
56		x					x	-					
60					x	x	X	-					
76		x					X	-					
84					x	x	X	-					
88		X					X	-					
89		X					X	-					
90			x				X	-					
101			x				X	-					
104		x					X	-					
105		x					X	-					
106					x		X	-					
108			x	x			X	-					
109		x					X	-					
111						x	X	-					
114			x	x			X	-					
122		x					X	-					
123			x				X	-					
132		x					X	-					
142			x	x			X	-					
143			x	x			X	-					
145		x					X	-					
146			x				X	-					

148					x	x	X	-						
150		x					X	-						
151					x	x	X	-						
153		x					X	-						
154					x	x	X	-						
156		x					X	-						
158		x					X	-						
159		x					X	-						
161		x					X	-						
162		x					X	-						
163		x					X	-						
166		x					X	-						
172		x					X	-						
178		x					X	-						
182					x	x	X	-						
186			x				X	-						
189		x					X	-						
194					x		X	-						

d. Bitkisel Tepelikliler

d.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Bitkisel Tepelikliler (D-II-3)

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli bitkisel tepelikli 7 örnek bulunmaktadır.

7 örnekten 5 tanesi kadın baş ve 2 tanesi kadın ayak taşıdır.

5 kadın baş taşıdan 102 numaralı M.1898 yılına, 135 ve 180 numaralı örnekler 20.yy.a aittir. 33 ve 34 numaralı örneklerin tarihi belirlenememiştir.

2 kadın ayak taşıdan 102 numaralı M.1898 yılına, 135 numaralı M.1908 yılına aittir.

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Bitkisel Tepelikliler	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli		18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
102			x	x			x	1898				x	
135			x	x			X	1908					X
180			x				x	1930					x
33			x				x	-					
34			x				x	-					

e. Dilimli Alınlıklı Tepelikliler

e.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Yarım Ovale Yakın Dikdörtgen Yatay Kesitli Dilimli Alınlıklı Tepelikliler (YD-II-4)

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli dilimli alınlıklı tepelikli 5 örnek bulunmaktadır.

5 örnekten 1 tanesi kadın baş, 1 tanesi erkek ayak taşıdır. 2 baş taşının ve 1 ayak taşının cinsiyeti belirlenememiştir.

64 numaralı kadın başı M.1922 tarihlidir. 125 numaralı ayak taşının tarihi belirlenememiştir.

Cinsiyeti belirlenemeyen 2 baş ve 1 ayak taşından 83 numaralı baş taşı M.1899 yılına aittir. 111 numaralı baş taşının ve 147 numaralı ayak taşının tarihi belirlenememiştir.

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Dilimli Alınlıklı Tepelikliler	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
83					x		x	1899				x	
147						x	x	1883				x	
64			x				x	1922					X
111					x		x	-					
125		x					x	-					

f. Piramidal Tepelikli

f.1. Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli Piramidal Tepelikliler (D-II-9)

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli piramidal tepelikli 2 örnek bulunmaktadır.

2 örnek de erkek ayak taşına aittir.100 numaralı M.1764 yılına, 40 numaralı da M.1817 yılına aittir.

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Piramidal Tepelikli	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Düşey Dikdörtgen Ön Görünüşlü, Dikdörtgen Yatay Kesitli		18.yy. ilk yarısı	18.yy.ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy.ikinci yarısı	20. yy.
100		x					x	1764		X			
40		x					x	1817			x		

C. Başlık Tipleri

Başlıklı mezar taşlarının, kaynağı şimdilik Göktürklere kadar inen, Orta Asya Türk kültüründeki balbal, yani ölenin heykelini yapma geleneğinin Osmanlının devamı olduğu belirtilmiştir.⁸⁶

Başlık genel olarak erkek ve kadınların başlarını örtmek üzere kullandıkları her millete her ve zaman göre değişim gösteren eşyadır.Bunlara başı örten manasında **serpuş** denilmiştir.⁸⁷

⁸⁶ Halit Çal, “İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar”, Tarihi Kültür ve Sanatıyla Eyüp sultan sempozyumu III, İstanbul, 1998,s.208

⁸⁷ Celal Esad Arseven “Baş Giyimi-Baş Giyeceği”,Sanat Ansiklopedisi I.,İstanbul 1983,s.182-185.

Yüzü çuhadan olan, içinde bez astarı bulunan, çuha ve astar arasına pamuk konulup çeşitli geometrik şekiller oluşturacak şekilde dikilip üzerine ince bezlerden sarık sarılan başlığa **kavuk** denilmektedir.⁸⁸

Sözlüklerde başlıkların etrafına sarılan bez anlamına gelen sarık, Osmanlılarda festen önce giyilen kavuklar genellikle sarıklı olduğu için kavuk ile aynı anlamda kullanılmıştır. Tanzimattan sonra da baş giyim olarak fesin kabul edilmesi ve artık kavukların yalnız din adamlarına münhasır kalması sarık tabirinin de kavuk gibi serpuş manasına gelmesini yaygınlaştırmıştır.⁸⁹

Yazılı kaynaklardan ve minyatürlerden 15.yy.dan itibaren başlıkların genel biçimlerini öğrenebiliyoruz.⁹⁰

Osmanlı döneminin önemli bir bölümünde Müslüman erkeklerin başlığı kavuktu ama II. Mahmud'un 1829'da yaptığı kıyafet devrimiyle, bir yıl önce orduya giren fesin kullanımı, sivil halk için de zorunlu oluyordu.⁹¹

1828-1829 yıllarında fesin ortaya çıkışı kısa sürede mezarlıklara da yansımıştır. Sadece din adamlarının ya da dervişlerin mezar taşlarında sarık veya taç görülmektedir. XIX. yy. boyunca fesin yayılması ,1925 yılında Atatürk'ün ilan ettiği fes yasağı gibi mezarlıklarda da kendini hissettirmiştir. Osmanlı mezarları kendi çaplarında modayı ve siyasi olayları yansıtmaktadır.⁹²

Mezar taşları özellikle Osmanlı döneminde yapılanlar dışarıdan görüldüğünde kadın-erkek olarak ayırt edilebildiği gibi, erkek mezar taşlarındaki başlıklar, mensup oldukları sınıfı belirtmektedir.

Tezimizde başlıkları biçim ve işleniş açısından kavuk, sarık, fes ve oval başlıklar olarak değerlendirdik.

Osmanlı toplumunda festen önce giyilen kavuklar genellikle sarıklı olduğu için, sarık kavuk ile aynı anlamda kullanılmıştır. Özellikle 15-17 yy.larda giyilen kavuklarda sarık sarılan başlığın ya tepesi görünürdü ya da başlık hiç görünmezdi. Bununla birlikte 18-19 yy.larda kavuklarda başlık

⁸⁸ Çal, "İstanbul..." a.g.m.,s.209

⁸⁹ Arseven, a.g.m.,s.184

⁹⁰ Çal, "İstanbul..." a.g.m. s. 208

⁹¹ Hans Peter Laqueur, **HÜVE'L BAKİ İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İstanbul, 1997,s. 139.

⁹² Bacque. vd., a.g.e.,s. 200

büyük ölçüde görünmektedir. Prof. Dr. Halit ÇAL'ın makalesinde biçimlenmede sarığın hakim olduğu başlığı sarık, kavukta başlığın hakim olduğu başlıklarda kavuk adı altında gruplandırılmıştır⁹³. Biz de başlıkları gruplandırırken bu görüşü dikkate aldık. Ayrıca Hans Peter LAQUEUR'ın başlıklarla ilgili tipolojisinden⁹⁴, Filiz CANYURT'un Kastamonu şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzafferiddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları⁹⁵ ve Kader Yer'in Trabzon Sülüklü mezar taşları⁹⁶ konulu tezlerinden büyük ölçüde yararlandık.

Tezimizde bulunan 103 erkek mezar taşından 96 tanesi başlıklı mezar taşıdır. Kadın mezar taşlarından başlıklı olanları mevcut değildir. 1 ayak taşında başlık mevcut olup, bu mezar taşının da baş taşı bulunmamaktadır.

1. Erkek Başlık Tipleri

Tez konumuzu oluşturan Ulu ve Hıdırlık mezarlığında toplam 96 adet erkek başlık tipi bulunmaktadır. Bu mezarlardan 50 tanesi Ulu mezarlığında, 46 tanesi Hıdırlık mezarlığında bulunmaktadır. 2 tanesi 18.yy.ın ikinci yarısına⁹⁷, 5 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına⁹⁸, 18 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına⁹⁹ ve 26 tanesi 20.yy.¹⁰⁰ aittir. 45 tanesinin tarihi belirlenememiştir¹⁰¹.

a. Kavuklar

Üzerine sarık sarılan başlığın, büyük ölçüde görünen örnekler kavuk altında incelenmiştir.

⁹³ Çal, "İstanbul..." a.g.m.s.209

⁹⁴ Laqueur, a.g.e. ,s.139

⁹⁵ Canyurt, a.g.t., s. 185

⁹⁶ Yer, a.g.t.,s.188

⁹⁷ Sıra No: 18,100

⁹⁸ Sıra No:40,179,99,66,86

⁹⁹ Sıra No:21,22,23,24,26,42,54,67,68,72,73,74,82,87,93,136,165,187

¹⁰⁰ Sıra No:10,11,14,16,17,29,31,39,53,57,78,80,85,92,96,98,107,112,121,139,149,152,164,168,184,190

¹⁰¹ Sıra No: 4,5,9,35,37,38,41,49,56,61,62,71,76,88,89,104,105,109,110,113,115,117,118,122,125,127,130,132,145,150,156,158,159,160,161,162,163,166,171,172,174,178,185,189,192

a.1. Çubuklu Başlıklı Kısa Sarıklı Kavuklar

İncelemesini yaptığımız düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli toplam 95 adet mezar taşından 2 tanesi bu gruba girmektedir.¹⁰² Her iki mezar taşının toprağa yarıya kadar gömülü olmasından dolayı tarihleri belirlenememiştir.

Bu tipte sarık sarılan başlık düşey çubuklar halinde bezenmiştir.

Laqueur 'un bu başlık tipini "F-V" olarak gruplandırmış ve İstanbul'da 289 tane bu başlık dan olduğunu yazmıştır. İstanbul'daki bu örneklerin 1760 'tan sonraki 70 yıl içinde yapıldığını ve bu kavuğa sahip kişilerin çeşitli payelerden hizmetliler ile daha alt ve orta dereceli sivil ve asker olduklarını belirtmiştir.¹⁰³

Giresun'da 18.yy. ikinci yarısına ait 1 ve 19.yy.ın ilk yarısına ait 1 örnek bulunmaktadır. Her iki örneğinde meslek adı belirtilmemiştir.¹⁰⁴ İstanbul Eyüp'te 19.yy.ın ilk yarısına ait 22 örnek¹⁰⁵, Trabzon Sülüklü mezarlığında 18.yy.ın ikinci yarısına ait 5 örnek¹⁰⁶, Amasya'da 18.yy.ın ikinci yarısına ait 2 örnek¹⁰⁷, Kastamonu'da ise 2 örnek bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi 20.yy. ait olup mesleği müftüdür. Diğer mezar taşının tarihi belirlenmemiştir.¹⁰⁸

Örnek No:41

¹⁰² Sıra No:41,62

¹⁰³ Laqueur, a.g.e.,s.151-152

¹⁰⁴ İltar, a.g.t, s.358.

¹⁰⁵ Çal, "İstanbul...", a.g.m.s.210

¹⁰⁶ Yer, a.g.t., s.167

¹⁰⁷ Günnur Aydoğdu, "Amasya Mezar Taşları", G.Ü. Sosyal Bil.Ens., Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, s.48

¹⁰⁸ Canyurt, a.g.t., s.167

a.2. Çubuklu Başlıklı Taşkın Sarıklı Kavuklar

M.1764 tarihli, 1 mezar taşı bu gruba girmektedir¹⁰⁹. Başlığı düşey çubuklar halinde süslenmiş, sarığı yanlarda görünür şekilde taşkındır.

Örnek No:10

b. Sarıklar

b.1. Kısa Başlıklı Şeritli Sarık

4 örnek bu gruba girmektedir. Başlığın büyük bölümü çapraz yönde sarılmış sarık dilimlerinin çevrilmesinden oluşmuş ve bakana göre sol alttan sağ üste doğru bir şerit çekilmiştir. Başlığın üst kısmı az da olsa görünmektedir.

¹⁰⁹ Sıra No:100

Bu gruba giren örneklerden birincisi M.1829 yılına tarihlenir ve El-Hac Yusuf Bahri'ye aittir.¹¹⁰ İkincisi M.1889 yılına ait mezar taşıdır ve kimliği belirlenememiştir.¹¹¹ 2 mezar taşı örneğin ise tarihi belirlenememiştir.¹¹²

Örnek No:99

Kastamonu'da 1 örneği 19 yy.ın ilk yarısına, 2 örneği 19.yy.ın ikinci yarısına ve 1 örneğinde tarihi belirlenememiş toplam 4 örnek bulunmaktadır.¹¹³

Giresun'da 8 örnek mevcuttur. Bu örneklerden ikisinin tarihi belirlenememiş, diğerleri de 19.yy.a aittir.¹¹⁴ İstanbul Eyüp'te Şah Sultan Türbesi haziresinde 1837-38 tarihli bir örnek bulunmaktadır.¹¹⁵

Trabzon Beşikdüzü İlçesi Beşikdağ Köyü Mezarlığında M.1829 ve M.1868 tarihine ait 2 örnek.¹¹⁶ ve Of İlçesi Yazlık Köy Mezarlığına ait 1833 tarihli 1 örnek bulunmaktadır.¹¹⁷

¹¹⁰ Sıra No:99

¹¹¹ Sıra No:72

¹¹² SıraNo:61,189

¹¹³ Canyurt, a.g.t.,s.169-170

¹¹⁴ İltar, a.g.t.,s.360

¹¹⁵ Çal, "İstanbul...",a.g.m.,s.211-221

¹¹⁶ M. Reşad Sümerkan, İ. Okman, **Kültür Varlıklarıyla Trabzon İlçeler ve Köyler**, Trabzon 1999,s.161-184.

¹¹⁷ Yer,a.g.t.,s.179,180.

b.2. Çapraz Eğimde Dilimli Sarık

Bu tipte tek örnek bulunmaktadır. M.1903 yılına tarihlenen ve El-Hac Osman'a ait olan bu mezar taşında kişinin mesleği belirlenememiştir.

Bu tipte bakana göre sağ alttan sol üste bir şerit geçmektedir. Ortadaki şeridin yan taraflarında düz olarak çevrilmiş enli şeritler bulunmaktadır. Üst kısımda başlığın bir bölümü görünürken, başlığın boyun ile bağlandığı alt kısmında başlık görünmektedir.

Örnek No:168

c. Fesler

Tezimizde yer alan fes biçimli başlıklardan toplam 71 adet belirlenmiştir. Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli fes biçimli başlıklardan 70 adet ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgene yakın yarım oval yatay kesitli fes biçimli başlıklardan 1 adet bulunmaktadır.

Düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklılar katagorisi içinde 3 farklı tipte 71 adet fes tespit edilmiştir. Bu mezar taşlarından 9 tanesini değerlendirdiğimiz 3 tipten birisine eklemekten sadece "fes" adı altında inceledik. Laqueur fesleri X grubu içinde 5 farklı tipte incelemiştir. Fakat bizim fes adı altında incelediğimiz 9 adet mezar Laqueur fes tiplerinde hiçbir alt kategorisine girmediğinden sadece fes adı altında incelemeyi uygun gördük.

Sadece fes olarak incelediğimiz 9 adet mezarın, 1 tanesi 19.yy.ın ilk yarısına¹¹⁸, 5 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına¹¹⁹, 2.tanesi 20.yy.a¹²⁰ tarihlenirken 1 tanesinin tarihi belirlenememiştir.¹²¹

Ayrıca bu kategoriye giren ama düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgene yakın yarım oval yatay kesitli 1 adet fes daha bulunmaktadır. Bu mezar taşımızı da ilerleyen bölümde düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgene yakın yarım oval yatay kesitli erkek başlıklılar konu başlığı altında incelenecektir.

c.1. Aziziye Kalıplı Fesler

İncelemiş olduğumuz feslerden Aziziye kalıplı fes tipinde 8 örnek bulunmaktadır. Bu fesin alt çapı üst çapından büyüktür. Üstten alta doğru eğim fazladır. Laqueur bu tipe X-3 adını vermiş ve en yaygın fes türü olduğunu belirterek, İstanbul'da en eski tarihli örneğin M.1846/7 yılına ait olduğunu yazmıştır.¹²²

Tezimizde bulunana 8 örnekten M.1825 tarihli olan en eski tarihli örnektir. Bir diğer örnek M.1893 yılına tarihlenir. Geriye kalan 6 adet Aziziye kalıplı fesin tarihi belirlenememiştir.¹²³

Örnek No:160

¹¹⁸ Sıra No: 66

¹¹⁹ Sıra No:54,68,82,87,165

¹²⁰ Sıra No:96,190

¹²¹ Sıra No:132

¹²² Laqueur, a.g.e.,s.155-158

¹²³ Sıra No:9,160,161,163,174,178

Kumbaracılar Sultan Abdülaziz'in böyle bir fes taktığını belirterek bu tip fesleri Aziziye olarak adlandırmıştır.¹²⁴.

İstanbul Eyyüp'te Aziziye kalıplı feslerin en erken örneği 1786,en geç örneği 1858, 9 adet örnek bulunmaktadır.¹²⁵.

Kastamonu'da 4 örnek bulunmaktadır. Bunlardan 3'ü 19.yy.ın ikinci yarısına, biri de fes'in askerlerin resmi başlığı olarak kabul edildiği M.1827 yılına aittir.¹²⁶.

Giresun'da 1882-1904 tarihleri arasında 3 örnek bulunmaktadır.¹²⁷.

c.2. Hamidiye Kalıplı Fesler

39 örneği bulunmaktadır. Bunlarda fesin üst çapı alt çapından daha dardır. Fakat Aziziye tipine göre daha yüksektirler ve üstten alta doğru eğim azdır.

İncelemiş olduğumuz 39 örnekten 40 numaralı M.1817 tarihli Ahmet Hamdi Efendiye ait en eski olanıdır. 4 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına¹²⁸, 15 tanesi 20.yy.a ait olup.¹²⁹, 19 tanesinin tarihi belirlenememiştir.¹³⁰.

Örnek No:24

İstanbul Eyyüp'te Hamidiye kalıplı feslerin en erken örneği 1852'ye ,en geç örneği 1899 yılına aittir.¹³¹. Giresun'da 1842-1899 tarihleri arasına ait 3

¹²⁴ İzzet Kumbaracılar, **Serpüşlar**, 1980

¹²⁵ Çal, "İstanbul...",a.g.m.,s.212

¹²⁶ Canyurt.,a.g.t.,s.171

¹²⁷ İltar.,a.g.t.,s.365

¹²⁸ Sıra No:24,42,74,136

¹²⁹ Sıra No:10,14,16,29,31,39,53,78,80,98,112,139,149,152,164

¹³⁰ Sıra No:5,35,37,49,56,76,110,113,122,125,127,130,145,150,156,158,166,172,192

örnek bulunmaktadır.¹³² Kastamonu’da 8 örnek bulunmaktadır. Bunların iki tanesinin tarihi belirlenememiş olup diğerleri 19.yy.ın ikinci yarısına ve 20.yy.a aittir.¹³³ Bolu Göynükte bu tip başlıktan iki örnek bulunmaktadır.¹³⁴

c.3. Sarıklı Fesler

14 örneği vardır. Bunlardan 187 numaralı M.1874 yılına tarihli Mustafa Reşid Nib Hasan’a ait olan örnek en eski olanıdır. 21 numaralı örnek M.1892 yılına ait olup, 6 tanesi 20.yy.a aittir.¹³⁵ 6 tanesinin tarihi belirlenememiştir.¹³⁶

Sarıklı fes, silindirik bir başlığın çevresine ,üst üste düzgün şeritler halinde sarık sarılmış olanıdır.¹³⁷

Laqueur, sarıklı fesleri festen türeyip türemediğini anlayamadığını belirtmiş,bu tipteki fesleri X-5 tipi olarak değerlendirmiştir. Verdiği örneklerde en eski M.1805-6, en geç sarıklı fesi ise M.1904 olarak belirtmiştir.¹³⁸

Örnek No:85

¹³¹ Çal, “İstanbul...”,a.g.m.s.212

¹³² İltar,a.g.t.,s.366

¹³³ Canyurt,a.g.t.,s.172

¹³⁴ Çal, “Göynük...”, a.g.m.,s.307.

¹³⁵ Sıra No:11,57,85,92,107,121

¹³⁶ Sra No:4,38,132,159,171,185

¹³⁷ Çal, “İstanbul...”,a.g.m.,s.,208

¹³⁸ Laqueur, a.g.e.,s.155-158

d. Oval Başlıklar

d.1. Kısa Silindirik Başlıklar

Tezimizde kısa silindirik başlık tipinde 17 adet örnek mevcuttur. Bunlardan 18 numaralı örnek M.1796 tarihli Hasan Efendiye ait en eski örnektir. 86 numaralı örnek M.1842 tarihli dir. 4 tanesi 19.yy.ın ikinci yarısına¹³⁹, 17 ve 184 numaralı örnek 20.yy.a ait olup 9 tanesinin tarihi belirlenememiştir.¹⁴⁰

Kısa silindirik başlıklarda başlığın altı ve üstü görünecek şekilde üzerinden tek bir parça kuşak dolanır.

Örnek No:22

Çal, makalesinde başlığın alt ucunda halka şeklinde bir kürklü kısmın olduğu başlıkları bu kategori de değerlendirmiştir. Eyyüp'te bir örneğin Kadiri dervişine ait olduğunu yazmıştır. Aynı başlığın Ankara Ahi Şerafettin Türbesi'ndeki mezar taşında bir Nakşibendi şeyhine ait olduğunu belirtmiştir¹⁴¹. Bizim çalışmamızda da 19.yy.ın ikinci yarısına ait olan kısa silindirik başlıklardan 93 numaralı örnek İbrahim Edhem'e ait olan başlık nakşibendiye ve kadiriye tarikatı mensubunun giydiği başlıktandır. Bu başlık dört terkli yani dört parça bezden oluşan üzeri işlemeli ve dini anlamlar içeren

¹³⁹ Sıra No:22,23,67,93

¹⁴⁰ Sıra No:71,89,104,105,109,115,117,118,162

¹⁴¹ Çal, "İstanbul...",a.g.m., s.211

nakşibendiye ve kadiriye tarikatı mensuplarının giydikleri başlıktır türüdür. Dini anlam açısından dört terki'in; şahadet alemin merkez noktasını gösteren doğu, batı, kuzey, güney anlamında, insan'ın akıl, ruh ,kalp, nefis özelliklerinden meydana geldiği anlamında , ihlas suresinin dört ayetine işaret eden anlamları mevcuttur.¹⁴²

Giresun ili sahil şeridinde biri 19.yy.a ve diğerleri 20.yy.a ait 4.¹⁴³, Kastamonu'da da 20.yy.a ait ¹⁴⁴, kısa silindirik başlık bir örneği bulunmaktadır.

d.2. Hotoz Başlık

28 nolu bu ayak taşı başlığına soğan biçimli veya Hotoz denilmektedir. Bu örnekte başlık iki kademededen oluşmaktadır. Alt kısım üst kısımdan geniştir. Bu mezar taşının üzerinde hurma ağacı motifi bulunmaktadır.

Örnek No:28

Jean Louis BACQUE'-GRAMMONT,Hans Peter LAQUEUR,Nicolas VATİN mezar kadın başlıkları katagorisin de F-VIII tipi adı verilmiştir.

Trabzon Sülüklü şehir mezarlığında da birisi hurma ağaçlı diğeri yapraklı dallarla süslenmiş cinsiyeti belirlenememiş hotoz başlıklı iki mezar taşı bulunmaktadır.¹⁴⁵

Giresun ili sahil şeridinde 19.yy.a ait üzerinde hurma motifi olan bir erkek mezar taşı ve aynı yüzyıla ait üzerinde kıvrık dal motifine sahip bir kadın mezar taşı örneği bulunmaktadır.¹⁴⁶

¹⁴² M. Serhan Tayşi, Mustafa Aşkar, **Tarikat Kıyafetleri**,İstanbul, 2006,s.41-48.

¹⁴³ İltar, a.g.t., s.374.

¹⁴⁴ Canyurt,a.g.t., s.173.

¹⁴⁵ Yer, a.g.t.,s.186

D. Süslemede Kullanılan Motifler ve Kompozisyon Özellikleri

1- Motifler

Çorum Şehri Ulu ve Hıdırlık mezarlığında bulunan 194 mezar taşından 18 tanesinde (baş ve ayak taşı olarak ayırmadan) süsleme bulunmaktadır. Bu mezar taşların çoğunluğu 20. yy.a ait olup bu dönemin karakteristik sanat özelliğini yansıtmaktadır. Soyut ve bitkisel motifler yoğun biçimde görülmektedir. Genellikle tabiattan alınan çiçek motifleri naturalist bir üslupla mezar yüzeyine işlenmiştir. Mezar taşları yüzeylerinde çoğunlukla barok ve bitkisel özellik gösteren motifler kullanılmıştır. Geometrik motifler çok az kullanılmıştır.

a. Bitkisel Motifler

a.1.Gül

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Gül	Tarih	Yüzyıl					
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.	
33			x				x	-						
86		x					x	-						
102			x	x			x	1898				X		
135			x	x			x	1908					X	
179	x						x	1825			X			
180			x				x	1930					x	

Bir tanesi erkek baş taşı, bir tanesi erkek ayak taşında , 4 tanesi kadın baş taşında ve 2 tanesi de kadın ayak taşında olmak üzere toplam 8 mezar taşında gül motifi bulunmaktadır.

Bu mezar taşlarının iki tanesinin tarihi belirlenemezken diğerleri 19,ve 20.yy.a aittir.

¹⁴⁶ İltar, a.g.t.,s.374

33 numaralı örnek kadın baş taşıdır. Bu örnekte gül motifi başlıkta kullanılmıştır. Kabarik olarak işlenmiş olup başlığın tam ortasına 2 adet gül simetrik olarak yerleştirilmiştir. Güllerin etrafı gül yaprakları ile işlenmiştir. Güllerin katmerleri çizgilerle çizilmiş olması sebebiyle ince ve detaylı bir işçilik ile yapılmıştır.

Örnek No:102

86 numaralı örnek erkek mezar taşına aittir. Bu mezar taşının ayak taşında vazodan çıkan ve ikisi simetrik olarak yerleştirilmiş ve biri en ortada bulunan 3 gül motifi bulunmaktadır. İşleniş bakımından diğerine göre daha zayıf bir işçilik görülmektedir.

102 numaralı örnek M.1898 yılına tarihli, kadın mezar taşına ait olup hem baş taşında hem de ayak taşında gül motifi bulunmaktadır. Her ikisinde de başlık kısmında bulunmakta olup birbirinin aynısıdır. Kompozisyon olarak incelediğimizde başlık kısmında bir büyük gül ve onun çevresine daha küçük boyutta 4 adet gül yerleştirilmiştir. Güllerin etrafı akantus yaprakları ile çevrelenmiştir. Gül motifi gövdede ise mezar taşının her iki omuz kısmına yerleştirilmiş atkının tam ortasında yer almaktadır. İşleniş bakımından ince bir işçilik görülmektedir.

135 numaralı örnek M.1908 yılına tarihli, kadın mezar taşına ait olup, 102 numaralı örnekte olduğu gibi hem baş hem de ayaktaşının başlıklarında gül motifleri kullanılmıştır. Başlıklarda kullanılan gül motifleri kompozisyon açısından 102 numaralı örnekle aynıdır. 135 numaralı örneğin ayak taşının gövdesinde, vazodan çıkan gül dalları simetrik olarak C kıvrımları oluşturacak biçimde yerleştirilmiştir. İşleniş bakımından incelendiğinde ince işçiliğe sahiptir.

179 numaralı örnek M.1825 yılına tarihli olup erkek mezar taşına aittir. Bu mezar taşı 102 numaralı örnekte olduğu gibi mezar taşının her iki omuz kısmına yerleştirilmiş atkının tam ortasında yer almaktadır. İşleniş bakımından ince bir işçilik görülmektedir.

180 numaralı örnek M.1930 yılına tarihli kadın mezar taşına aittir. Bu mezar taşında gül motifleri başlık bölümünün en ortasında, aynı ölçüde 3 adet gül yerleştirilmiştir. Güllerin çevreleri akantus yaprakları ile çevrenmiştir. İşleniş bakımından kabarık, gül katmerleri çizgilerle belirlenmiş ince işçiliğe sahiptir.

Gül motifi, Türk süsleme sanatında en çok kullanılan çiçek motifidir. Hz. Muhammed'in sembolü olduğuna inanılan gül motifi dini yapılarda daha çok kullanılmaktadır.¹⁴⁷ Ayrıca gül çok görünümlü ve ömrünün kısa olması sebebiyle hayatın geçiciliğini ifade etmektedir.¹⁴⁸

Gül motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında 10 kadın mezar taşını,¹⁴⁹ Kastamonu'da 5 mezar taşını,¹⁵⁰ Giresun sahil şeridinde 22 mezar taşını,¹⁵¹ Bolu Göynükte 7 mezar taşını,¹⁵² Samsun'da 16 mezar taşını¹⁵³ örnek gösterebiliriz. Bu mezar taşları 18.yy, 19.yy ve 20.yy.a aittir.

¹⁴⁷ Yıldız Demiriz, **Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler**, İstanbul, 1886, s.348

¹⁴⁸ Beşir Ayvazoğlu, **Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme Güller Kitabı**, İstanbul, 1992, 95-99.

¹⁴⁹ Yer, a.g.t., s.192.

¹⁵⁰ Canyurt, a.g.t., s.185.

¹⁵¹ İltar, a.g.t., s.375.

¹⁵² Çal, "Göynük...", a.g.m., s.308.

¹⁵³ Nefes, a.g.t., s.191.

a.2. Lale

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Lale	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
86		x					x	-					
126			x				x	1907					x

Biri erkek ayak taşı diğeri M.1907 tarihli kadın baş taşı olmak üzere toplam iki mezar taşında lale motifi kullanılmıştır.

86 numaralı erkek ayak taşında simetrik olarak karşılıklı yerleştirilmiş dalları da mevcut lale motifi bulunmaktadır.

126 numaralı kadın baş taşında kullanılan lale motifi, sivri kemer alınlıklı mezar taşında yazının en üst kısmına yerleştirilmiştir.

Her iki mezar taşının da işçiliği diğer mezar taşlarına göre daha zayıftır.

Örnek No:86

Lale Türk süsleme sanatında XIII.dan itibaren Selçuklu abidelerinde, yazma kitap ve kitap kaplarında kullanılmıştır.¹⁵⁴

Osmanlı sanatında en erken kullanılan çiçek motiflerinden birisi laledir. Zamanla Osmanlı İmparatorluğunda ve bazı Batı Ülkelerinde ilgi gören lale motifi sanatın neredeyse her alanında kullanılmıştır.¹⁵⁵ 16.yy.dan itibaren natüralist üslupla Osmanlı sanat eserlerinde kullanılmıştır.¹⁵⁶

17.yy.dan itibaren laleye karşı ilgi artmış olup¹⁵⁷, 19.yy.da Rokoko üslup ile yerini giderek güle bırakarak kaybolmuştur.¹⁵⁸

Lale motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında 3 mezar taşı¹⁵⁹, Kastamonu'da birisi 19.yy.a ve diğeri 20.yy.a ait 2 mezar taşı¹⁶⁰, Giresun sahil şeridinde biri 18.yy.a ve 6 tanesi 19.yy.a ait 7 mezar taşını¹⁶¹, Bolu Göynükte 1 mezar taşını¹⁶², Samsun'da biri 20.yy.a tarihlenmiş ve 4 tanesi 19.yy.a tarihlenmiş 5¹⁶³ mezar taşını örnek gösterebiliriz.

¹⁵⁴ Ayvazoğlu, a.g.e., s.95-99.

¹⁵⁵ Demiriz, a.g.e., s.107.

¹⁵⁶ Alev (Çakmakoglu) Kuru, “Orta Asya Türk Sanatında Palmet ve Lale Motiflerinin Bir Değerlendirilmesi Hakkında Bir Deneme”, *Belleten*, LXI, 230, 1997, s.37

¹⁵⁷ Ekrem Hakkı Ayverdi, *XVIII.Asırda Lale*, İstanbul, 1950, s.3.

¹⁵⁸ Demiriz, a.g.e., s.355.

¹⁵⁹ Yer, a.g.t., s.193.

¹⁶⁰ Canyurt, a.g.t., s.187.

¹⁶¹ İltar, a.g.t., s.375.

¹⁶² Çal, “Göynük...”, a.g.m., s.308

¹⁶³ Nefes, a.g.t., s.194.

a.3. Mine

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Mine	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy.ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy.ikinci yarısı	20. yy.
102			x	x			x	1898				X	
135			x	x			x	1908					X
179	x	x					x	1825			x		

Dört yaprağın oluşturduğu bu çiçek motifinin işlendiği 6 mezar taşı bulunmaktadır.

Bunlardan 102 numaralı kadın mezar taşının baş ve ayak taşında gövdenin her iki üst köşe kısmına tutturulmuş kuşağın üstünde bulunmaktadır.

179 numaralı erkek baş taşında 102 numaralı örnekte olduğu gibi gövdenin üst kuşağında bulunmaktadır. Ayak taşında ise S kıvrımlı kıvrık dal uçlarına yerleşmiş olup 19.yy.a aittir.

135 numaralı kadın baş ve ayak taşında gövdenin üst köşelerde mine motifi karşılıklı yerleştirilmiş olup 20.yy.a aittir.

Örnek No:102

Mine motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında mezar taşının köşe ve alınlığın üst kısmına simetrik olarak yerleştirilmiş bir kadın mezar taşını¹⁶⁴, Kastamonu'da 19.yy.a ait bir kadın mezar taşını¹⁶⁵, Giresun sahil şeridinde hepsi 19.yy.a ait 4 mezar taşını¹⁶⁶ örnek gösterebiliriz.

Ayrıca III. Ahmet Çeşmesi, Azap Kapı Saliha Sultan Çeşmesi¹⁶⁷ ve 18.yy.a ait İstanbul Şişhane Hacı Mehmet Ağa Çeşmesi¹⁶⁸ cephelerinde benzer çiçek motifleri görülmektedir.

a.4. Kır Çiçeği

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Kır Çiçeği	Tarih	Yüzyıl					
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.	
32				x			x	-						
54	x						x	1856				X		
102			x	x			x	1898				X		
129		x					x	1920					X	
179	x						x	1825			X			
180			x				x	1930					X	
190		x					x	1906					x	

Mine çiçeğine benzeyen bu çiçekler onlardan farklı olarak 5 ve 6 yapraklıdır. İncelemiş olduğumuz mezar taşları bu motifin kullanıldığı 8 mezar taşı bulunmaktadır.

Tarihi belirlenememiş olan 32 numaralı kadın ayak taşının dış yüzünde S kıvrımlı kıvrık dal ve bu dalların uçlarına yerleştirilmiş kır çiçekleri motifi bulunmaktadır.

19.yy.a ait 54 numaralı erkek baş taşının dış yüzünde alt kenarda kitabenin her iki yanına karşılıklı yerleştirilmiş kır çiçeği motifi bulunmaktadır.

¹⁶⁴ Yer, a.g.t.,s.194.

¹⁶⁵ Canyurt.,a.g.t.,s.188.

¹⁶⁶ İltar, a.g.t.,s. 376.

¹⁶⁷ H.Örcün Barışta, **İstanbul Çeşmeleri Azapkapı Saliha Sultan Çeşmesi**, Ankara,1995,s.38.

¹⁶⁸ H.Örcün Barışta, **İstanbul Çeşmeleri Beyoğlu Cihetindeki Meyve Tabağı Motifleriyle Bezenmiş Tek Cepheli Anıtsal Çeşmeler**, Ankara,1991, s.36.

19.yy.a ait 102 numaralı kadın baş ve ayak taşının bitkisel tepeliğin hemen altında gövdenin tam ortasına yerleştirilmiş birer kır çiçeği motifi ile gövdenin her iki üst köşe kısmına tutturulmuş kuşağın üstünde kır çiçeği motifleri bulunmaktadır.

Örnek No:102

19.yy.a ait bir diğer 179 numaralı erkek baş taşında gövdenin her iki üst köşe kısmına tutturulmuş kuşağın üstünde kır çiçeği motifleri bulunmaktadır.

20.yy.a ait 129 numaralı erkek ayak taşının dış yüzünde bir vazodan çıkan S kıvrımlı kıvrık dal ve bu dalların uçlarına yerleştirilmiş kır çiçekleri motifi bulunmaktadır.

20.yy.a ait 180 numaralı kadın baş taşında bitkisel tepeliğin boyun hizasında her iki yanda karşılıklı yerleştirilmiş kır çiçeği motifleri bulunmaktadır.

20.yy.a ait bir diğer 190 numaralı erkek ayak taşının dış yüzünde bir goncadan çıkan S kıvrımlı kıvrık dal ve bu dalların uçlarına yerleştirilmiş kır çiçekleri motifi bulunmaktadır.

Kır çiçeği motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında 3 kadın mezar taşını¹⁶⁹, Kastamonu'da 7 mezar taşını¹⁷⁰, Giresun sahil şeridinde mezar taşının alınlık kısmına yerleştirilmiş 2 mezar taşını¹⁷¹, örnek gösterebiliriz.

¹⁶⁹ Yer, a.g.t.,s.195.

¹⁷⁰ Canyurt,a.g.t.,s.189.

¹⁷¹ İltar, a.g.t.,s.377.

a.5. Gonca

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Gonca	Tarih	Yüzyıl					
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.	
86		x					x	-						
135				x			x	1908						X
190		x					x	1906						x

Gonca motifinin kullanıldığı 3 mezar taşı bulunmaktadır.

Tarihi belirlenememiş 86 numaralı erkek ayak taşının iç yüzünde bir vazodan çıkmış dalların uçlarında simetrik olarak yerleştirilmiş gonca motifleri bulunmaktadır.

Örnek No:135

20.yy.a ait 135 numaralı ayak taşının dış yüzünde 86 numaralı örnekte olduğu gibi bir vazodan çıkan kıvrık dalların uç kısımlarına yerleştirilmiş, simetrik çok sayıda gonca motifleri bulunmaktadır. İşleniş bakımından ince işçilik görülmektedir.

20.yy.a ait 190 numaralı erkek mezar taşının dış yüzünde gövdenin alt kenarının tam ortasına yerleştirilmiş ve diğer örneklerdeki gonca motifinden biçim olarak daha büyük olan gonca motifinden S kıvrımlı kıvrık dal çıkmaktadır.

Gonca motifinin değişik tasvirleri olarak; Kastamonu'da 3 mezar taşını¹⁷², Giresun sahil şeridinde 19.yy.a ait 2 mezar taşını¹⁷³, Trabzon Of İlçesi Gökçeoba Köyü mezarlığında M.1799 tarihli bir mezar taşını¹⁷⁴ örnek gösterebiliriz.

a.6. Kıvrık Dal

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Kıvrık Dal	Tarih	Yüzyıl					
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.	
32				x			x	-						
129		x					X	1920					x	
135				x			x	1908					X	
179		x					x	1825			X			
190		x					x	1906					x	

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 5 mezar taşında kıvrık dal motifi kullanılmıştır. Bu mezar taşlarının hepsi ayak taşıdır.

Tarihi belirlenememiş 32 numaralı kadın ayak taşının dış yüzünde alt kenarından yükselen S kıvrımı oluşturan kıvrık dal motifi kullanılmıştır. 19.yy.a ait 179 numaralı erkek ayak taşı ile kompozisyon olarak aynı özelliktedir. Kastamonu da bulunan M.1870 tarihli kadın ayak taşını¹⁷⁵ örnek gösterebiliriz.

20.yy.a ait 129 numaralı erkek ayak taşının dış yüzünde alt kenarında bulunan bir vazodan çıkan S kıvrımı oluşturan kıvrık dal motifi kullanılmıştır. Bu kompozisyona örnek olarak Kastamonu da 20.yy.a ait 2 erkek ayak

¹⁷² Canyurt., a.g.t., s.190.

¹⁷³ İltar., a.g.t., s.376.

¹⁷⁴ Sümerken, vd, a.g.e., s.176.

¹⁷⁵ Canyurt., a.g.t., s.191.

taşını¹⁷⁶ ve Trabzon Of İlçesi Gökçeoba Köyü mezarlığında M.1799 tarihli bir mezar taşını¹⁷⁷ örnek gösterebiliriz.

Örnek No:129

20.yy.a ait 135 numaralı kadın ayak taşında dış yüzünde ve alt kenarında bulunan bir vazodan düz biçimde yukarı doğru çıkan bir dal ve bu dalın her iki tarafında simetrik olarak yerleşmiş kıvrık dal motifleri bulunmaktadır. Kastamonu da M.1712 tarihli bir ayak taşı¹⁷⁸ ile Balıkesir Şeyh Lütfullah Cami Haziresi'nde bulunan 1851 tarihli ayak taşını¹⁷⁹ örnek gösterebiliriz.

20.yy.a ait 190 numaralı erkek ayak taşının dış yüzünde alt kenarın tam ortasında bir goncadan çıkan ve S kıvrımı oluşturan kıvrık dal motifi bulunmaktadır.

Kastamonu da bu belirtilen kıvrık dal kompozisyonları haricinde değişik biçim kompozisyonuna sahip 6 ayak taşı daha bulunmaktadır.¹⁸⁰

¹⁷⁶ Canyurt.,a.g.t.,s.191.

¹⁷⁷ Sümerken, vd, a.g.e.,s.176.

¹⁷⁸ Canyurt.,a.g.t.,s.191.

¹⁷⁹ Nemci Ülker, “Balıkesir Şeyh Lütfullah Cami Haziresi Mezar Kitabeleri (XVIII-XX.Yüzyıl)”,VIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 28 Mayıs-1 Haziran Ankara,1990,s.466.

¹⁸⁰ Canyurt.,a.g.t.,s.192.

Giresun sahil şeridinde bir tanesi 18.yy.a ait, bir tanesi 20.yy.a ait ve 12 tanesi 19.yy.a ait 14 mezar taşında kıvrık dal motifi bulunmaktadır.¹⁸¹

a.7. Hurma

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Hurma	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy.ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy.ikinci yarısı	20. yy.
28						x	x	-					

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde bir örnekte hurma motifi kullanılmıştır. 28 numaralı bu örneğin tarihi ve cinsiyeti belirlenememiştir.

Hurma ağacının meyve ve dalları gövdenin iki yanına simetrik bir biçimde işlenmiş olup ağacın ince ,uzun ve sivri olan yaprakları yukarı ve aşağı doğru kıvrılmıştır.Gövdenin iki yanında 9'ar meyvesi olan hurma hevenkleri sarkıtılmıştır.

Hurma ölümsüzlüğü temsil ettiği gibi İslam düşüncesinde cennete mahsus ağaçlardan sayılmaktadır. Hurma ve hurma dalları Selçuklu ve Osmanlı eserlerinde sık kullanılan bir motif olmuştur.¹⁸²

¹⁸¹ İltar., a.g.t.,s.379.

¹⁸² Yer., a.g.t.,s.199.

Hurma motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında 3 ayak taşını¹⁸³, Kastamonu'da M.1833 tarihli bir örnek¹⁸⁴, Giresun sahil şeridinde hepsi 19.yy.a ait 4 mezar taşını¹⁸⁵, Bolu Göynükte tarihi belirlenemeyen 6 mezar taşını¹⁸⁶, Samsun'da 6 mezar taşını¹⁸⁷ örnek gösterebiliriz.

Örnek No:28

Hurma ağacı mezar taşlarının yanında 18.yy.a ait Azap Kapı Saliha Sultan Çeşmesi¹⁸⁸ örneğinde de görüldüğü gibi mimarı eserlerde de kullanılmıştır.

¹⁸³ Yer., a.g.t.,s.198.

¹⁸⁴ Canyurt.,a.g.t.,s.193.

¹⁸⁵ İltar., a.g.t.,s.380.

¹⁸⁶ Çal, "Göynük..."a.g.m.,s.308

¹⁸⁷ Nefes.,a.g.t.,s.193.

¹⁸⁸ Barışta, "İstanbul Çeşmeleri Azapkapı..."a.g.e.,s.54

a.8. Servi

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Servi	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
99	x						x	1829			x		

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde bir örnekte servi ağacı motifi kullanılmıştır. 99 numaralı bu örnek M.1829 tarihli olup, erkek mezar taşıdır.

Bu mezar taşında servi motifi lahit'in geniş yan yüzeyinin iki ucunda ikiye motif olarak işlenmiştir. Lahit'in yan yüzeylerine işlenmiş olarak Samsun da 3 örnek bulunmaktadır.

İran mistizismine dayandırılan servi, güzel kokusu, uzun boylu ve bol yapraklı oluşu, ağır hava şartlarına dayanıklı , yaz-kış ölmeyen v.s. dış etkenlere karşı koruyucu olması nedeniyle mezar taşlarında oldukça fazla kullanılmıştır.¹⁸⁹.

Örnek No:99

¹⁸⁹ Burhan Oğuz, **Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar**, İstanbul, 1893, s.24.

Mezar taşlarında sıkça kullanılan servi motifinin insanın ruhunun tanrıya kavuşması olarak düşünülmektedir.¹⁹⁰

Servi motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında bir ayak taşını¹⁹¹, Kastamonu'da farklı dönemlerde yapılmış ve değişik biçimlerde işlenmiş 5 mezar taşını¹⁹², Giresun sahil şeridinde 6 mezar taşını¹⁹³, Samsun'da toplam 11 mezar taşını¹⁹⁴ örnek gösterebiliriz.

a.9. Akant (Kenger) Yaprakları

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Akant (Kenger) Yaprakları	Tarih	Yüzyıl					
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.	
33			x				x	-						
34			x				x	-						
102			x	x			x	1898				X		
135			x	x			x	1908					X	
179	x						x	1825			x			
180			x				x	1930					x	

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 9 örnekte akant (kenger) yaprakları motifi kullanılmıştır. 2 tanesinin tarihi belirlenememiş olup, 3 tanesi 19.yy.a ve 3 tanesi 20.yy.a aittir.

33,135 ve 180 numaralı örneklerde baş taşının tepeliklerinde akantus yaprakları genellikle çiçek motiflerin etrafını doldurarak kullanılmıştır. 34 numaralı örnekte baş taşında çiçek motifleri olmamasına karşın tepelikte akantus yaprakları kullanılmıştır.

¹⁹⁰ Beyhan Karamağralı, **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara,1992,s.17.

¹⁹¹ Yer., a.g.t.,s.197.

¹⁹² Canyurt.,a.g.t.,s.195.

¹⁹³ İltar., a.g.t.,s.379.

¹⁹⁴ Nefes.,a.g.t.,s.192.

102 numaralı örnekte baş ve ayak taşında tepelik kısmında akantus yaprakları kullanılmış olup, baş taşının gövdesi akantus yaprakları ile çevrelenmiştir.

Örnek No:102

179 numaralı örnekte baş taşında akantus yaprakları motifi kullanılmıştır. Baş taşında gövdenin alt bölümü akantus yaprakları ile çevrelenmiştir.

Akantus (Kenger) motifinin değişik tasvirleri olarak; Kastamonu'da 15 mezar taşını¹⁹⁵, Giresun sahil şeridinde bir tanesi 20.yy.a 7 tanesi 19.yy.a ait toplam 8 mezar taşını¹⁹⁶, Bolu Göynükte değişik uygulamalarının bulunduğu 12 mezar taşını¹⁹⁷, Samsun'da 20 mezar taşını¹⁹⁸ örnek gösterebiliriz.

¹⁹⁵ Canyurt.,a.g.t.,s.197.

¹⁹⁶ İltar., a.g.t.,s.382.

¹⁹⁷ Çal, "Göynük..."a.g.m.,s.310

¹⁹⁸ Nefes.,a.g.t.,s.190.

a.10. Soyut Yapraklar

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Soyut Yapraklar	Tarih	Yüzyıl					
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.	
32				x			x	-						
86		x					x	-						
102			x	x			x	1898				X		
129		x					x	1920						x
135			x	x			x	1908						x
190		x					x	1906						x

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 8 örnekte soyut yaprak motifi kullanılmıştır. 2 tanesinin tarihi belirlenememiş olup, 2 tanesi 19.yy.a ve 4 tanesi 20.yy.a aittir.

Bu soyut yaprak motifleri, türünün ne olduğu belirlenemeyen ve hiçbir gruba yerleştiremediğimiz yaprak motifidir.

102 numaralı baş ve ayak taşında boyun kısmının hemen altında ince bir şerit biçiminde kullanılmıştır.

135 numaralı baş ve ayak taşının gövde bölümü soyut yapraklar ile çevrelenmiştir.

Örnek No:129

86 ve 129 numaralı erkek ayak taşlarında erkek ayak taşının dış yüzünün alt kenarında bulunan bir vazodan kıvrık dallarda soyut yapraklar kullanılmıştır.

82 numaralı kadın ayak taşının dış yüzünün alt kenarından çıkan S kıvrımı oluşturan kıvrık dallarda soyut yapraklar kullanılmıştır.

190 numaralı erkek ayak taşının dış yüzünün alt kenarında bir goncadan çıkan S kıvrımı oluşturan kıvrık dallarda soyut yapraklar kullanılmıştır.

Soyut yaprak motifinin değişik tasvirleri olarak; Kastamonu'da 4 mezar taşını¹⁹⁹, Giresun sahil şeridinde genellikle 18. ve 19.yy.a ait 23 mezar taşını²⁰⁰, örnek gösterebiliriz.

b. Nesneli Motifler

b.1. Vazo

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Vazo	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
86		x					x	-					
129		x					x	1920					X
135				x			x	1908					x

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 3 örnekte vazo motifi kullanılmıştır. 1 tanesinin tarihi belirlenememiş olup, 2 tanesi 20.yy.a aittir.

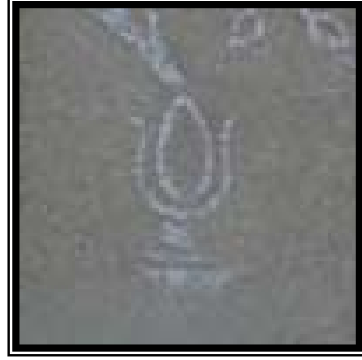
Vazoların hepsi kaideli olup 135 numaralı örnek'te vazo kulpudur. Vazo motifi 86 ve 129 numaralı erkek ayak taşında ve 135 numaralı kadın ayak taşında kullanılmıştır.

¹⁹⁹ Canyurt.,a.g.t.,s.198.

²⁰⁰ İltar., a.g.t.,s.383.

86 ve 135 numaralı örnek de vazonun içinden gül ve gonca motiflerinin bulunduğu kıvrık dal motifleri çıkmaktadır

129 numaralı örnek de ise içinden kır çiçeği bulunan S kıvrımlı dal motifi çıkmaktadır.

Örnek No:129

Örnek No:135

135 numaralı örnekte vazonun gövdesi yekpare biçiminde dilimlere ayrılmıştır.

Vazo kelimesi Türkçe de odalara, bahçelere veya bina duvarları üstüne süs olarak konulan tezyini saksı, küp,kavanoz gibi kaplara denir.²⁰¹

15. yy.da çini ve fresklerin yanı sıra kitap tezyinatı ve minyatürlerde de görülmektedir. Osmanlı döneminde yaygınlık kazanan vazo motifi mezar taşları ve çeşmelerde sıkça kullanılmıştır.16.yy.da sade biçimde kullanılan vazo motifleri sonraki dönemlerde daha ayrıntılı biçimde işlenmiştir. 19.yy.da vazo motiflerinin yaygın kullanıldığı görülmektedir.²⁰²

Örneklerini incelediğimiz bu üç vazoda mezar taşında benzer kompozisyonda yerleştirilmiş olup, vazolar şekil itibariyle birbirlerinden farklıdır. 129 numaralı örnekteki vazo stilize işlenmiştir.

²⁰¹ Celal Esad Arseven, **Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul.1943,s.2188

²⁰² Azade Akar, **“Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifi”**, Vakıflar Dergisi, 8, Ankara,1969s.267-271

Vazo motifinin değişik tasvirleri olarak;; Kastamonu'da 19 ve 20.yy.a ait 4 mezar taşını ²⁰³, Trabzon sülüklü şehir mezarlığında 4 mezar taşını ²⁰⁴, Giresun sahil şeridinde bir tanesi 18.yy.a 14 tanesi 19.yy.a ait toplam 15 mezar taşını ²⁰⁵, Bolu Göynükte değişik uygulamalarının bulunduğu 4 mezar taşını ²⁰⁶, Samsun'da 28 mezar taşını ²⁰⁷ örnek gösterebiliriz.

b.2. Kandil

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Kandil	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
93		x					x	1853				x	

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 93 numaralı örnek de kandil motifi kullanılmıştır. 19.yy.a aittir.

93 numaralı erkek ayak taşında kandil motifi ayak taşının dış yüzünde kullanılmıştır. Üstte bir çengele tutturulan kandil zincirlerle ayak taşının ortasına kadar sarmaktadır.

Örnek No:93

²⁰³ Canyurt.,a.g.t.,s.200.

²⁰⁴ Yer, a.g.t.,s.209.

²⁰⁵ İltar., a.g.t.,s.384.

²⁰⁶ Çal, "Göynük...",a.g.m.,s.311

²⁰⁷ Nefes.,a.g.t.,s.197.

Selçuklu ve Beyliler dönemi mezar taşlarında yaygın kullanıma sahip olan kandil motifi ölünün yolunu aydınlatıcı bir anlama sahip olduğu belirtilmektedir.²⁰⁸

Kandil motifinin değişik tasvirleri olarak; Bolu Göynükte değişik uygulamalarının bulunduğu 3 mezar taşını²⁰⁹, Samsun'da 4 mezar taşını²¹⁰ örnek gösterebiliriz.

b.3. Tabanca

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Tabanca	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk varısı	18.yy. ikinci varısı	19.yy. ilk varısı	19.yy. ikinci varısı	20. yy.
168	x						x	1903					x

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 168 numaralı örnek de tabanca motifi kullanılmıştır. 20.yy.a aittir.

Tabanca motifi 168 numaralı erkek baş taşında dış yüzünde kitabenin altında kullanılmıştır.

Örnek No:168

²⁰⁸ Karamağaralı.,a.g.e.,s.3

²⁰⁹ Çal, "Göynük...",a.g.m.,s.310.

²¹⁰ Nefes.,a.g.t.,s.199.

Tabanca motifinin değişik tasvirleri olarak; Erzincan Çayırılı Eşmepınar köyü mezarlığında 3 mezar taşını²¹¹, Tunceli Ovacık ilçesine bağlı köylerdeki mezarlıklarda 3 mezar taşını²¹² örnek gösterebiliriz. Ayrıca Şanlıurfa'da bazı mezar taşlarında yazı dışında traktör ve tabanca gibi resimler bulunmaktadır.²¹³

c. Geometrik Motifler

c.1. Altı Kollu Yıldız

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Altı Kollu Yıldız	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. İlk yarısı	18.yy.İkinci yarısı	19.yy. İlk yarısı	19.yy.İkinci yarısı	20. yy.
100	x						x	1764		x			

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 100 numaralı erkek baş taşında altı kollu yıldız motifi kullanılmıştır. 18.yy.a aittir.

100 numaralı erkek baş taşında lahit'in üzerinde baş taşının her iki tarafında kabartma olarak işlenmiş altı kollu yıldız bulunmaktadır.

Örnek No:100

²¹¹ Halit Çal, “Erzincan Çayırılı Eşmepınar Köyü Mezar-Mezar Taşları”, Sanat Tarihi Araştırmaları, Konya, 2007, s.130

²¹² Songül Gür, Tunceli Ovacık İlçesi Mezar Taşları, G.Ü., Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Ankara, (33-34 çiz).

²¹³ Çal, “Erzincan...” a.g.m., s.130

c.2. Yıldız

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Yıldız	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
124			x				x	1915					x

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 124 numaralı kadın baş taşında Yıldız motifi kullanılmıştır. 20.yy.a aittir.

124 numaralı kadın baş taşının alınlığının tam ortasında çerçeve içine alınmış soyut biçimde işlenmiş yıldız motifi bulunmaktadır.

Samsunda yıldız motifine sahip 3 mezar taşı bulunmaktadır.²¹⁴. Bu mezar taşların işçiliği 124 numaralı mezar taşından daha detaylıdır.

Örnek No:124

²¹⁴ Nefes.,a.g.t.,s.196.

c.3. Rozet

Örnek No:	Erkek		Kadın		Cinsiyeti Belirlenemeyen		Rozet	Tarih	Yüzyıl				
	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak			18.yy. ilk yarısı	18.yy. ikinci yarısı	19.yy. ilk yarısı	19.yy. ikinci yarısı	20. yy.
100		x					x	1764		X			

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde 100 numaralı erkek ayak taşında rozet kullanılmıştır. 18.yy.a aittir.

100 numaralı erkek baş taşında lahit'in üzerinde ayak taşının her iki tarafında kabartma olarak işlenmiş rozetler bulunmaktadır.

Rozet motifleri Selçuklu dönemi mezar taşlarından geç devir Osmanlı dönemi mezar taşlarına kadar kullanılmıştır. Sivas ve Tokat'taki mezar taşlarında çok sayıda rozet motifleri bulunmaktadır.²¹⁵

Rozet motifinin değişik tasvirleri olarak; Trabzon sülüklü şehir mezarlığında 3 mezar taşını²¹⁶, Samsun'da 7 mezar taşını²¹⁷ örnek gösterebiliriz.

²¹⁵ Yer., a.g.t.,s.208.

²¹⁶ Yer., a.g.t.,s.208.

²¹⁷ Nefes.,a.g.t.,s.196.

2. Kompozisyon Özellikleri

Osmanlı dönemindeki mezarlara genel olarak baktığımızda baş ve ayak taşı olmak üzere iki kısım olduğunu görürüz. Bazı mezarlarda (önemli kişilerin veya maddi yönden durumu iyi olan kişilerin mezarlarında) baş ve ayak taşının yerleştirildiği sembolik lahit denilen üçüncü kısım mevcuttur. Mezar taşlarında süslemelere bu üç kısımda karşılaşmak mümkündür.

Baş taşının en karakteristik özelliği, mezar sahibi kişi hakkında bilgi alabileceğimiz kitabenin bulunmasıdır. Erken dönem mezar taşlarında (17. yy.ın sonlarına kadar) kitabeler baş taşını doldurur biçimde yapılmıştır. Daha sonraki dönemlerde baş taşlarının önceki dönemlere göre daha büyüdüğü ve süsleme alanlarının meydana geldiği görülmektedir. Mezar taşının üst kısmı süslemeli olan genellikle kadın mezar taşıdır. Süsleme biçimi olarak en sık rastlananlar bitkisel tepelik veya çiçek demeti şeklinde başlıklardır. Erkek mezar taşlarında ise bu tipteki süslemelere ender ve Osmanlı'nın geç dönemlerinde karşılaşılır. Erkek mezar taşlarında kişinin hayatta sahip olduğu önem derecesine göre sarık, kavuk, fes gibi başlık çeşitleri bulunur.

Baş taşlarında yer alan diğer süsleme alanı ise ; mezar taşında kitabe metninin ilk satırı olarak kabul edilen “Hüve'l-baki” veya benzer ifadelerin bulunduğu diğer satırlardan daha küçük olan satır kenarlarıdır.

Mezar taşlarında ayak taşları her yeri süsleme için uygun bir alana sahiptir. Çoğunlukla kadın mezar taşlarında baş taşı ile ayak taşının uyum göstermesi için ayak taşında da baş taşına benzer tepelikler kullanılmıştır. Genellikle bitkisel motiflerden oluşan süslemeler kullanılmıştır. Özellikle 18.yüzyıl ve daha sonraki dönemlerde süsleme olarak geleneksel üslubun yanında batı süsleme unsurları olan çoğunlukla barok rokoko üslubu olarak görülen S ve C kıvrımları ile akantus yaprakları motifi mezar taşlarında yoğun bir biçimde kullanılmıştır.

Mezar taşlarında uygulanan kompozisyon özelliklerini genel olarak değerlendirdikten sonra tez konumuzu oluşturan mezar taşlarını süsleme kompozisyonu açısından değerlendirdiğimizde sahip olduğu özelliklerini; erkek baş ve ayak taşlarında, kadın baş ve ayak taşlarında ve sembolik lahit kısmında olmak üzere üç grupta değerlendirebiliriz.

Dikdörtgen ve yarım ovale yakın dikdörtgen kesitli düşey dikdörtgen gövdeli erkek baş taşları başlık, boyun, gövde ve kaide bölümlerinden oluşmaktadır. Erkek mezar taşlarında süsleme kompozisyonu kadın mezar taşlarına oranla daha azdır.

Erkek baş taşlarında gövde kısmında yatay ve eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve bu çerçevelere tek satır gelecek biçimde kitabe metni yerleştirilmiştir. Ayrıca gövde kısmında çerçeveler olmadan kitabe metni yerleştirilmiş erkek mezar taşları da mevcuttur. Çoğunlukla “Hüve’l-baki” gibi başlangıç ifadeleri ve tarihin yazılı olduğu üst ve alt satırlar farklı formlarda kartuş şeklinde yerleştirilmiştir. Süslemenin mevcut bulunduğu örneklerde bulunmaktadır. M.1825 yılına ait 179 numaralı erkek baş taşında her iki omuz kısmına yerleştirilmiş kuşak da gül, mine, kır çiçekleri ve akant yaprakları ile bezenmiş süsleme mevcuttur. M.1856 yılına ait 54 numaralı erkek baş taşında kitabe metninde tarihin yazılı olduğu alt satırın her iki yanında kır çiçeği motifleri yer almaktadır. Erkek baş taşlarının başlık bölümünde süslemeye yer verilmemiştir.

Kadın mezar taşlarında süsleme kompozisyonu alınlıklarda, bitkisel tepeliklerde ve ayak taşlarının dış yüzeylerinde yoğunlaşmıştır.

Bitkisel tepelikli 5 kadın²¹⁸ baş taşı vardır. 34 numaralı kadın baş taşı hariç hepsinde tepeliklerde gül motifi bulunmaktadır. Gül motifinin çevreleri akantus yaprakları ile doldurulmuştur. Ayrıca başlık ile gövdenin birleştiği kısımlarda akantus yaprakları kullanılmıştır.

Kadın ayak taşlarında süsleme kompozisyonu bitkisel tepeliklerde ve gövde yüzeylerinde yoğunlaşmıştır. Bitkisel tepelikli 2 kadın²¹⁹ ayak taşı bulunmaktadır. Baş taşlarındaki bitkisel tepeliklerle aynı tarzda bezenmiştir. Her iki ayak taşında da tepelikte gül motifi kullanılmış ve gül motifinin etrafı akantus yaprakları ile doldurulmuştur.

²¹⁸ Sıra No:102,135,180,33,34.

²¹⁹ 102,135.

E. Mezar Taşı Ölçüleri

Tarih	Örnek No	Baş Taşı Ölçüleri cm				Ayak Taşı Ölçüleri cm				Sembolik Lahit Ölçüleri cm		Başlık Ölçüleri cm	
		Boy	En Alt	En Üst	Kalınlık	Boy	En Alt	En Üst	Kalınlık	Boy	En	Boy	Çap
1727	116	65	33	26		90	37	23,5					
1764	100	123	61	31	14	85	61	20	14	148	61	26	19
1796	18	110	37	25		106	37	23		121	37	23	14
1797	69	90	31,5	31,5		22	30	30					
1801	188	80	41	26		72	43	22					
1802	134	111	26,5	30,5		116	26	30,5		26	54,5		
1804	131	106	36	29		89	36	29		107	36		
1814	133	85	26	28		75	22	24					
1817	40	72	36	27	14	84	38	26,5	14			19	13
1825	179	110	36	28,5	6	84	28	28	3			12	12
1829	99	127	28,5	28,5	5	62,5	25	25	5	138	50,5	28	19
1834	65	110	33	33	12								
1835	52	88	40	35,5									
1835	63	80	34	28		60	32	30					
1842	86	128	48	27	12	85	38	33	13			16	14
1844	13	95	48	29		80	48	30					
1844	12		35	35	12								
1849	66	118	47	29,5	15	63	30	30				16	24
1850	165	120	46	37	10							15	22
1851	68	73	38	26,5	12							9	19
1852	67	62	30	30	11,5							17	21
1853	93	130	55	42	18	97	35	29	9,5			21	
1856	54	96	46,5	38	12	80	48	27				14	21
1864	87	106	50,5	34	15	54	32	31				17	22
1873	191	120	47,5	31		103	47,5	30,5		112	47,5		
1874	187	121	45	29	17,5	98	44	28				20	18
1878	73	90	30	41		65	31	22					
1879	82	109	49	29	22	90	49	28		144	49	23	
1883	147	105	35	28		85	25	25					
1885	15	117	36,5	26,5	22	87	36	28	21,5				
1887	50	20	23,5	23,5		55	21,5	21,5					
1888	7	125	52	26		100	53	25,5		125	53		
1888	70	93	36	31	8	73	27,5	27,5					
1889	72	140	33	33	5							14	
1891	46	87	42	33		43	41	27					
1891	97	75	25	29		85	31	32,5					
1891	169	112	41	26	10,5	102	41	25					
1892	21	127	44	28	19	128	45,5	27,5				20	15
1892	43	90	42	23	14								
1892	47	100	43,5	26		92	43	26,5					
1893	26	120	44	26	16	80	40	25				20	13
1893	136	103	33	26,5	16,5	64	32	26				15	11
1893	157	109	26	28,5	6,5	104	29	29		112	49		
1893	175	95	42	26		43	22,5	22,5					
1894	74	125	49	27	12	104	49	27				20	12

1895	75	118	44,5	31		103	43	29,5		110	44		
1896	193	59	44	23	13								
1897	6	100	54	33		80	55	28					
1897	77	87	47	26		70	45	28		109	47		
1898	102	137	31,5	37	8	53	34	39	9	122	58		
1899	22	100	38	25,5	18	97	36	26				17	13
1899	23	73	35	28	17	53	34	28				17	14
1899	24	135	49	28	16	99	45	28				14	12
1899	83	100	43	26,5		85	42	23					
1900	25	107	44	24,5		80	42	25					
1900	48	68	43	27		70	43	28,5					
1900	138	110	44	29,5									
1901	19	120	35	23	18	105	35	24		118	35		
1902	119	102	41	24,5		99	40	24,5		112	41		
1902	120	91	45	28		90	43	25,5					
1903	27	102	42,5	26		61	41	27					
1903	168	139	46,5	30,5	5,5	128	46,5	25		128	46,5	17	18
1904	30	104	41	26		100	39	23					
1904	31	133	47	26	18	113	48	29				15	15,5
1904	51	96	42	25		80	46	26					
1904	139	122	40	24,5	4,5	50	38	25					
1905	45	94	42,5	25,5		35	32	32					
1905	155	130	37	25		120	35	24					
1906	39	87	47	26	19	88	44	26				18	14
1906	98	85	44	25	15	77	36	24,5					
1906	190	115	30	30	17	90	30	30	19	122	48	15	13
1907	20	103	33	26	20	92	33	26,5					
1907	53	106	43	24,5	13	90	43	24,5				16	12
1907	126	95	43,5	25									
1908	92	124	42	29,5	13	105	38	24				17	15
1908	135	170	32	36	6,5	160	32	36	6,5	125	62		
1909	29	97	43	24	14	102	45	25,5				19	15
1909	58	95	44	26	3,5	86	44	25	4	110	44		
1909	94	81	30,5	23,5		65	25	25					
1909	96	132	49	33,5	17	110	49	33,5				18	20
1909	137	112	32,5	32,5	5,5								
1909	141	106	31	25,5		60	23	23					
1910	10	95	44	24,5	15							18	21
1911	78	134	44	25	14							18	13
1911	79	90	34	26		65	25	25					
1911	95	104	44	27		100	41	25					
1911	103	84	26	26		65	26,5	26,5					
1911	107	128	24	29,5	17	124	24,5	30	17,5			18	16
1911	121	85	27	29	12	60	26	26				20	17
1913	8	93	41,5	25,5	14								
1912	57	105	38	26	18	90	39	26				20	16
1912	140	121	27	30		111	24,5	27,5					
1912	144	63	20	21		39	18,5	18,5					
1912	170	112	42,5	26		95	43	26		122	43		
1913	36	92	43	26		80	41	24,5					
1913	14	90	37	28,5								19	13
1913	3	76	37	25,5		60	37,5	25					
1913	91	65	29	30,5		105	35	25					
1916	152	88	32	22	12							13	11

1914	2	113	38	26		75	25	25					
1914	44	115	44	25									
1914	112	98	21	23	12	97	28	27,5				16	13
1915	16	93	38	28	20							22	14
1915	124	70	31	22,5		75	21	23,5					
1915	164	106	39,5	26,5	13							16,5	14
1916	17	115	37,5	26	11	95	37,5	25		130	37,5	24	15
1916	59	105	46	26,5	16								
1916	85	100	43,5	31	17	50	40	20				18	22
1917	181	90	42	26									
1919	11	100	24	28	14,5	85	27	27	19			15	17
1920	1	76	26	26		60	25	25					
1920	129	50	21	23	5	51	17	19	5	95	47		
1920	173	90	42	25		84	40	25					
1920	183	114	43	29,5		55	30	30					
1920	184	141	44	27	20	85	28	28				21	18
1920	167	118	40	28,5		85	40	19,5					
1922	64	65	31,5	31,5		45	31,5	30					
1930	180	110	31	31	4								
1931	149	123	27	27	21	120	28	28				19	12
1932	80	130	45	28,5	14	105	45	22		105	45	21	15
1935	81	100	51	30		90	51	31		115	51		
	4	77	23	22	11							19	20
	5	131	37	37		50	24	24				18	15
	9	92	38	22,5	16							14	12
	28					145	35	40					
	32	80	33	37	6	55	23	26	6				
	33	55	24	26,5	6,5								
	34	44	25	26,5	7								
	35	80	39	21,5	11	75	24	23				14,5	10
	37	64	27	27	11	74	25	25				19	12,5
	38	106	25	25	12	70	28,5	28,5				17	19
	41	56	23	23	5							16	20
	42	90	40	27	14	40	29	29				14	14
	49	103	32,5	32,5	14							16	15
	55	70	25	25		95	42	24					
	56	118	50	29	19	110	49	28				18	12
	60	65	31,5	31,5		45	31,5	30					
	61	86	23	25,5	4							18	
	62	85	31,5	33	3							21	19
	71	50	21,5	21,5	10							12,5	11
	76	75	28	28	11	75	26	26				16	14
	84	70	19	22,5		75	20	22					
	88	89	41,5	22,5	18	94	27	24				15	21
	89	78	29	25	10	78	40,5	24,5				19	13
	90	75	21,5	25,5		85	24	25					
	101	76	27	24		45	24	24					
	102	137	31,5	37	8	53	34	39	9	122	58		
	104	95	26	26	14	88	25	25				17	14
	105	103	25,5	25,5	13	65	24,5	24,5				18	19
	106	65	22,5	22,5									
	108	45	28	28		23	28,5	28,5					
	109	63	24,5	24,5	10	50	25,5	25,5				19	16,5
	110	73	23	27	11	85	22	25,5	7			14	11

Mezar taşı ölçülerinin belirtildiği tablo incelendiğinde; 193 baş taşının 10-60cm arasında 17, 60-80 cm arasında 40, 80-100 arasında 55, 100-130 arasında 67, 130-160cm 13 örnek bulunmaktadır. 12 numaralı baş taşı kırık olduğundan ölçüsü alınamamıştır.

Boyları 10-60 cm arasında değişen mezar baş taşları toplam 17 tanedir. Bunlardan 20 ve 193 numaralı örnekler 19.yy.a, 50 numaralı örnek 20.yy.a aittir. 14 mezar taşının tarihi belirlenememiştir.

Boyları 60-80 cm arasında olan toplam 40 mezar baş taşı bulunmaktadır. Bunlardan 116 numaralı örnek 18.yy.a, 7örnek 19.yy.a, 7 örnek 20.yy.a ait olup 25 örneğin tarihi bilinmemektedir.

Boyları 80-100 arasında değişen 56 mezar baş taşı mevcuttur. 55 mezar taşından 69 numaralı örnek 18.yy.a ,14 örnek 19.yy.a, 24 örnek 20.yy.a aittir. 17 örneğin tarihi belirlenememiştir.

Boyları 100-130 arasında olan 67 mezar baş taşı mevcuttur. 110 ve 123 numaralı örnek 18.yy.a, 23 örnek 19.yy.a, 29 örnek 20.yy.a, ait olup 13 örneğin tarihi belirlenememiştir.

Baş taşı 130-160 cm uzunluğunda 13 örnek bulunmaktadır. Bunlardan 3'ü 19.yy.a, 6'sı 20.yy.a aittir. 4 örneğin tarihi belirlenememiştir.

Baş taşlarının tümünde en ölçüleri alt ve üst olmak üzere 20-55cm arasındadır.

Baş taşlarında düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli örneklerin kalınlık ölçüleri incelenmiş ve hepsi 3-22 cm arasında değişmektedir.

Tezimiz oluşturan 149 ayak taşının ölçüleri incelendiğinde; 10-60cm arasında 39, 60-80 cm arasında 41, 80-100 arasında 45, 100-130 arasında 22 ve 130-160cm 2 örnek bulunmaktadır.

Boy ölçüleri 10-60 cm arasında olan 39 örnekten 69 numaralı örnek 18.yy.a ait olup, 6 tanesi 19.yy.a, 11 tanesi 20.yy.a tarihlidir. 21 örneğin tarihi belirlenememiştir.

Boy ölçüleri 60-80 arasında değişen 41 ayak taşının, 11 tanesi 19.yy.a, 11 tanesi 20.yy.a ait olup, 19 örneğin tarihi bilinmemektedir.

80-100 cm arasında boy ölçülerine sahip 45 ayak taşlarının 2'si 18.yy.a, 14'ü 19.yy.a, 18'i 20.yy.a aittir. 10 örneğin tarihi belirlenememiştir.

100-130 cm arasında değişen 22 örnekten, 18 numaralı örnek 18.yy.a , 7 örnek 19.yy.a, 12 örnek 20.yy.a tarihlidir. 56 ve 118 numaralı örneklerin tarihleri bilinmemiştir.

20.yy.a ait 135 ve tarihi belirlenemeyen 28 numaralı örneklerin boy ölçüleri 130-160 cm arasındadır.

Çorum şehri mezar taşlarında bulunan sembolik lahit ölçüleri'nin boyları 90-150 cm ve enleri 35-60 cm arasında değişmektedir.

Başlık ölçüleri incelendiğinde boy ölçüleri 9-26 cm olup çap uzunlukları 10-25 cm arasındadır.

Genel olarak baş ve ayak taşı ölçüleri kıyaslandığında Çorum şehrinde bulunan mezarlarda baş taşlarının ayak taşlarına göre daha uzun olduğu gözlenmektedir. 20. yy.da baş ve ayak taşlarının daha büyüdüğü düşünülmektedir.

F. Malzeme Ve İşleniş

Çorum şehri Ulu ve Hıdırlık mezarlığındaki , 194 mezardan 177'sinde taş, 15'inde mermer kullanılmıştır. Ancak bu sayının haricinde 93 numaralı mezarın baş taşı taş, ayak taşı mermer olup 99 numaralı mezarın ise baş taşı mermer ve ayak taşı kireç taşından yapılmıştır.

Trabzon süslü şehir mezarlığında 127 örnekte mermer²²⁰, Kastamonu'da 7 örnekte mermer ve 75 örnekte taş²²¹, Giresun sahil şeridinde 12 örnekte taş ve 151 örnekte mermer²²², Samsun'da incelenen çoğu örnekte de mermer²²³ kullanılmıştır.

Tez konumuzu oluşturan mezarlarda 8 örnekte kabartma²²⁴, bir örnekte kabartma ve oyma²²⁵ ve geri kalan 185 örnekte oyma tekniği uygulanmıştır. Oyma tekniğinde yazı ve motiflerinin etrafının oyulup kenarlar çerçeve oluşturacak şekilde oyulmadan bırakılmıştır. Kabartma da ise özellikle bitkisel tepeliklerde ve gövde de bulunana motifler kabartma olarak işlenmiştir.

Kabartmanın uygulandığı mezar taşarında ince işçilik belirlenirken, oyma tekniğinin uygulandığı çoğu örnekte basit işçilik gözlemlenmiştir. Ayrıca kabartma tekniği ile yapılmış 8 örnek İstanbul örnekleri ile benzerlik göstermesi açısından diğer örneklerden ayrılır.

²²⁰ Yer, a.g.t.,s.219.

²²¹ Canyurt.,a.g.t.,s.211.

²²² İltar, a.g.t.,s.392.

²²³ Nefes.,a.g.t.,s.201.

²²⁴ Örnek No:28,33,34,102,129,135,179,180

²²⁵ Örnek No:32

G. Yazı

Mezar taşlarında bulunan yazılar, birer yazılı tarihi kaynak olmaları yanında içeriği ile hem edebiyat hem de hat sanatımızın sergilenmesi açısından sanat tarihi kapsamında yer almaktadır.

İncelemiş olduğumuz mezar taşlarında süslü, nesih ve talik olmak üzere 3 yazı tipi kullanılmıştır. 4 örnek sülüs²²⁶, 23 örnek talik²²⁷ ve geriye kalan 166 örnekte nesih hatla yazılmıştır. Bir örnekte ayak taşı olması nedeniyle yazı bulunmamaktadır.

Mezar taşı yazıları ölen hakkında kişisel bilgilerin verilmesi nedeniyle mezar taşları zorunlu olarak kendilerine özgü öğeler taşımaktadır. Mezar taşlarındaki kitabeler konularına göre ilk kez Erich Prokosch tarafından 5 ana başlık altında sınıflandırmıştır. Prokosch bu ayrımı oluştururken, Kraelitz'in belge terminolojisinden yararlanmıştır. Laqueur, Prokosch'un bu sınıflamasından bizzat yararlanmış ve mezar taşları yazılarını konularına göre, 1- Yakarış, 2-Dua, 3-Kimlik, 4-Dua isteme, 5-Tarih olarak 5 ana başlıkta incelemiştir²²⁸.

Halit Çal bu sınıflamayı daha ayrıntıya girerek mezar taşlarındaki kitabeleri konularına göre, 1-Başlangıç İfadesi, 2- İnsanlara Uyarı 3-Durum Bildirme, 4-Sebep Bildirme, 5-Tanrıdan İstek, 6-İnsanlardan İstek, 7- Meslek, 8-Sülale Adı, 9-Tanrıdan İstek (Dua), 10-Ölenin Adı, 11- İnsanlardan İstek (Dua), 12-Tarih olarak 12 başlık altında incelemiştir²²⁹.

²²⁶ Örnek No:10,106,112,172

²²⁷ Örnek No: 5,12,18,33,34,110,128,129,136,139,142,150,151,158,161,163,168,176,179, 180,187,188,189

²²⁸ Laqueur., a.g.e.,s.80

²²⁹ Çal, "Göynük..."a.g.m.,s.311-323

Tez konumuzu oluşturan Çorum Şehri mezar taşları, kitabelerindeki konularına göre, Çal'ın sınıflamasından yararlanılarak 12 ana başlık altında incelenmiştir. Fakat sebep bildirme olarak adlandırılan gruptan örnek bulunmamaktadır.

Dini bütün bir Müslüman, uğraştığı her işin hayırla sonuçlanması için, o işe Allah'ın adını anarak başlar. Gündelik hayatta bu Besmele'dir. Söylenişi "Bismi'llahi'r-rahmani'r-rahim" olup, mezar taşı kitabelerinde çok az kullanılmakla birlikte mezar taşının en üstünde yer alır. En yaygın kullanılanları ise; Allah'ın el-baki (ebedi), el-hayy (diri) ve el-hallak (yaratıcı) sıfatlarıdır. En sık görüleni el-baki olup Hüve'l-baki, Hüve'l-hayyü'l-baki ve Hüve'l-hallakü'l-baki de yaygındır. Osmanlı'nın son zamanlarında başlangıç ifadesi bölümünde, ölümden hissedilen bireysel üzüntü ve şikayetin yer verildiği Ah mine'l-mevt (Ah acı ölüm) ve bazen de Ah mine'l-fırak (Ah acı ayrılık) gibi ifadelerle karşılaşılmaktadır. Bu ifadeler geç Osmanlı dönemindeki toplumun özellikle üst tabakadaki kişilerin manevi değişiminin göstergesidir. Çünkü bu ifadeler geleneksel İslami bakış açısına göre ölümü daha güzel bir yaşama geçişin yolu olarak gösterilmesinin yerine batı düşüncesi etkisiyle, ölenin arkasında bıraktığı yakınlarının acısını ve üzüntüsünü ifade etmektedir.²³⁰

²³⁰Laqueur., a.g.e.,s.81-83

1. Başlangıç İfadesi

Örnek No	İfade	Tarih
1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,14, 15,16,17,19,20,21,22,25,27, 29,30,31,33,34,35,36,38,39, 40,43,47,49,51,53,55,56,57, 58,59,61,62,64,67,68,71,75, 76,77,79,80,82,83,84,86,87, 90,91,92,94,95,96,97,98,99, 101,102,103,104,105,106,107, 109,110,111,112,113,116,119, 120,121,122,123,125,128,131, 132,134,138,139,141,143,144, 146,149,150,151,152,153,154, 156,157,159,160,161,162,164, 166,167,169,170,173,175,178, 181,182,185,186,187,190,	Hüve'l-Baki	1920/1914/1913/?/?/1897/1888/1913/?/1910/ 1919/1913/1885/1915/1916/1901/1907/1892/ 1899/1902/1903/1909/1904/1904/?/?/1913/ /?/1906/1817/1892/1892/?/1904/1907/?/?/1912/ 1909/1916/?/?/1922/1852/1851/?/1895/?/1897/ 1911/1932/1879/1899/?/1842/1864/?/1913/1908/ 1909/1911/1909/1891/1906/1829/?/1898/1911/?/ /?/?/1911/?/?/?/1914/?/1727/1902/1902/1911/?/?/ /?/1796/1804/?/1802/1900/1904/1909/?/1912/?/ 1931/?/?/1916/?/?/?/1893/?/?/?/1915/?/1921/ 1891/1912/1920/1893/?/1917/?/?/?/1874/1906/
12,13,18,24,26,32,37,41,42, 44,45,46,52,54,60,63,65,66, 69,70,72,73,74,89,117,118,126, 133,147,148,163,165,171,172, 183,184,189,	Hüve'l-Hallaku'l-Baki	1844/1844/1796/1899/1893/?/?/?/1914/1905/ 1891/1835/1856/?/1835/1834/1849/1797/1888/ 1889/1878/1894/?/?/?/1907/1814/1883/?/?/1850/ /?/?/1920/?/?/
78,81,108,114,124,130,135,142, 158,180,188,192,	Hüve'l-Hayyu'l-Baki	1911/1935/?/?/1915/?/1908/?/?/1930/1801/?/
129,136,168,	Ah Mine'l-Mevt	1920/1893/1903/
93	Bismillahirrahmanirrahim	1853
48	Veliyüddin	1900
191	El-Baki Hüve'l-Baki	1873
127	Ya Latif	?
145	El-Baki	?
115	Ya İlahe'l-Alemin	?

Kitabesi bulunan 193 mezar taşından , 179 tanesinde başlangıç ifadesi kullanılmıştır. Başlangıç ifadesi bölümü, Tanrının sıfatları ve serzeniş olarak iki alt başlıkta incelenmiştir.

Tanrının Sıfatları:

-Hüve'l-Baki: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan 179 mezar taşından, 121 tanesinde Hüve'l-Baki ifadesi kullanılmıştır. Bu mezar taşlarından 2 tanesi 18.yy.a, 25 tanesi 19.yy.a, 50 tanesi 20.yy.a ait olup, 44 tanesinin tarihi belirlenememiştir.

- Hüve'l-Hallaku'l-Baki: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan 179 mezar taşından, 37 tanesinde Hüve'l-Hallaku'l-Baki ifadesi kullanılmıştır. Bu mezar taşlarından 2 tanesi 18.yy.a, 17 tanesi 19.yy.a, 54 tanesi 20.yy.a ait olup, 14 tanesinin tarihi belirlenememiştir.

- Hüve'l-Hayyu'l-Baki: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan 179 mezar taşından, 12 tanesinde Hüve'l-Hayyu'l-Baki ifadesi kullanılmıştır. Bu mezar taşlarından 1 tanesi 19.yy.a, 5 tanesi 20.yy.a ait olup, 6 tanesinin tarihi belirlenememiştir.

-Bismillahirrahmanirrahim: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan mezar taşlarından 1 tanesinde bu ifade kullanılmıştır. Bu mezar taşı 19.yy.a aittir.

-Veliyüddin: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan mezar taşlarından 1 tanesinde bu ifade kullanılmıştır. Bu mezar taşı 20.yy.a aittir.

-El-Baki Hüve'l-Baki: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan mezar taşlarından 1 tanesinde bu ifade kullanılmıştır. Bu mezar taşı 19.yy.a aittir.

-Ya Latif: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan mezar taşlarından 1 tanesinde bu ifade kullanılmıştır. Bu mezar taşı tarihi belirlenememiştir.

- El-Baki: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan mezar taşlarından 1 tanesinde bu ifade kullanılmıştır. Bu mezar taşı tarihi belirlenememiştir.

- Ya İlahe'l-Alemin: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan mezar taşlarından 1 tanesinde bu ifade kullanılmıştır. Bu mezar taşı tarihi belirlenememiştir.

Serzeniş:

Ah Mine'l-Mevt: Kitabesinde başlangıç ifadesi bulunan 179 mezar taşından, 3 tanesinde Ah Mine'l-Mevt ifadesi kullanılmıştır. Bu mezar taşlarından 1 tanesi 19.yy.a, 2 tanesi 20.yy.a tarihlenmiştir.

2. İnsanlara Uyarı

Örnek No	İfade	Tarih
104,162	Ey Kabrimi Eyleyen Ziyaret Ol Halimden Dide Ruz-ı İbret Can Cihanda Edildi Amma Buldu Cinan-ı Mevla'ya Vuslat	?/?
27	Mekabir Ki Bu Fenanın Timsalidir Kemahi Mahiyet-i Cihanın İşte Budur Güvahi	1903
31	Atf-ı Çeşm-i İbret Eyle Zair	1904
107	Ey Kabrimi Eyleyen Ziyaret Ol Halimden Dide Ruz-ı İbret Aldanma Cihana Bi-Bekadır	1911
120	Atf-ı Çeşm-i İbret Eyle Zaira Dünkü Gün Benzerdi Ahvalın Bana	1902
135	Cihan Bir Dar-ı Minnettir Ehl-i İman Eylemez Resulullah Buyurdu Sincu Mü'min Hüda Emval ve Evlat Fena Fitnedir Dedi Onun İçün Mümüne Zindan Olur Oluptur Kafir Cennet	1908
184	Bir Gün Elbet Ölürsün Ey Za'ir Ben Gibi Sen de Dahil-emvat	?
35	Bir Tıfl-i Zeki Bu Kabr İçinde	?
189	Olur Elbet.....Ömür Harab İttekullaha Ya Ulî'l-Elbab Cümle-i Mümkinat Haliktir	?

İnsanlara uyarıda ana fikir, bu dünyanın geçiciliğini ve insanların ölüm olayından ders alma olarak ifade edilmektedir. Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 10 tanesinde insanlara uyarı belirten ifadeler yer almaktadır. Bunlardan 5 tanesi 20.yy.a ait olup, 5 tanesinin tarihi belirlenememiştir. Tarihi belirlenememiş olan 104 ve 162 no'lu mezar taşlarında “Ey kabrimi eyleyen ziyaret/ Ol halimden dide ruz-ı ibret / Can cihanda edildi amma / Buldu cinan-ı mevla'ya vuslat” kalıbı kullanılmıştır.

3. Durum Bildirme

Örnek No	İfade	Tarih
36,37,140	Pek Genç İken Terk-i Hayat Eden	1913/?/1912
66,68	Bir Gül-i Gonca İken Ecelden Solan Fenayı Terk Edip Cinanı Bulan	1849/1851
20	Çekildi Mah-ı Bahat-ı Ömrüm Bulmadan Gonca-i Maksud-i Kemal	1907
21	Göçüp Dar-ı Fenedan Hakka Gitti	1892
42	İrcii emrini guş etti Mehmet Şevket Emr-i Ferman	1880
129	Bir Kuş İdim Uçtum Yuvadın Ecel ayırdı Beni ana ile Babadan	1920
138	Eyledi Terk-i Hayat Müstean	1900
141,183	Geçti Eyvah Bahar-ı Ömrüm Bulmadan Gonca-i Maksud-i Kemal	1909,1920
157	Gençliğine Doymayan Dünyada Murad Almayan	1893
168	Nice Bi-Girye Söyleyim Ah Ağladı cümle İns u Can Eyvah	1903
169	İrci'i Emrini Etti Heman Ruhu Teslim Edip Ne Kadar Alemde Olsa Ol ..	1891
173	Tul-ı Ömrün Çün Ecel-i.....	1920
191	Bu Gürcü Hanım Ol Nisvan-ı Asrın Müfredi Ah Ol İsmet Penahi Gitti Dar*ıCennete	1873

	Nar-ı Hicran İçre Amma Ne Yapam Kodu Bizi Fevtine Kan Ağlamaktan Ah Olmasın mı Dide Hasret-i Şafaktan Bu Mısra Oldu Fevtine Tarih-i Tam Gürcü Cennete Gitti Dedi	
158	Terk Etti Bu Cihan.....Şuru Oldu Bağ-ı Beheşt Manzuru	?
174	İkiydi Yaşı Azm-ı Huld Eyledi	?
151	 Bir Gülnihal-ı İsmet Ah Ecel Olmadı Penah Açmadan Şukufe-i Amal Eyledi Hak-i Siyah	?
192	Mir Tahir Muttaki Billah Verdi Gurbete Bir Civan Şehid	?
154	Geçti Eyvah Bahar-ı Ömrüm Bulmadan Gonca-i Maksud-i Kemal Oldu Kalmadı Bülbül-i Canımda Mecal	?
194	Beni Da'vet Eder Hak Getirdi Cam-ı Habımdan..... Yerlere Girdim Hicabımdan	?

Durum bildirme ölümün gerçekleştiğinin beyitler halinde şiir diliyle ifade edilmesidir. Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 23 tanesinde durum bildirme ifadeleri yer almaktadır. Bunlardan 7 tanesi 19.yy.a, 8 tanesi 20.yy.a ait olup 7 tanesinin tarihi belirlenememiştir.

4.Tanrıdan İstek

Örnek No	İfade	Tarih
61,73,88	Beni Kıl Mağfiret Ey Rabb Yezdan Bi-Hakk-ı Arş-ı A'zam Nur-ı Kur'an	?/1878/?
26,47	Beni Kıl Mağfiret Ey Rabb-i Yezdan Bi-Hakk-ı Arş-ı A'zam Envar-ı Kur'an	1893/1892
12	Gurfe-i Envar-ı Rakmet Eyleye Kabrinin Cinan	1844
179	Ya Erhame'r-Rahimin İrhamna Bi-hürmeti Seyyidine'l-Mustafa	1825
41	Beni Kıl Mağfiret Ey Rabb Bi-Hakk-ı Arş-ı A'zam.....	?
189	Nur-ı Rahmetle	?

Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 9 tanesinde tanrıdan istek ifadeleri yer almaktadır. Bunlardan 5 tanesi 19.yy.a ait olup, 4 tanesinin tarihi belirlenememiştir. Ayrıca bu mezar taşlarının 6 tanesi anlam bakımından birbirine yakın, ancak değişik şekillerde “Beni kıl mağfiret ey rabb Yezdan” kalıbı ile ölen kişinin günahlarının affı istenmektedir.

5. İnsanlardan İstek

Örnek No	İfade	Tarih
26,47,61,73,88	Gelip Kabrim Ziyaret Eden İhvan Ede Ruhuma Bir Fatiha İhzan	1893/1892/ ?/1878/?
12	 Okuyan Anında Ruhuna İhvan-ı Din Olur Müşeffa-ı Ruz-ıMahşer Müstefid	1844
87	Fatiha ile Kabrime İhsan Eden Dilerim Hak'tan Bula.....	1864
100	Fatiha İhsan Eden Ruhuna	1764
121	Eyle Seb'ul-Mesani	1911
138	Ruhuna Edenler Hediye Fatiha Olalar Mustağrak-ı Lutfullah	1900
165	Fatiha İhsan Ede Her.....	1850
171	Seng-i Kabrim Fatiha İster Lisan-ı Hal İle	?
142	Kabrimi Ziyaret Eden Ey..... Bir Fatiha İhsan Eden.....	?
194	Kesmeyin Seb'u'l-Mesani Mezarımdan	?

Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 14 tanesinde insandan istek ifadeleri yer almaktadır. Bunlardan 1 tanesi 18.yy.a, 6 tanesi 19.yy.a, 2 tanesi 20.yy.a ait olup 5 tanesinin tarihi belirlenememiştir. Hepsinde mezarı ziyaret eden insanlardan şiir diliyle dua (14 tanesinde de Fatiha) istenmektedir.

6. Meslek

Örnek No	İfade	Tarih
24	Belediye Reisi	1899
12,57	Müftü	1844/1912
89	Müderris	?
113,164	Redif Tabur Katibi	?/1915
163	Sanatçı	?
190	Tapu Memuru	1906

Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 8 tanesinde ölen kişinin mesleği belirtilmiştir. Bunlardan 2 tanesi 19.yy.a ,3 tanesi 20.yy.a ait olup 3 tanesinin tarihi belirlenememiştir. Tabloda da belirtildiği gibi müftü ve katib mesleği yaygındır.

7. Sülale Adları

Örnek No	İfade	Tarih
25	Abdurrahmanzade	1902
119,123,165	Alaybeyizade	1902/?/1850
179,180	Bilalzade	1825/1930
55	Celladzade	?
15,21,69,107,135,137	Ceridzade	1885/1892/1797/1911/1908/1911
66,68	Cücezzade	1849/1851
67	Cücekoğlu	1852
89,90,91	Çorbacızade	?/?/1913
14,16	Darendeli Hacı Mehmetzade	1913/1915
17	Darendeli Hacızade	1916
22,108,170	Darendeli Ceridzade	1899/?/1912
23	Darendeli Ayanzade	1899
29	Darendeli Hacı Kerimoğlu	1909
44	Eminzade	1914
153	Esad Ağazade	?
130	Halil Ağazade	?
181	Horozzade	1917
159	Kadifezade	?
39,40	Kalelizade	1906/1817
168	Kamerzade	1903

97	Kalıpçızade	1891
46,109	Kara Alizade	1891/?
73	Karagözoğlu	1878
74,75,76,77	Karagözade	1894/1895/?/1897
121	Kara Ali Ağazade	1911
104	Kürekçizade	?
188	Kürkü...zade	1801
114	Leblebicizade	?
24,25,26,27	Mazlumzade	1899/1902/1893/1903
3,4,5,6,7,13,58,59,65,184	Madenzade	1913/?/?/1897/1888/1844/1909/1916 1834/?
126	Mehmedzade	1907
98	Moralzade	1906
183	Muazzade	1920
190	Musa Ağazade	1906
34,72	Müftüzade	?/1889
116	Okçuzade	1727
48,64	Paşazade	1900/1922
128	Salihzade	1796
100	Sarızade	1764
143,149	Şücaeddinzade	?/1931
124,129	Tütüncüzade	1915/1920
160	Tütekzade	?

77 örnekte 44 sülale adı belirlenmiştir. En çok madenzade ve ceridzade sülalelerin adı geçmektedir. Çoğu sülalenin adı sadece birer örnekte geçmektedir.

8. Tanrıdan İstek (Dua)

Örnek No	İfade	Tarih
13,15,47,67,99 185,186	Merhum ve Mağfurun Leh	1844/1885/1892/1852 1829/?/?
61,72,136,142	Merhum	?/1889/1893/?
32,65	Merhume	?/1834
167	Merhume ve Mağfure	1921

Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 14 tanesinde dua ifadeleri bulunmaktadır. Kadın ve erkek olanları bir sayarsak 4 kalıp görülmektedir. 4 adet “merhum” ifadesi bulunmaktadır. Bunların 2 tanesi 19.yy.a ait olup diğer ikisinin tarihi belirlenememiştir. 2 adet “merhume” ifadesine ait olup 65 numaralı örnek 19.yy.a aittir. Diğer örneğin tarihi belirlenememiştir. 167 numaralı örnekte “merhume ve mağfure” ifadesi 20.yy.a aittir. 7 adet örnekte “merhum ve mağfurun leh” ifadesi kullanılmıştır. 5 tanesi 19.yy.a ait olup, 2 tanesinin tarihi belirlenememiştir.

9. Mezar Taşlarında Geçen Adlar

Örnek No	İfade	Tarih
76	Abdalbaki	?
105	Abdullah	?
139	Ahmed	1904
39	Ahmed Hamdi	1906
5	Ahmed Münib	?/
23,100,152,169	Ali	1899/1764/1916/1891
92,153	Arif	1908/?
22,54,185	Bekir	1899/1856/?
4.	Ebubekir	?/
11,29,31,68,82,163	Mehmet	1919/1909/1904/1851/?
12	Mehmet Hilmi	1844
14,16,20,74,96,164	Mustafa	1913/1915/1907/1894/1909/1915

17,18	Hasan	1916/1796
24,40	Halil	1899/1817
159	Halil Rüşdü	?
190	Haşim	1906
56	Hidayet	?
93	İbrahim Edhem	1853
179	İsmail Kemal	1825
149	Lütfi	1931
66	Memiş	1849
178	Mehmed Ali	?
89	Mehmed Arif	?
104	Mehmed Galip	?
42	Mehmet Şevket	?
107	Muhammed	1911
187	Mustafa Reşid Nib Hasan	1874
98,168	Osman	1906/1903
88,162	Ömer	?/?
79	Rifat	1911
184	Salim	?
129	Süleyman	1920
145	Tevfik	?
80	Yusuf	1932
99	Yusuf Bahri	1829

Erkek mezar taşlarında en çok Mustafa adı geçmektedir. Bununla birlikte Mehmet ve Ali isimleri de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çorumun M.1886-1889 yıllarına ait 11 numaralı şer'iyye sicili belgeleri incelendiğinde en kullanılan erkek isimlerinin aralarında Mustafa, Mehmet ve Ali isimlerinin bulunduğu belirtilmiştir²³¹.

Örnek No	İfade	Tarih
97	Afife	1891
6,30,32,128,183	Ayşe	1897/1904/?/1796/1920
133,143	Emine	1814/?
44	Emine Refia	1914
70	Emetullah	1888
90	Esmâ	?
15,69,103,120,123	Fatma	1885/1797/1911/1902/?/1911
64	Fatma Kerime	1922
131,141	Fatmatü'z Zehra	1804/1909
36	Halise	1913
25,65,119,124,137,157,167	Hatice	1902/1834/1902/1915/1893/1921
138	İsmet Zekiye	1900
94	Kübra	1909
116	Lufiye	1727
102	Melek	1898
75	Meryem	1895
144	Nedime	1912
186	Nuriye	?
47	Rahime	1892
58	Refia	1909
7,91,181	Safiye	1888/1913/1917

²³¹ Nejat Taner, **Çorum'un 11 Numaralı Şer'iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirmesi(H.1304/1307 M.1886/1889)**, Kırıkkale Üniversitesi,Sosyal Bil.Ens.,Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2002,s.59

13,114	Saide	1844/?
173	Saliha	1920
180	Sariye	1930
3,	Seyide	1913
33	Şakire	?
59	Şefika	1916
46,51,134	Şerife	1891/1904/1802
52	Şerife Meymune	1835
155	Şükriye	1905
81	Ümmügülsüm	1935
45,170	Zeliha	1905/1912
95	Zahide	1911

Kadın mezar taşlarında en çok Hatice, Fatma ve Ayşe isimleri geçmektedir.

Çorumun M.1886-1889 yıllarına ait 11 numaralı şer'iyye sicili belgeleri incelendiğinde en kullanılan kadın isimlerinin aralarında isimlerinin bulunduğu Hatice, Fatma ve Ayşe belirtilmiştir.²³²

²³² Taner,a.g.t.,s.59

10. İnsanlardan İstek

Örnek No	İfade	Tarih
1,2,3,5,11,13,15,22,24,25,47, 59,63,65,68,69,74,77,78,82, 89,92,99,102,103,114,116, 119,123,128,131,133,134,137 139,142,153,164,168,169,173 177,180,184,185,186,187	Ruhiçün El-Fatiha	1920/1914/1913/1897/1919/1844/1885 1899/1899/1902/1892/1916/1835/1834 1851/1797/1894/1897/1911/1879/?/1908 1829/1898/1911/?/1727/1902/?/1796/1804 1814/1802/1911/1904/?/?/1915/1903/1891 1920/?/1930/?/?/?/1874
4,8,9,14,16,23,26,27,30,31,32 33,34,36,39,44,51,52,55,57,66, 67,70,75,79,81,90,91,94,95,98 104,105,106,107,124,129,141 144,146,149,155,159,160,162, 175,178,181,183,190,191 193	Ruhiçün Fatiha	?/1913/?/1913/1915/1899/1893/1903 1904/1904/?/?/?/1913/1906/1914/1904 1835/?/1912/1849/1852/1888/1895/1911 1935/?/1913/1909/1911/1906/?/?/?/1911 1920/1909/1912/?/1931/1905/?/?/?/1893/? 1917/1920/1906/1873/1896
17,18,29,48,53,64,80,84,113 140,152,157,161,170	Ruhuna Fatiha	1916/1796/1909/1900/1907/1922/1932 ?/?/1912/1916/1893/?/1912
46,167,179	Ruhuna El-Fatiha	1891/1921/1825
58,112	Ruhiçün Fatiha Salavat	1909/1914
163,188	Ruhiçün	?/1801
20	Ruhuna Lillahi El-Fatiha	1907
40	Bir Fatiha	1817
45	Rızaen Lillahi Fatiha	1905
54	Fatiha	1856
72	Ruhiçün Rızaen LillahiTeala El-Fatiha	1889
120	Ruhiçün Eyle Ata	1902
135	Rızaen LillahiTeala El-Fatiha	1908
56	Ruhu İçin Fatiha	?
76	Ruhiçün Lillahi El-Fatiha	?
194	El-Fatiha	?

Yazısı bulunan mezar taşında en sonda bulunan tarihten önce insanlardan istek ifadeleri yer almaktadır. 5 numaralı insanlardan istek bölümüyle esas olarak aynıdır. Ancak 5 numaralı bölümde insanlardan istek genellikle şiir diliyle ifade edilmektedir. Bu bölümde ise belirli kısa kalıplar kullanılmıştır.

Kitabesi bulunan 193 mezar taşından 130 tanesinde insanlardan istek ifadesi kullanılmıştır.

Birbirlerinden küçük farklarla 16 ayrı kalıp bulunmaktadır. “Ruhuna Lillahi El-Fatiha”, “Bir Fatiha”, “Rızaen Lillahi Fatiha”, “Fatiha”, “Ruhîçün Rızaen LillahiTeala El-Fatiha”, “Ruhîçün Eyle Ata”, “Rızaen LillahiTeala El-Fatiha”, “Ruhu İçin Fatiha”, “Ruhîçün Lillahi El-Fatiha”, “El-Fatiha” kalıplarından birer defa kullanılmıştır.

52 adet mezar taşında “Ruhîçün Fatiha” kalıbı, en yaygın biçimde kullanılmıştır. 47 adet mezar taşında “Ruhîçün El-Fatiha”, 14 adet mezar taşında “Ruhuna Fatiha”, 3 adet mezar taşında “Ruhuna El-Fatiha”, “Ruhîçün Fatiha Salavat” ve “Ruhîçün” kalıpları ise ikişer defa kullanılmıştır.

11. Tarih

Örnek No	İfade	Tarih
1,2,3,6,7,9,10,11,13,14,16 17,18,19,20,21,23,24,25,26 27,29,31,36,39,40,43,44,45 46,47,51,52,53,54,57,59,63 64,65,66,67,68,69,70,74,75, 77,78,79,80,81,82,83,86,87 91,92,96,97,98,99,100,103, 107,112,119,121,124,126, 128,129,133,134,135,136, 137,138,139,140,141,144, 149,155,163,164,165,167, 168,169,170,173,175,181, 184,190,193	Metin Sonunda/ Yıl	1920/1914/1913/1897/1888/?/1910/1919 1844/1913/1915/1916/1796/1901/1907/1892/ 1899/1899/1902/1893/1903/1909/1904/1913 1906/1817/1892/1914/1905/1891/1892/1904/ 1835/1907/1856/1912/1916/1835/1922/1834/ 1849/1852/1851/1797/1888/1894/1895/1897/ 1911/1911/1932/1935/1879/1899/1842/1864/ 1913/1908/1909/1891/1906/1829/1764/1911/ 1911/1914/1902/1911/1915/1907/1796/1920 1814/1802/1908/1893/1911/1900/1904/1912 1909/1912/1931/1905/?/1915/1850/1921 1903/1891/1912/1920/1893/1917/?/1906/1896
30,93,102,116,157,179,180 191	Metin Sonunda- Gün/Ay/Yıl	1904/1853/1898/1727/1893/1825/1930/1873
12,105,131,152,188	Metin Sonunda-Ay/Yıl	1844/?/1804/1916/1801
72,73,147	Metin Sonunda-Yıl/Ay	1889/1878/1883
8,58	Metin Sonunda/Ay/Gün/Yıl	1913/1909
15,22	Metin Sonunda- Yıl/Gün/Ay	1885/1899
120	Metin Başında -Yıl	1902

Mezar taşları kitabelerinde tarihin yazım sırasını belirten yukarıdaki tablo incelendiğinde çoğu örnek sadece yıl olarak mezar taşında kitabe metninin sonunda yazılmıştır.

SONUÇ

“Çorum Şehri Mezar Taşları” isimli Yüksek Lisans tezimizde Çorum ilindeki Ulu ve Hıdırlık mezarlığında bulunan mezar taşları incelenmiştir.

Bu mezarlıklarda toplam 194 (baş ve ayak taşı ayrı sayıldığında bu sayı 342’ye çıkmaktadır.) mezar tespit edilmiştir. 194 mezardan 103 tanesi erkek, 70 tanesi kadın mezarıdır. 21 mezarın kimliği ise tespit edilememiştir.

194 mezarın 149 tanesinde ayak taşı mevcutken, 1 tanesinde baş taşı bulunmamaktadır.

194 mezarı, mezar taşı olarak incelediğimizde 342 adet mezar taşı bulunmaktadır. Bunların 193’ü baş taşı ve 149’u ayak taşıdır.

Toprak mezar , çerçeveli mezar ve sembolik lahit olmak üzere mezar tipleri 3 grupta incelenmiştir. Ayrıca sembolik lahit, açık sembolik lahit ve kapalı sembolik lahit olmak üzere iki alt gruba ayrılmıştır.

İncelemiş olduğumuz 342 mezar taşını mezar taşı tiplerine göre ilk önce başlıklı ve başlıksız olarak iki ana başlıkta gruplandırılmıştır. Başlıklı mezar taşlarını da erkek başlıklar ve başlıklı ayak taşları olarak sınıflandırılırken, erkek başlıkları ise düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklılar ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklılar olmak üzere bir alt grup içinde değerlendirilmiştir. Başlıksız mezar taşlarını da tepeliklerine göre üçgen tepelikler, sivri kemer tepelikliler, yuvarlak kemer tepelikliler, bitkisel tepelikliler, dilimli alınlıklı tepelikler ve piramidal tepelikliler olarak 6 grupta incelenmiştir. Bunlar da başlıklı mezar taşları gibi düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitliler olarak bir alt grupta incelenmiştir.

Baş ve ayak taşı olmak üzere toplam 342 mezar taşından 97 tanesinde başlık tespit edilmiştir. Bunlardan 96 tanesi başlıklı erkek baş taşı ve bir tanesi başlıklı ayak taşıdır. Başlıklar sarık , kavuk , fes ve oval başlıklar olarak 4 grupta incelenmiştir. Oval başlıklar ise kısa silindirik başlık ve hotoz başlık olmak üzere iki alt grupta değerlendirilmiştir.

Mezar taşlarında uygulanan süslemeler değerlendirildiğinde bitkisel, nesneli ve geometrik motiflerin kullanıldığı toplam 18 mezarda süsleme ile karşılaşılmıştır. Mezar taşlarında bitkisel motiflerden; 8 örnekte gül, 2 örnekte lale, 6 örnekte mine, 8 örnekte kır çiçeği, 3 örnekte gonca, 5 örnekte kıvrık dal, bir örnekte hurma, 9 örnekte akant yaprakları, 8 örnekte soyut yapraklar ve bir örnekte servi motifi kullanılmıştır. Nesneli motiflerden; 3 örnekte vazo ve birer örnekte kandil ve tabanca motiflerine rastlanılmıştır. Geometrik motiflerden ise birer örnekte altı kollu yıldız, rozet ve yıldız motifleri kullanılmıştır.

Mezar taşlarında kullanılan malzemeler incelendiğinde, 194 mezardan 177'sinde taş, 15'inde mermer kullanılmıştır. Ancak bu sayının haricinde 93 numaralı mezarın baş taşı taş, ayak taşı mermer olup 99 numaralı mezarın ise baş taşı mermer ve ayak taşı kireç taşından yapılmıştır. Bu mezarların tamamında oyma tekniği uygulanmıştır.

İncelemiş olduğumuz mezar taşlarında süslü, nesih ve talik olmak üzere 3 yazı tipi kullanılmıştır.

Sonuç olarak Çorum şehri'nde bulunan mezar taşları genel olarak basit işçilikle yapılmıştır. Ancak yapan kişinin ustalığına göre ince işçilik ile yapılmış örneklerde mevcuttur. Süsleme öğelerinin az olması sebebiyle İstanbul, Kastamonu, Giresun ve Trabzon'da mevcut bulunan mezar taşı örnekleri ile kıyaslandığında daha sadedir.

Çorum şehrinde bulunan mezar taşları mezar tipleri bakımından da örneklerine Urfa'da ve Kastamonu Müzesi'nde az rastladığımız dikdörtgen yatay kesitli ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli mezar taşlarının fazla olması sebebiyle ayrıcalık göstermektedir.

KAYNAKÇA

AKAR, Azade; **“Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifi”**, Vakıflar Dergisi, 8, Ankara, 1969.

ARINCI, Rifat; **“Arzda ve Yurdumuzda Zelzele Bölgesi”**, Çorumlu, Yıl:4, S.29, s.899-903, Çorum, 1941.

ARSEVEN, C., Esad; **Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul. 1943,

ARSEVEN, C. Esad; **“Baş Giyimi-Baş Giyeceği”**, Sanat Ansiklopedisi I, İstanbul, 1983.

AYDOĞDU, Günnur; **“Amasya Mezar Taşları”** G.Ü. Sosyal Bil.Ens., Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1997.

AYVAZOĞLU, Beşir; **Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme Güller Kitabı** İstanbul, 1992.

AYVERDİ, E., Hakkı; **XVIII. Asırda Lale** , İstanbul, 1950.

BACQUE, Jean Louis -GRAMMONT, Hans P. LAQUEUR, Nicolas VATİN., **“Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler”**, Erdem, C.6, s.16, Ekim, Ankara 1990.

BAKIRER, Ömür; **“Bizans Danışmentsel Selçuklu ve Beylikler Dönemlerinde Çorum”**, Çorum Tarihi, 5. Hitit Festival Komitesi, s.53-56, Çorum, 1990.

BARIŞTA, H. Örcün; **İstanbul Çeşmeleri Azapkapı Saliha Sultan Çeşmesi**, Ankara, 1995.

BARIŞTA, H. Örcün; **İstanbul Çeşmeleri Beyoğlu Cihetindeki Meyve Tabaklı Motifleriyle Bezenmiş Tek Cepheli Anıtsal Çeşmeler**, Ankara, 1991.

BAŞKAN, Seyfi ; Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar/1668, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Sanat Tarihi Dizisi/6, Ankara, 1999.

CANYURT, Filiz; **“Kastamonu Şehri İsmail Bey Külliyesi, Saray Camisi, Hepkebirler Camisi, Muzafferiddin Gazi Türbesi Hazirelerinde Bulunan Mezar Taşları”**, G.Ü. Sosyal Bil.Ens., Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

COĞ, Mehmet; **“XX.Yüzyıl Çorum Tarihi Ve İnanç Coğrafyası”** , Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1997.

ÇAL Halit; **“İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar”**, Tarihi Kültür ve Sanatıyla Eyüp sultan sempozyumu III, İstanbul, 1998.

ÇAL Halit; **” Urfa Şehri Mezar- Mezar Taşları ”,15.Türk Tarih Kongresi ,11-15 Eylül, (Yayınlanmamış Bildiri)2006.**

ÇAL, Halit; **“Kastamonu Mezarları-Mezar taşlarının Genel Durumu”**,İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu,

ÇAL, Halit;**”Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları”**,Vakıflar Dergisi,

ÇAL, Halit; **“Erzincan Çayırılı Eşmepınar Köyü Mezar-Mezar Taşları”**,Sanat Tarihi Araştırmaları, Konya, 2007.

ÇAL, Halit; **“Kastamonu Müzesindeki Türk Mezar Taşları”**, Konya Ticaret Odası Dergisi, Konya Kitabı X, Konya, 2007,s.199-224.

ÇELEBİ, Evliya Çelebi; **Seyahatname**, II.cilt,(Nşr.Zuhuri Danışman) İstanbul, 1970, s.104.

Çorum İl Yıllığı, Ankara, 1967.

DEMİRİZ, Yıldız; **Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler**, İstanbul,1886.

DÜNDAR ,Abdülkadir; **“ Çorum Şehri ve Mimari Yapıları (XIX. Yüzyılın Sonlarındaki Bir Haritaya Göre) ”**, Dini Araştırmalar, C9, S.24, Ankara, Ocak-Nisan 2007.

DÜNDAR ,Abdülkadir; **Çorum Cami ve Mescitleri**, Ankara, 2004

DÜNDAR ,Abdülkadir; **Osmanlı Döneminde Çorum Sempozyumu”**, (Tebliğler –Müzakereler) 01-03 Ekim 2004, s.227-248, Çorum, 2006.

GÜR, Songül; **“Tunceli Ovacık İlçesi Mezar Taşları”**, G.Ü.,Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü,(Yayınlanmamış Lisans Tezi), Ankara,

HASOL; Doğan : **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, 9.Baskı, Yapı Yayın, İstanbul, 2005.

İLTAR, Gazanfer; “**Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları**”, G.Ü. Sosyal Bil.Ens., Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.

KARAMAĞARALI, Beyhan; **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara,1992.

KORKMAZ, Şerif; “**Çorum’un İdari, Sosyal ve Ekonomik Yapısı (Tanzimat-II. Meşrutiyet)**”, Gazi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı ,Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2003.

KUMBARACILAR,İzzet;**Serpuşlar**, 1980.

KURU (ÇAKMAKOĞLU) Alev; “ **Orta Asya Türk Sanatında Palmet ve Lale Motiflerinin Bir Değerlendirilmesi Hakkında Bir Deneme** ”, Belleten, LXI, 230, Nisan,1997.

LAQUEUR, H., Peter; **HÜVE’L- BAKİ İstanbul’da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**,İstanbul 1997.

NEFES, Eyüp;” **Samsun Yöresinde Bulunan Mezar Taşları**”, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sosyal Bil.Ens.,İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun, 2002.

OĞUZ, Burhan; **Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar**, İstanbul,1893.

SÜMERKAN, M. Reşat, İbrahim OKMAN; **Kültür Varlıklarıyla Trabzon İlçeler ve Köyler**, Trabzon, 1999.

ŞAHİNCİ, Ertuğrul; “**Çorum ve İlçelerinin İsimlerinin Kaynağı**”, Çorum 19 Dergisi, Sayı 22,Ankara,1975,s.43

TAGLIOĞLU Halit; **Çorum Tarihi**, Sayı 13, Ankara, 1940, s.186

TANER, Nejat; “**Çorum’un 11 Numaralı Şer’iyye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirmesi(H.1304/1307 M.1886/1889)**”, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bil.Ens.,Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,Kırıkkale, 2002.

TAYŞİ M. Serhan, Mustafa AŞKAR; **Tarikat Kıyafetleri**, İstanbul, 2006.

TİBET Aksel, E.İŞİN, D.YELKENCİ; “**Yeni Kapı Mevlana Haziresi**”, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, T.T.K. Yayınları, XXVI: Dizi-s.6, Ankara, 1996.,s. 246

TURAN, Osman; **Selçuklular Tarihi ve İslam Medeniyeti**, Ankara, 1975.

Türk Ansiklopedisi; Çorum, X.cilt, Ankara,1971.

Türkçe Sözlük; Türk Dili kurumu, C.2, İstanbul, 1999, s.1020

ULAÇ, Sevim; “Çorum ve Çevresi”, **5.Hitit Festivali Sempozyumu**, Ankara, 1985, s.39.

ÜLKER, Nemci; “**Balıkesir Şeyh Lütfullah Cami Haziresi Mezar Kitabeleri**” (XVIII-XX.Yüzyıl),VIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 28 Mayıs-1 Haziran, Ankara,1990.

YER, Kader; “**Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18.Yüzyıl Mezar Taşları**”, G.Ü. Sosyal, Bil., Ens.,Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2004.

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
1	A	1339	1920/1921			X	X									X	X					Nesih		
2	A	1333	1914/1915			X	X									X	X					Nesih		
3	A	1332	1913/1914		X		X									X	X					Nesih	Sediye Hanım	
4	A			X			X				X								X			Nesih	Ebubekir Efendi	
5	A			X			X				X		X						X			Talik	Ahmet Münib	
6	A	1315	1897/1898		X				X							X	X					Nesih	Ayşe Hanım	
7	A	1306	1888/1889		X			X								X	X					Nesih	Safiye Hanım	
8	A	1331	1913		X		X					X										Nesih		
9	A			X			X				X								X			Nesih		
10	A	1328	1910/1911	X			X				X								X			Sülüs		
11	A	1338	1919/1920	X			X				X						X		X			Nesih	El-Hac Mehmet Ağa	
12	A	1260	1844	X			X				D											Talik	Hacı Mehmet Hilmi	
13	A	1260	1844/1845		X		X									X	X					Nesih	Saide Hanım	
14	A	1332	1913/1914	X			X				X								X			Nesih	Mustafa Ağa	
15	A	1302	1885		X		X									X	X					Nesih	Fatma Hatun	
16	A	1334	1915/1916	X			X				X								X			Nesih		
17	A	1335	1916/1917	X					X		X						X				X	Nesih	El-Hac Ahmet Ağa Bin Hasan	
18	A	1211	1796/1797	X					X		X						X				X	Talik	Hasan Efendi	
19	A	1319	1901/1902			X			X				X				X					Nesih		
20	A	1325	1907/1908	X				X					X				X					Nesih	Hacı Mustafa	

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
21	A	1310	1892/1893	X				X			X						X			X		Nesih		
22	A	1317	1899	X			X				X						X					Nesih	Bekir Efendi	
23	A	1317	1899/1900	X				X			X						X			X		Nesih	Ali Efendi	
24	A	1317	1899/1900	X			X				X						X		X	X		Nesih	Hacı Halil Ağa	
25	A	1318	1901/1902		X		X									X	X					Nesih	Hatice Hatun	
26	A	1311	1893/1894	X			X				X						X		X			Nesih		
27	A	1321	1903/1904		X		X									X	X					Nesih		
28	A				X		X					X								X				
29	A	1327	1909/1910	X			X				X						X		X			Nesih	Mehmet Ağa	
30	A	1322	1904		X		X									X	X					Nesih	Ayşe Hanım	
31	A	1322	1904/1905	X			X				X						X		X			Nesih	Mehmet Ağa	
32	A				X					X			X	X								Nesih	Ayşe Hanım	
33	A				X					X			X									Talik	Şakire Hatun	
34	A				X					X			X									Talik		
35	A			X			X				X						X		X			Nesih		
36	A	1332	1913/1914		X		X									X	X					Nesih	Halise Hanım	
37	A			X			X				X						X		X			Nesih		
38	A			X			X				X							X				Nesih		
39	A	1324	1906/1907	X				X			X						X			X		Nesih	Ahmet Hamdi Efendi	
40	A	1233	1817/1818	X				X			X			X					X			Nesih	Halil Efendi	
41	A			X			X				X						X					Nesih		
42	A			X			X				X						X		X			Nesih		

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
43	A	1310	1892/1893			X	X				D											Nesih		
44	A	1333	1914/1915		X		X									X						Nesih	Emine Refia Hatun	
45	A	1323	1905/1906		X									YD		X						Nesih	Zeliha Hanım	
46	A	1309	1891/1892		X			X						YD		X						Nesih	Şerife Hatun	
47	A	1310	1892/1893		X			X								X	X					Nesih	Rahime Hatun	
48	A	1318	1900/1901		X		X									X	X					Nesih		
49	A			X			X				X								X			Nesih		
50	A	1305	1887/1888			X	X							YD			X					Nesih		
51	A	1322	1904/1905		X			X								X	X					Nesih	Şerife Hatun	
52	A	1251	1835/1836			X	X									X						Nesih		
53	A	1325	1907/1908	X				X			X						X			X		Nesih		
54	A	1273	1856/1857	X				X			X						X			X		Nesih	Hacı Bekir	
55	A				X			X								X	X					Nesih		
56	A			X				X			X						X			X		Nesih	Hidayet	
57	A	1331	1912/1913	X				X			X						X			X		Nesih		
58	A	1327	1911		X				X				X	X								Nesih	Refia Hanım	
59	A	1335	1916/1917		X		X						X									Nesih	Şefika Hanım	
60	A					X	X									X	X					Nesih		
61	A			X			X				X								X			Nesih		
62	A			X			X				X							X				Nesih		
63	A	1251	1835/1836	X			X									X	X					Nesih	Osman Efendi	
64	A	1341	1922/1923		X		X									X	X					Nesih	Fatma Kerime Hanım	

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
65	A	1250	1834/1835		X		X							X									Nesih	Hatice Hatun
66	A	1266	1840/1850	X			X				X						X				X		Nesih	Memiş Ağa
67	A	1269	1852/1853	X			X				X											X	Nesih	
68	A	1268	1851/1852	X			X				X									X			Nesih	Mehmed... Ağa
69	A	1212	1797/1798		X		X										X	X					Nesih	Fatma Hatun
70	A	1306	1888/1889		X		X						X					X					Nesih	Emetullah Hatun
71	A			X			X				X										X		Nesih	
72	A	1306	1889	X			X				X								X				Nesih	
73	A	1295	1878	X			X							X				X					Nesih	
74	A	1312	1894/1895	X				X			X							X			X		Nesih	Mustafa Ağa
75	A	1313	1895/1896		X				X				X					X					Nesih	Meryem... Hatun
76	A			X			X				X							X			X		Nesih	Abdülbaki Ağa
77	A	1315	1897/1898		X				X								X	X					Nesih	
78	A	1329	1911/1912	X				X			X									X			Nesih	
79	A	1330	1911/1912	X			X										X	X					Nesih	Rifat Efendi
80	A		1932	X					X		X							X			X		Nesih	Hacı Yusuf
81	A		1935		X				X								X	X					Nesih	Ümmügülsüm
82	A	1297	1879/1880	X					X		X							X			X		Nesih	Mehmet Ağa
83	A	1317	1899/1900			X		X									X	X					Nesih	
84	A					X	X										X	X					Nesih	
85	A	1335	1916/1917	X			X				X						X				X		Nesih	
86	A	1258	1842/1843	X			X				X			X								X	Nesih	

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
87	A	1281	1864/1865	X			X				X						X			X		Nesih		
88	A			X			X				X						X			X		Nesih	Ömer Ağa	
89	A			X			X				X						X				X	Nesih	Mehmet Arif Efendi	
90	A				X		X									X	X					Nesih	Esma Hanım	
91	A	1332	1913/1914		X		X									X	X					Nesih	Safiye Hatun	
92	A	1326	1908/1909	X			X				X		X						X			Nesih	Arif Efendi	
93	A	1270	1853/1854	X					X		X		X								X	Nesih	İbrahim Edhem	
94	A	1327	1909/1910		X		X										X					Nesih	Kübra Hanım	
95	A	1330	1911/1012		X		X									X	X					Nesih	Zahide Hatun	
96	A	1327	1909/1910	X			X				X						X		X			Nesih	El-Hac Mustafa	
97	A	1309	1891/1892		X		X									X	X					Nesih	Afife Hanım	
98	A	1324	1906/1907	X				X			X						X		X			Nesih	Osman Ağa	
99	B	1245	1829/1830	X					X		X		X					X				Nesih	El-Hac Yusuf Bahri	
100	B	1178	1764/1765	X					X		X		X					X				Nesih		
101	B				X		X									X	X					Nesih	Saliha	
102	B	1316	1898/1899		X					X		X	X									Nesih	Melek Hanım	
103	B	1330	1911/1912		X		X									X	X					Nesih	Fatma Hanım	
104	B			X			X				X						X				X	Nesih	Mehmed Galip	
105	B			X			X				X						X				X	Nesih	Abdullah Efendi	
106	B					X	X									X						Nesih		
107	B	1330	1911/1912	X			X				X		X						X			Sülüs	El-Hac Muhammed Ağa	
108	B				X		X									X	X					Nesih		

EKLER																								
TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI																								
A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı																								
Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenmeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesi Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
109	B			X			X				X						X				X	Nesih		
110	B			X			X				X			X						X		Talik		
111	B					X	X									X	X					Nesih		
112	B	1333	1914/1915	X			X				X						X			X		Sülüs	Vefa Bey	
113	B			X			X				X								X			Nesih	Ömer Hulusi Efendi	
114	B				X		X									X	X					Nesih	Saide Hanım	
115	B			X			X				X						X				X	Nesih		
116	B	1139	1921		X		X									X	X					Nesih	Lütfiye Hanım	
117	B			X			X				X										X	Nesih		
118	B			X				X			X						X				X	Nesih		
119	B	1320	1902/1903		X				X							X	X					Nesih	Hatice Hanım	
120	B	1320	1902/1903		X			X								X	X					Nesih	Fatma Hanım	
121	B	1330	1911/1912	X			X				X						X			X		Nesih	Ömer Efendi	
122	B			X			X				X						X			X		Nesih		
123	B				X		X							X								Nesih	Fatma Hanım	
124	B	1334	1915/1916		X		X									X	X					Nesih	Hatice Hatun	
125	B			X			X				X						X			X		Nesih		
126	B	1325	1907/1908		X		X									X						Nesih		
127	B			X			X				X									X		Nesih		
128	B	1211	1796/1797		X			X								X	X					Talik	Ayşe Hatun	
129	B	1339	1920/1921	X					X		X			X								Talik	Süleyman Bey	
130	B			X			X				X									X		Nesih		

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
131	B	1218	1804		X				X							X	X					Nesih	Fatmatü’z-Zehra Hatun	
132	B			X			X				X						X				Nesih			
133	B	1230	1814/1815		X		X									X	X					Nesih	Emine Hatun	
134	B	1217	1802/1803		X				X							X	X					Nesih	Şerife Hanım	
135	B	1326	1908/1909		X					X		X	X									Nesih		
136	B	1311	1893/1894	X				X			X						X			X		Talik		
137	B	1327	1911/1912		X		X				D											Nesih	Hatice Hanım	
138	B	1318	1900/1901		X		X									X						Nesih	Gevher İsmet Zekiye Hanım	
139	B	1322	1904/1905		X			X			X						X			X		Talik	Ahmet Bey	
140	B	1331	1912/1913		X					X						X	X					Nesih		
141	B	1327	1909/1910		X			X								X	X					Nesih	Fatmatü’z-Zehra Hatun	
142	B				X		X									X	X					Talik		
143	B				X		X									X	X					Nesih	Emine	
144	B	1331	1912/1913		X		X									X	X					Nesih	Nedime Hanım	
145	B			X			X				X						X			X		Nesih	Tevfik Efendi	
146	B				X		X										X					Nesih		
147	B	1300	1883			X	X									X	X					Nesih		
148	B					X	X									X	X					Nesih		
149	B		1931	X						X	X						X			X		Nesih	Lütfi Efendi	
150	B			X				X			X						X			X		Talik		
151	B					X	X									X	X					Talik		

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
152	B	1332	1916/1917	X			X				X									X		Nesih	Ali	
153	B			X			X				X											Nesih	Arif Efendi	
154	B					X	X									X	X					Nesih		
155	B	1323	1905/1906		X		X									X	X					Nesih	Şükriye Hanım	
156	B			X			X				X								X			Nesih		
157	B	1311	1893/1894		X				X				X									Nesih	Hatice Hanım	
158	B			X				X			X								X			Talik		
159	B			X			X				X								X			Nesih	Halil Rüşdü Efendi	
160	B			X			X				X								X			Nesih		
161	B			X			X				X								X			Talik		
162	B			X				X			X										X	Nesih	Ömer Ağa	
163	B			X			X				X								X			Talik	Mehmed Hafız Efendi	
164	B	1334	1915/1916	X			X				X								X			Nesih	Mustafa Efendi	
165	B	1267	1850/1851	X			X				X								X			Nesih		
166	B			X			X				X								X			Nesih		
167	B	1340	1921/1922		X			X								X	X					Nesih	Hatice Hatun	
168	B	1321	1903/1904	X					X		X							X				Talik	El-Hac Osman	
169	B	1309	1891/1892	X					X		D											Nesih	Hafız Ali	
170	B	1331	1912/1913		X				X							X	X					Nesih	Zeliha Hatun	
171	B			X			X				X								X			Nesih		
172	B			X			X				X								X			Sülüs		
173	B	1339	1920/1921		X			X								X	X					Nesih	Saliha Hatun	

EKLER

TABLO 1- ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞLARI

A. Ulu Mezarlığı B.Hıdırlık Mezarlığı

Örnek No	Yeri	Tarih		Erkek	Kadın	Cinsi Belirlenemeyen	Mezar Tipleri				Mezar Taşı Tipleri								Başlık Tipleri				Yazı	Kişi Adları
		Hicri Tarih	Miladi Tarih				Toprak Mezar	Çerçevesiz Mezar	Açık Sem.Lahit	Kapalı Sem.Lahit	D-I		D-II		YD-I		YD-II		Kavuk	Sarık	Fes	Başlıklar		
											Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
174	B			X			X				X						X			X		Nesih		
175	B	1311	1893/1894		X			X									X	X				Nesih		
176	B					X	X				D											Talik		
177	B					X	X				D					YD						Nesih		
178	B			X					X		X						X			X		Nesih	İbn Mehmed Ali	
179	B	1240	1825	X						X	X						X			X		Talik	İsmail.Kemal ... Efendi	
180	B	1349	1930		X					X			X									Talik	Sariye Hatun	
181	B	1336	1917/1918		X		X										X					Nesih	Safiye Hatun	
182	B					X		X									X	X				Nesih		
183	B	1339	1920/1921		X		X										X	X				Nesih	Ayşe Hanım	
184	B	1339	1920/1921	X				X			X						X				X	Nesih	El-Hac Salim Ağa	
185	B			X				X			X								X			Nesih	Bekir Ağa	
186	B				X		X										X					Nesih	Nuriye Hanım	
187	B	1291	1874/1875	X				X			X						X			X		Talik	Mustafa Reşid Nib Hasan	
188	B	1216	1801		X		X										X	X				Talik		
189	B			X			X				X								X			Talik		
190	B	1324	1906/1907	X					X		X		X						X			Nesih	Haşim Efendi	
191	B	1290	1873		X				X								X	X				Nesih		
192	B			X			X				X								X			Nesih		
193	B	1314	1896/1897			X	X				D											Nesih		
194	B					X	X										X					Nesih		

TABLO 2: ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞI TİPLERİ

Örnek No:	Erkek	Kadın	Cinsiyeti Belirlenemeyen	D-I				D-II								YD-I		YD-II							
				D-I-1		D-I-2		D-II-1		D-II-2		D-II-3		D-II-8		YD-I-1		YD-II-1		YD-II-2		YD-II-3		YD-II-4	
				Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak
1			X															X	X						
2			X															X					X		
3		X																X	X						
4	X			X																					
5	X			X							X														
6		X																X	X						
7		X																X	X						
8										X															
9	X			X																					
10	X			X																					
11	X			X															X						
12	X			D																					
13		X																X	X						
14	X			X																					
15		X																X					X		
16	X			X																					
17	X			X															X						
18	X			X															X						
19			X											X					X						
20	X													X									X		
21	X			X															X						
22	X			X															X						
23	X			X															X						
24	X			X																			X		
25		X																X	X						
26	X			X															X						

TABLO 2: ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞI TİPLERİ

Örnek No:	Erkek	Kadın	Cinsiyeti Belirlenmeyen	D-I				D-II								YD-I		YD-II							
				D-I-1		D-I-2		D-II-1		D-II-2		D-II-3		D-II-8		YD-I-1		YD-II-1		YD-II-2		YD-II-3		YD-II-4	
				Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak
79	X																	X	X						
80	X			X															X						
81		X																X	X						
82	X			X															X						
83			X																X					X	
84			X															X	X						
85	X			X															X						
86	X			X										X											
87	X			X															X						
88	X			X															X						
89	X			X															X						
90		X																X		X					
91		X																X				X			
92	X			X										X											
93	X			X					X																
94		X																X							
95		X																X	X						
96	X			X															X						
97		X																X	X						
98	X			X															X						
99	X			X					X																
100	X			X					X																
101		X																X		X					
102		X										X	X												
103		X																X	X						
104	X			X															X						

TABLO 2: ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞI TİPLERİ

Örnek No:	Erkek	Kadın	Cinsiyeti Belirlenmeyen	D-I				D-II								YD-I		YD-II							
				D-I-1		D-I-2		D-II-1		D-II-2		D-II-3		D-II-8		YD-I-1		YD-II-1		YD-II-2		YD-II-3		YD-II-4	
				Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak
131		X																X	X						
132	X			X															X						
133		X																X	X						
134		X																		X	X				
135		X										X	X												
136	X			X															X						
137		X		D																					
138		X																			X				
139	X			X															YD						
140		X																X			X				
141		X																X	X						
142		X																X	X						
143		X																X	X						
144		X																X	X						
145	X			X															X						
146		X																X							
147			X																	X					X
148			X															X	X						
149	X			X															X						
150	X			X															X						
151			X															X	X						
152	X			X																					
153	X			X															X						
154			X															X	X						
155		X																X	X						
156	X			X															X						

TABLO 2: ÇORUM ŞEHİRİ MEZAR TAŞI TİPLERİ

Örnek No:	Erkek	Kadın	Cinsiyeti Belirlenemeyen	D-I				D-II								YD-I		YD-II							
				D-I-1		D-I-2		D-II-1		D-II-2		D-II-3		D-II-8		YD-I-1		YD-II-1		YD-II-2		YD-II-3		YD-II-4	
				Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak
157		X												X					X						
158	X			X															X						
159	X			X															X						
160	X			X																					
161	X			X															X						
162	X			X															X						
163	X			X															X						
164	X			X																					
165	X			X																					
166	X			X															X						
167		X																X			X				
168	X			X															X						
169	X			D															X						
170		X																X			X				
171	X			X																					
172	X			X															X						
173		X																X	X						
174	X			X																	X				
175		X																X	X						
176			X	D																					
177			X	D													YD								
178	X			X														X							
179	X			X											X										
180		X										X													
181		X																X							
182			X															X	X						

TABLO 3								
Hicri Tarih	Miladi Tarih	Sıra No	Cinsiyet	18.YY		19.YY		20.YY
				1700- 1749	1750- 1799	1800- 1849	1850- 1899	1900-
1139	1727	116	K	X				
1178	1764	100	E		X			
1211	1796	18	E		X			
1211	1796	128	K		X			
1212	1797	69	K		X			
1216	1801	188	K			X		
1217	1802	134	K			X		
1218	1804	131	K			X		
1230	1814	133	K			X		
1233	1817	40	E			X		
1240	1825	179	E			X		
1245	1829	99	E			X		
1250	1834	65	K			X		
1251	1835	52	BELİRSİZ			X		
1251	1835	63	E			X		
1258	1842	86	E			X		
1260	1844	13	K			X		
1260	1844	12	E			X		
1266	1849	66	E			X		
1267	1850	165	E				X	
1268	1851	68	E				X	
1269	1852	67	E				X	
1270	1853	93	E				X	
1273	1856	54	E				X	
1281	1864	87	E				X	
1290	1873	191	K				X	
1291	1874	187	E				X	
1295	1878	73	E				X	
1297	1879	82	E				X	
1300	1883	147	BELİRSİZ				X	
1302	1885	15	K				X	
1305	1887	50	BELİRSİZ				X	
1306	1888	7	K				X	
1306	1888	70	K				X	
1306	1889	72	E				X	
1309	1891	46	K				X	
1309	1891	97	K				X	
1309	1891	169	E				X	
1310	1892	21	E				X	
1310	1892	43	BELİRSİZ				X	
1310	1892	47	K				X	
1311	1893	26	E				X	

1311	1893	136	E				X	
1311	1893	157	K				X	
1311	1893	175	K				X	
1312	1894	74	E				X	
1313	1895	75	K				X	
1314	1896	193	BELİRSİZ				X	
1315	1897	6	K				X	
1315	1897	77	K				X	
1316	1898	102	K				X	
1317	1899	22	E				X	
1317	1899	23	E				X	
1317	1899	24	E				X	
1317	1899	83	BELİRSİZ				X	
1318	1900	25	K					X
1318	1900	48	K					X
1318	1900	138	K					X
1319	1901	19	BELİRSİZ					X
1320	1902	119	K					X
1320	1902	120	K					X
1321	1903	27	K					X
1321	1903	168	E					X
1322	1904	30	K					X
1322	1904	31	E					X
1322	1904	51	K					X
1322	1904	139	K					X
1323	1905	45	K					X
1323	1905	155	K					X
1324	1906	39	E					X
1324	1906	98	E					X
1324	1906	190	E					X
1325	1907	20	E					X
1325	1907	53	E					X
1325	1907	126	K					X
1326	1908	92	E					X
1326	1908	135	K					X
1327	1909	29	E					X
1327	1909	58	K					X
1327	1909	94	K					X
1327	1909	96	E					X
1327	1909	137	K					X
1327	1909	141	K					X
1328	1910	10	E					X
1329	1911	78	E					X
1330	1911	79	E					X
1330	1911	95	K					X

1330	1911	103	K					X
1330	1911	107	E					X
1330	1911	121	E					X
1331	1913	8	K					X
1331	1912	57	E					X
1331	1912	140	K					X
1331	1912	144	K					X
1331	1912	170	K					X
1332	1913	36	K					X
1332	1913	14	E					X
1332	1913	3	K					X
1332	1913	91	K					X
1332	1916	152	E					X
1333	1914	2	BELİRSİZ					X
1333	1914	44	K					X
1333	1914	112	E					X
1334	1915	16	E					X
1334	1915	124	K					X
1334	1915	164	E					X
1335	1916	17	E					X
1335	1916	59	K					X
1335	1916	85	E					X
1336	1917	181	K					X
1338	1919	11	E					X
1339	1920	1	BELİRSİZ					X
1339	1920	129	E					X
1339	1920	173	K					X
1339	1920	183	K					X
1339	1920	184	E					X
1340	1921	167	K					X
1341	1922	64	K					X
1349	1930	180	K					X
	1931	149	E					X
	1932	80	E					X
	1935	81	K					X

ÖZET

Emine Nilüfer Sevin, Çorum Şehri Mezar Taşları, Yüksek Lisans, Ankara, 2008

“Çorum Şehri Mezar Taşları” isimli Yüksek Lisans tezimizde Çorum ilindeki Ulu ve Hıdırlık mezarlığında bulunan mezar taşları incelenmiştir.

Bu mezarlıklarda toplam 194 (baş ve ayak taşı ayrı sayıldığında bu sayı 342’ye çıkmaktadır.) mezar tespit edilmiştir. 194 mezardan 103 tanesi erkek, 70 tanesi kadın mezarıdır. 21 mezarın kimliği ise tespit edilememiştir.

194 mezarın 44 tanesinde ayak taşı mevcutken, 1 tanesinde baş taşı bulunmamaktadır.

103 erkek mezarın, 2 tanesi 18.yy.a, 26 tanesi 19.yy.a ve 29 tanesi 20.yy. aittir. 46 tane erkek mezarın tarihi okunamamıştır.

70 kadın mezarın, 1 tanesi M. 1727 tarihine ait olup çalışmamızda incelediğimiz tüm mezarların en eski tarihli olanıdır. 2 tanesi 18.yy.a, 19 tanesi 19.yy.a, 35 tanesi 20.yy. aittir. 13 tane kadın mezarının tarihi okunamamıştır.

194 mezarı, mezar taşı olarak incelediğimizde 342 adet mezar taşı bulunmaktadır. Bunların 193’ü baş taşı ve 149’u ayak taşıdır.

Toprak mezar , çerçeveli mezar ve sembolik lahit olmak üzere mezar tipleri 3 grupta incelenmiştir. Ayrıca sembolik lahit, açık sembolik lahit ve kapalı sembolik lahit olmak üzere iki alt gruba ayrılmıştır. İncelemiş olduğumuz 194 mezarın 127 tanesi toprak mezar, 34 tanesi çerçeveli mezar ve 33 tanesi ise sembolik lahittir. Sembolik lahitlerden de 22 tanesi açık ve 11 tanesi kapalı sembolik lahittir.

İncelemiş olduğumuz 342 mezar taşını mezar taşı tiplerine göre ilk önce başlıklı ve başlıksız olarak iki ana başlıkta gruplandırılmıştır. Başlıklı mezar taşlarını da erkek başlıklar ve başlıklı ayak taşları olarak sınıflandırılırken, erkek başlıkları ise düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklılar ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli erkek başlıklılar olmak üzere bir alt

grup içinde değerlendirilmiştir. Başlıksız mezar taşlarını da tepeliklerine göre üçgen tepelikler, sivri kemer tepelikliler, yuvarlak kemer tepelikliler, bitkisel tepelikliler, dilimli alınlıklı tepelikler ve piramidal tepelikliler olarak 6 grupta incelenmiştir. Bunlar da başlıklı mezar taşları gibi düşey dikdörtgen ön görünüşlü, dikdörtgen yatay kesitli ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitliler olarak bir alt grupta incelenmiştir.

Baş ve ayak taşı olmak üzere toplam 342 mezar taşından 97 tanesinde başlık tespit edilmiştir. Bunlardan 96 tanesi başlıklı erkek baş taşı ve bir tanesi başlıklı ayak taşıdır. Başlıklar sarık , kavuk , fes ve oval başlıklar olarak 4 grupta incelenmiştir. Oval başlıklar ise kısa silindirik başlık ve hotoz başlık olmak üzere iki alt grupta değerlendirilmiştir. 96 başlıklı erkek baş taşından 5 tanesi sarık, 3 tanesi kavuk, 71 tanesi fes ve 17 tanesi kısa silindirik başlıktır. Başlıklı bir ayak taşında ise hotoz başlığı kullanılmıştır. Kadın baş taşlarında başlığa rastlanmamıştır.

Mezar taşlarında uygulanan süslemeler değerlendirildiğinde bitkisel, nesneli ve geometrik motiflerin kullanıldığı toplam 18 mezarda süsleme ile karşılaşmıştır. Mezar taşlarında bitkisel motiflerden; 8 örnekte gül, 2 örnekte lale, 6 örnekte mine, 8 örnekte kır çiçeği, 3 örnekte gonca, 5 örnekte kıvrık dal, bir örnekte hurma, 9 örnekte akant yaprakları, 8 örnekte soyut yapraklar ve bir örnekte servi motifi kullanılmıştır. Nesneli motiflerden; 3 örnekte vazo ve birer örnekte kandil ve tabanca motiflerine rastlanılmıştır. Geometrik motiflerden ise birer örnekte altı kollu yıldız, rozet ve yıldız motifleri kullanılmıştır.

Mezar taşlarında kullanılan malzemeler incelendiğinde, 194 mezardan 177'sinde taş, 15'inde mermer kullanılmıştır. Ancak bu sayının haricinde 93 numaralı mezarın baş taşı taş, ayak taşı mermer olup 99 numaralı mezarın ise baş taşı mermer ve ayak taşı kireç taşından yapılmıştır. Bu mezarların tamamında oyma tekniği uygulanmıştır.

İncelemiş olduğumuz mezar taşlarında süslü, nesih ve talik olmak üzere 3 yazı tipi kullanılmıştır. 4 örnek sülüs, 166 örnek nesih ve 23 örnek talik hatla yazılmıştır. Bir örnekte yazı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak Çorum şehri'nde bulunan mezar taşları genel olarak basit işçilikle yapılmıştır. Ancak yapan kişinin ustalığına göre ince işçilik ile yapılmış örneklerde mevcuttur. Süsleme öğelerinin az olması sebebiyle İstanbul, Kastamonu, Giresun ve Trabzon'da mevcut bulunan mezar taşı örnekleri ile kıyaslandığında daha sadedir.

Çorum şehrinde bulunan mezar taşları mezar tipleri bakımından da örneklerine Urfa'da ve Kastamonu Müzesi'nde az rastladığımız dikdörtgen yatay kesitli ve düşey dikdörtgen ön görünüşlü, yarım ovale yakın dikdörtgen yatay kesitli mezar taşlarının fazla olması sebebiyle ayrıcalık göstermektedir.

Anahtar Sözcükler

1. Sanat Tarihi
2. Çorum
3. Mezarlar
4. Mezar Taşları
5. Tipoloji

ABSTRACT

Emine Nilüfer Sevin, Çorum Şehri Mezar Taşları, Master Degree, Ankara, 2008

The grave stones around the Ulu and Hidirlik graves in the city of Corum were analyzed in our thesis named as “The Grave Stones of the City of Corum”

Nearly 194 graves were identified in those graveyards.(This number increases to 342 when you count head and pumice stones seperately)

103 belong to men and 70 belong to women out of those 194 graves 21 of which could not be identified.

There are 44 pumice stones while 1 has head stone in of those 194 graves.

2 of 103 graves, belonging to men, is owned to 18th century, the 26 is to 19th century, and the 29 is to 20th century. The history of the 46 graves belonging to men could not be read.

1 of 70 women graves belongs to 1727 B.C(ya da M.S. ise AD) which is the most ancient one among the whole graves that we analyzed in our study. The 2 are belonging to 18th century, the 1 are to 19th, and the 35 belong to 20th century. The history of 13 could not be read.

When we look through those 194 graves as a grave stone, there are 342 grave stones 193 of which are head stones while 149 are pumice stones.

Graves have been observed within three categories as Soil Grave, Framed Grave, and symbolic tomb. Symbolic tomb is also separated into two sub-groups as open symbolic tomb, and closed symbolic tomb.

The 342 grave stone that we have analyzed have been categorized first according to their families as headed and unheaded. The headed grave stones were also categorized as the men heads and headed pumice stones while the men heads differentiated into sub-groups as vertical rectangle vision, rectangle horizontal intersected men heads, and vertical rectangle vision very closed to semi-oval horizontal intersected rectangle.

Unheaded grave stones have been analyzed into 6 groups according to their caps as triangular caps, sharp belt caps, circular belt caps, botanical caps, sliced and gabled caps and pyramidal caps. Those were also reviewed within the sub groups as vertical rectangle vision, rectangle horizontal intersected men heads, and vertical rectangle vision very closed to semi-oval horizontal intersected rectangle as the headed grave stones.

There have been caps identified in 97 grave stones out of 342 including the head and pumice stones. 96 of those are capped and men head stone, and 1 is capped pumice stone. Caps were analyzed into 4 groups like turban, quilted turban, fez and oval. Oval caps, in fact, have been looked through into two sub groups as short cylindrical cap and crest cap. 5 of 96 men head stone are turban, 3 are quilted turban, 71 are fez and 17 are short cylindrical cap. Crest cap was used one of capped pumice stone. There is not any cap seen on women head stones.

When the decorations on the grave stones are assessed, botanical, objectified and geometric styles were seen on 18 graves. 8 samples have rose, 2 samples have tulip, 6 samples have mina, 8 samples have wild flower, 3 samples have rosebud, 5 samples have bent-btanch, 1 sample has date, 9 samples have achantus leaves, 8 samples have intangible leaves and 1 sample has cypress motif among those botanical decorations. There has been encountered vase in 3 samples, and candle and gun in one each sample among objectified styles. There was armed star, pin, and star motifs in one each samples of geometric styles.

When the materials that were used in grave stones are analyzed, rock is used in 177, and marble is used in 15 of those 194 graves. However, beyond this number, the head stone of the grave, number 93, is built with rock, and its pumice stone is made up with marble while the head stone of the grave, number 99, is made up with marble and its pumice stone is made up with limestone. The carving technique was implemented in all these graves.

3 writing styles such as ornamented, Arabic style and adjournment were used in grave stones that we have analyzed. 4 sample was written by ornamenting, 166 sample were written with Arabic style, and 23 sample were written by adjournment. There is not any writing on one sample.

Consequently, the grave stones in Corum were made with very basic labor. Nevertheless, there are also some examples made with elaborate according to craftsmanship of the artist. Due to the fewness of the ornament element, it is simpler when compared than the ones in Istanbul, Kastamonu, Giresun and Trabzon.

The grave stones in the city of Corum are distinguished in terms of their species where there are many examples of vertical rectangle vision, rectangle horizontal intersected men heads, and vertical rectangle vision very closed to semi-oval horizontal intersected rectangle stones which can be found rarely in Urfa and Kastamonu Museum.

Key Words

1. Çorum
2. History of art
3. Graves
4. Tombstones
5. Typology